

**T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı**

**BARIŞ VE FARKLILIKLARA SAYGI DEĞERLERİNE İLİŞKİN SURIYELİ
ÖĞRENCİLER İLE TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN
GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Aysun AYZ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ

Elazığ, 2019

T.C.

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

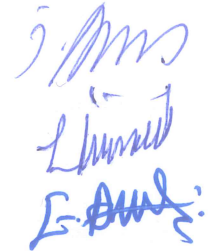
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Aysun AYZAZ'ın Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ'un danışmalığında hazırlamış olduğu "Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine İlişkin Suriyeli Öğrenciler ile Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri" başlıklı tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 24.07.2019 tarih ve 339927 sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından 08.08.2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı sayılmıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Dr. Öğr. Üyesi İskender DÖLEK
2. Dr. Öğr. Üyesi Ümmühan ÖNER
3. Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ (Danışman)

İmza

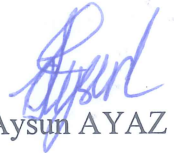
Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ayşegül GÖKHAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ danışmanlığında hazırlamış olduğum “**Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine İlişkin Suriyeli Öğrenciler ile Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri**” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Aysun AYAZ

08.08.2019

ÖNSÖZ

Son yıllarda dünyada teknolojinin hızla artması sonucunda şehirleşme, sanayileşme olguları da değişerek dünya hızlı bir değişim yaşamaktadır. Nüfusun artışına bağlı olarak şehirlerde artan nüfus gittikçe karmaşıklaşan bir toplum yapısının içerisinde kendini bulmuştur. Yaşadığımız bölge ve ülkelerdeki gelişmeler değerler eğitiminin verilmesinin önemini bir daha ortaya koymuştur. Milli Eğitim Bakanlığının Program çalışmalarında en çok üzerinde durulan konulardan biri toplumu şekillendirmek için değer eğitiminin verilmesidir. Toplumsal hayatın her alanında ihtiyaç duyulan ve gerçekten barış ve huzurun sağlanmasında en önemli araç olan değerler eğitimi erken yaşlardan başlanarak kazandırılmalıdır.

Özellikle gelişmekte olan ülkeler son dönemlerde yaşanan iç karışıklıklar, savaşlar, cinayetler gibi farklı toplumsal sorunlarla yüz yüze kalmıştır. Bu ülkelerden biri olan Suriye, Orta Doğu coğrafyasında 2011 yılında başlayan iç savaş ile yüzleşmiş farklı etnik yapı, dinsel yapı ve kültürel özelliklere sahip bir ülke olduğu için bu olayı günümüzde hala atlatamamıştır. Bu savaş sadece Suriye için değil bütün dünyayı ve özellikle de ülkemizi pek çok açıdan etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir. Türkiye, aralarında okul çağındaki çocukların da bulunduğu milyonları bulan Suriyeli göçmene ev sahipliği yapmaktadır. Okul çağındaki bu Suriyeli çocuklar, çeşitli projeler ile Türk Eğitim Sistemine entegre edilmeye çalışılmaktadır. Bu araştırmada eğitim sistemimize dâhil edilen bu çocukların ve onlara eğitim vermekte olan Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler derslerinde yer alan “barış” ve “farklılıklara saygı” değerlerine ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma süresince desteklerini, yardımlarını ve engin bilgilerini benden esirgemeyen değerli danışmanım ve saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ' a, tez yazım sürecinde her aşamada bana destek olan, yardım eden ve yol gösteren doktora öğrencileri Selda AKSÜT ve Müşerref Kübra KINACI' ya, araştırma aşamasında ellerinden gelen gayreti gösteren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerine, Suriyeli tercümanlara ve Suriyeli öğrencilere, çalışma süresince beni her anlamda destekleyen sevgili aileme ve değerli arkadaşlarıma teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Aysun AYZ

Elazığ, 2019

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine İlişkin Suriyeli Öğrenciler ile Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Aysun AYZ

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Elazığ, 2019, Sayfa:XIV+124

Değerler, insan ve toplum davranışlarını şekillendiren, topluma dirlik, düzen ve bütünlük veren, gerektiği yerde ve zamanda insanlara nasıl davranmaları gerektiğini gösteren, kısacası dünyamızı şekillendiren sosyal öğelerdir. Bugün dünya üzerindeki hiçbir toplumun değer öğelerinden bağımsız olarak yaşaması beklenemez. Kendini ait olduğu değerlerden ayırıştırın, uzaklaştıran toplumların ise temeli yavaş yavaş sarsılır ve bu toplumlar, zamanla yok olmaya mahkûm olur. Toplum içerisinde yaşayan her vatandaşın, hatta aynı toplumda yaşayan yabancıların bile yaşadıkları ülke üzerinde benimsenen değerleri bilmesi ve bunlara saygı göstermesi gereklidir. Bu, toplumdaki huzurun sürekliliği ve kargaşaların önlenmesi için zorunludur.

Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bunlar içerisinde okul çağında olanların ise Türk Eğitim Sistemi’ne entegrasyonunun sağlanabilmesi için çalışılmaktadır. Kısacası ülkemizde yaşayan Suriyeli ailelerin toplumumuza uyum sağlayabilmelerinin yolunun eğitimden geçtiği bilinmekte ve bu yönde çaba sarf edilmektedir. Bu araştırma, Suriyeli öğrencilerin ve onlara eğitim veren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin özellikle “barış” ve “farklılıklara saygı”

değerlerine bakış açıları ve yaklaşımlarını ortaya koymasından önem taşımaktadır.

Bu araştırmada, Suriyeli öğrencilerin ve onlara eğitim veren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “barış” ve “farklılıklara saygı” değerlerinin bakış açılarını ve yaklaşımlarını ortaya koyabilmek ana problemi oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımına uygun olan durum çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçsal örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Gaziantep/Nizip Çadirkent Konaklama Tesisi’nde bulunan Halil-Meziyet Bildirici Ortaokulu’na bağlı Geçici Eğitim Merkezi’nde yapılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma verileri NVivo 12 nitel veri analiz programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Suriyeli öğrencilerin bu değerlere olan yaklaşımına bakıldığında, bu değerlerin farkında olduklarını, bu değerleri ülkelerinde yaşanan iç savaş ile ilişkilendirdiklerini, bu değerlerin hayatlarında çok önemli bir yere sahip olduğunu ve bu değerlerin sadece derste değil günlük yaşamlarında da öğretilmesi gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir.

Bu araştırmadan yola çıkarak farklı önerilere ulaşılmıştır. Buna göre bu değerlere programda ve derslerde etkinlik temalı olarak daha fazla yer verilebilir. Bu değerler, günlük hayatla daha fazla ilişkilendirilmek suretiyle somutlaştırılabilir ve değerlerle alakalı olarak öğrencilere özellikle de öğretmenlere bilgilendirme amaçlı konferans, seminer ve sempozyumlar düzenlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Barış, Değerler, Değerler Eğitimi, Farklılıklara Saygı, Sosyal Bilgiler, Suriyeli Öğrenciler

ABSTRACT

Master Thesis

Opinions of Syrian Students and Turkish and Social Studies Teachers on the Values of Peace and Respect for Differences

Aysun AYZ

Firat University

Institute of Educational Sciences

Department of Turkish and Social Sciences Education

Social Studies Education

Elazığ, 2019, Page: XIV+124

Values are social elements which give shapes to social behaviors and life, order, integrity to society, and when needed at right place and time, they show how people should behave while forming our World. Today it is not expected that societies in the world can live without value factors. And societies, which keep themselves away and depart from the values to which they belong, may slowly lose the steady of their bases and they may become disappeared over time.

Each citizen and even foreigners in a society should know and respect values. This is necessary for the sustainability of public welfare and for the prevention of disturbance. The number of Syrian people in Turkey is increasing day by day. And searches are being carried out for the integration of school-age children into Turkish education system. In short, it is known that the way for Syrian families living in our country to adapt to our society is through education and efforts are being made in this direction. This study is important in respect to the manifestation of the fact that Syrian students and Turkish teachers can present the perspectives and approaches of values to “welfare” and “respect for diversity.”

This study is carried out in order that Syrian students and their Turkish teachers present the values of “welfare” and “respect for diversity.” In this research, the model of case study, which is appropriate for the approaches of qualitative research, is used. In determining the study group, purposive sampling method is used. The research is conducted in the Temporary Education Center of Halil-Meziyet Bildirici Secondary School located in Tent-city Accommodation Facility in Gaziantep / Nizip in 2017-2018 academic years. Semi-structured interview technique was used in the study. The data obtained from the research were analyzed by using content analysis method. Research data were analyzed by using NVivo 12 qualitative analysis program.

Looking at the Syrian students' approach to these values, it is seen that they are aware of the values, associate them with the war happening in their country and they state that these values have a very important place in their lives and want these the values to be taught not only in classes but also in their daily lives.

Starting from these study, there are different suggestions. In this direction, these values had better be included in the curriculum and in classes as thematic activities as much as possible. These values can be further associated with everyday life and they can be embodied, and regarding values, students and especially teachers should be given information, conferences, seminars and symposia.

Key words: Welfare, Values, Values Education, Respect to diversity, Social Sciences, Syrian studies.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	I
BEYANNAME	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLOLAR LİSTESİ	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
EKLER LİSTESİ.....	XIV

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi	5
1.3.Araştırmanın Amacı.....	6
1.4.Araştırmanın Sayıltıları.....	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.6. Tanımlar.....	8
1.7. Kısaltmalar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Mülteci ve Sığınmacı Kavramları.....	9
2.2. Değer Kavramı.....	10
2.2.1. Barış ve Farklılıklara Saygı Değerleri	12
2.3. Değer Eğitimi.....	13

2.4. Değer Eğitimi Yaklaşımları	16
2.4.1. Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin Etme Yaklaşımı)	17
2.4.2. Değer Analizi	17
2.4.3. Değerleri Belirginleştirme (Değer Ayrımı)	18
2.4.4. Ahlaki Muhakeme.....	18
2.4.5. Bütüncül Yaklaşım: Adil Topluluk Okulları	18
2.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değerler Eğitimi	19
2.4. İlgili Araştırmalar	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırmanın Modeli.....	28
3.3. Veri Toplama Araçları	30
3.4. Veri Toplama Süreci.....	31
3.5. Verilerin Analizi	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR ve YORUM.....	33
4.1. Öğrenci Görüşlerine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	33
4.1.1.Barış Değerine İlişkin Elde Edilen Bulgular	35
4.1.2. Barış Eğitimine İlişkin Elde Edilen Bulgular	39
4.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Barış Eğitiminin Kazandırılmasına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	42
4.1.4.Barış Gerekliliği ve Nedenlerine İlişkin Elde Edilen Bulgular	44
4.1.6.Farklılıklara Saygı Değerini İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	50
4.1.7.Farklılıkların Zenginlik Olup Olmadığına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	53
4.1.8.Farklılıklara Saygı Duymanın Gerekliliğine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	56
4.1.9.Farklılıklara Saygı Duymanın Kolaylığına İlişkin Elde Edilen Bulgular	59

4.1.10.Farklılıkların Barışa Etkisine İlişkin Elde Edilen Bulgular	62
4.1.12.Sosyal Bilgiler Dersinin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerini Kazandırmaya İlişkin Yeterliliği ile Alakalı Elde Edilen Bulgular	68
4.1.13.Barış ve Farklılıklara Saygı Değerine Farklı Derslerde Yer Verme Kategorisine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	70
4.1.14.Çatışma Çözme Eğitimine İlişkin Elde Edilen Bulgular	71
4.2.Öğretmen Görüşlerine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	74
4.2.1.Barış Değerine İlişkin Elde Edilen Bulgular	76
4.2.2.Barış Eğitimine İlişkin Elde Edilen Bulgular	78
4.2.3.Farklılıklara Saygı Değerine İlişkin Elde Edilen Bulgular	80
4.2.4.Farklılıklara Saygı Duymanın Kolaylığına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	83
4.2.5.Barış ve Farklılıklara Saygı Değeri Arasındaki Önem Derecesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	86
4.2.7.Sosyal Bilgiler Dersinin Farklılıklara Saygı Değerini Kazandırmaya İlişkin Yeterliliği ile Alakalı Elde Edilen Bulgular.....	91
4.2.8.Barış ve Farklılıklara Saygı Değerini Farklı Derslerde Yer Verilmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	94

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	99
5.1. Sonuç ve Tartışma	99
5.2. Öneriler	105
KAYNAKLAR	107
EKLER	114
ÖZ GEÇMİŞ	124

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Kazandırılması hedeflenen değerlerin, öğrenme alanı ve sınıflara dağılımı (4.sınıf)	21
Tablo 2. Kazandırılması hedeflenen değerlerin, öğrenme alanı ve sınıflara dağılımı (5.sınıf)	22
Tablo 3. Kazandırılması hedeflenen değerlerin, öğrenme alanı ve sınıflara dağılımı (6.sınıf)	22
Tablo 4. Kazandırılması hedeflenen değerlerin, öğrenme alanı ve sınıflara dağılımı (7.sınıf)	22
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Suriyeli Öğrencilerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı..	29
Tablo 6. Araştırmaya Katılan öğretmenlerin Branş ve Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	30

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Suriyeli Öğrencilerin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine İlişkin Model .	34
Şekil 2. Barış Değerine İlişkin Model	35
Şekil 3. Barış Eğitimine İlişkin Model	39
Şekil 4. Sosyal Bilgiler Dersinde Barış Eğitiminin Kazandırılmasına İlişkin Model	42
Şekil 5. Barışın Gerekliliğine İlişkin Model.....	45
Şekil 6. Barışın Olmadığı Bir Ortamda Eğitimin Gerçekleştirilme Durumuna İlişkin Model	48
Şekil 7. Farklılıklara Saygı Değerine İlişkin Model.....	50
Şekil 8. Farklılıkların Zenginlik Olup Olmadığına İlişkin Model.....	54
Şekil 9. Farklılıklara Saygı Duymanın Gerekliliğine İlişkin Model	57
Şekil 10. Farklılıklara Saygı Duymanın Kolaylığına İlişkin Model.....	60
Şekil 11. Farklılıkların Barışa Etkisine İlişkin Model.....	62
Şekil 12. Barış ve Farklılıklara Saygı Değeri Arasında Önem Derecesine İlişkin Model	65
Şekil 13. Sosyal Bilgiler Dersinin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerini Kazandırmaya İlişkin Yeterliliğine İlişkin Model.....	68
Şekil 14. Barış ve Farklılıklara Saygı Değerini Farklı Derslerde Yer Vermeye İlişkin Model	70
Şekil 15. Çatışma Çözme Eğitimine İlişkin Model	72
Şekil 16. Suriyeli Öğrencilerin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine İlişkin Model	75
Şekil 17. Barış Değerine İlişkin Model	76
Şekil 18. Barış Eğitimine İlişkin Model	78
Şekil 19. Farklılıklara Saygı Değerine İlişkin Model.....	81
Şekil 20. Farklılıklara Saygı Duymanın Kolaylığına İlişkin Model.....	84

Şekil 21. Barış ve Farklılıklara Saygı Değeri Arasındaki Önem Derecesine İlişkin Model	86
Şekil 22. Sosyal Bilgiler Dersinin Barış Değerini Kazandırma Yeterliliğine İlişkin Model	89
Şekil 23. Sosyal Bilgiler Dersinin Farklılıklara Saygı Değerini Kazandırma Yeterliliğine İlişkin Model.....	92
Şekil 24. Barış ve Farklılıklara Saygı Değerini Farklı Derslerde Yer Verilmesine İlişkin Model	94
Şekil 25. Çatışma Çözme Eğitime İlişkin Model	96

EKLER LİSTESİ

EK 1: Etik Kurul Kararı	114
EK 2: MEB İzin Kararı	116
EK 3: Suriyeli Öğrenci Görüşme Formu	122
EK 4: Öğretmen Görüşme Formu	122
EK 5: Orijinallik Raporu	123

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

21. yüzyılda hemen hemen her alanda değişim, dönüşüm ve yenilikler meydana gelmektedir. Dünya geçmişten bugüne, bazen yavaş bazen hızlı ama sürekli bir değişim içinde olmuştur, olmaya da devam etmektedir. Bu değişimi doğru bir şekilde algılayan ve buna uyum sağlayan toplumlar her alanda ileri konumunda olurken değişime ayak uyduramayan toplumlar ise geri planda kalmışlardır (Arslan, 2007, s. 670). Toplumda yaşanan bu değişimlerle birlikte eğitim alanında da değişiklikler yaşanmaktadır (Ada, 2007, s. 370).

Dünya üzerinde her toplumda olduğu gibi Türk toplumunun da hayatını yönlendiren değerler geçmişten günümüze yeni gelişmelere ayak uydurarak gelmekte geleneksel değerler ile sanayi ve teknoloji toplumlarının değerleri harmanlanarak devam etmektedir. Toplumsal kültürümüzde aile birliği, din-dindarlık, vatanseverlik, hayırseverlik, ordu ve kanaatkarlık gibi değerler yer alırken sanayi toplumunda sosyo-ekonomik yapıda ön plana çıkan değerler ise bilim, bireycilik, rekabet, kuşkuculuk vs. değerler yer almaktadır (Tezcan, 2011, s. 268-269).

Değerler toplumsal kuralların temellerini oluşturdukları için bir bakıma toplumsal denetim aracı rolü üstlenirler. Toplumsal normlar toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılık gösterirler. Şöyle ki her toplumun ve kültürün kendine özgü birtakım değerleri vardır. Bazı toplumlarda rekabet önemli bir değer iken bazı toplumlarda ise dayanışma ve işbirliği ön plana çıkan değerlerdir (Haralambos, 1987, s. 6).

Dünyanın hemen hemen her yerinde, toplumu yönetenler ve yönetilenler, toplumsal düzenin sağlanmasını, aksaklıkların en aza indirgenmesini, sistemin olabildiğince iyiye doğru hızlı bir şekilde ilerlemesini talep etmektedirler fakat bu talepler yalnızca arzu edilmekle elde edilemez; aksine çaba gerektirmektedir. Toplumsal

düzeni kurmak çok uzun zaman ve sağlam bir siyasi, kültürel, ekonomik bir politika gerektirmektedir ki bu politikalar toplum yapısıyla olabildiğince uyumlu hale geldiği takdirde başarılı sonuçlar doğurabilmektedir. İşte tam da burada eğitim sistemlerine oldukça önemli görevler düşmektedir. Çünkü toplumlar, köklü değişimin eğitim ile başladığının ve eğitim ile ancak varlıklarını devam ettirebildiklerinin farkındadırlar.

Değerler toplumun ulaşmak istediği hedefler, arzu ettiği güzel tutum ve davranışlardır. Toplumun geleceği, beraberliği, işleyişi ve sürekliliği için toplumun tamamı tarafından onaylanmış, kabul edilmiş kurallar bütünü olarak kabul edilir. Toplumdaki ideal düzen ve davranış kalıplarını oluşturur. Değerler toplumsal yaşantının anlamını ifade eder (Ulusoy, Arslan, 2016, s.5).

Her toplum kendi doğru bildiği değerleri eğitim aracılığıyla fertlerine aktarmaya çalışır, böylece toplumu eğitmiş olur. Çünkü istenilen toplum yapısına sadece bu şekilde kavuşulabilir. Doğru ve istenilen bu kıstas toplumdan topluma ve de bireyden bireye dahi değişebilmektedir, bütün insanlığın benimsediği değerlerle donatılmış bir birey yaşadığı ülkeye ve hatta tüm insanlığa oldukça faydalı hizmetlerde bulunabilir. Fakat istenilen, ihtiyaç duyulan değerlerden yoksun bir eğitim almış bir birey bazen dünya çapındaki felakete sebep olabilir çünkü zekâ hiçbir zaman tek başına yeterli değildir.

Bütün eğitimciler ve aileler çocuklarını en ideal şekilde yetiştirme ve topluma adapte etme arzusu içerisindeylerdir. Çocuğun toplumsal hayat içinde onurlu bir insan olarak hak ettiği yeri alması iyi bir öğrenim görmesi ve sonrasında başarılı bir birey olması için çabalarlar. Bu yönde tüm değerlere sahip olarak yetişmesi arzulandır (Yörükoğlu, 2003, s. 221).

Değerler eğitimi, ahlaki değerlere ve prensiplere yönlendiren bireyi gençlikten olgunluğa taşıyan bir eğitim sürecidir. Bu bakımdan değerler eğitimi sorumluluk sahibi bireyler ile ahlaki yargıya sahip insanların yetişmesini sağlamaktadır (Aslan, 2013, s.19).

Küreselleşmeyle birlikte, dünyada farklı ırk ve etnik gruplar, farklı kültürler bir arada yaşamaya başlamıştır. Farklılıklara sahip toplumların bir araya gelmesiyle birlikte toplumsal hayatta barışçıl, demokratik ve huzur içinde yaşamak da artık önemli

bir sorun hâline gelmiştir. Toplumların bunu başarabilmek için tekil olan eğitim yaklaşımını artık yavaş yavaş çoğulculuğa kaydırmışlardır. Eğitim sistemleri, öğrenciler arasındaki farklılıkları göz önünde bulundurarak çocukların birbirine saygı duyacak seviyeye gelmesini sağlamalıdır. Sınırların kalktığı teknolojik gelişmelerin baş döndürücü şekilde arttığı toplumsal yapıda farklılıklara saygı duyan bireyler yetişmesi kaçınılmaz olmuştur. Türk Eğitim sisteminde farklı öğrencilerin varlığını kabul edip onların kültürüne yönelik ve kültürlerini tanımlayıcı eğitim verilerek farklı kültürlerin varlığını ve bir arada yaşama olanağının tanınabileceğini vurgulamak gerekmektedir (Yıldız, 2008).

Farklılıklara saygı eğitimi yabancı alan yazımında “anti bias curriculum” yani “önyargı karşıtı program” diye geçmektedir. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi her birey önyargılara sahip olup söz konusu önyargıları ile toplumu kalıplaşmış düşünceleri ile oluşturur. Bundan dolayı bu programda değerler eğitimi ile farklılıklara saygı değeri verilerek bireylerde önyargı ve ayrıştırıcı davranışların giderilmesi amaçlanmaktadır. Farklılıklara saygı değeri tüm ayrıştırma davranışlarına karşı toplumun düzenini korumayı amaçlar. Bu değerde yalnızca etnik ve ırksal niteliklere karşı ayrıştırmayı değil, cinsiyet, cinsel tercihler, fiziksel ve ruhsal sağlık ya da sosyal sınıf farklılıklarının da rolü göz önünde bulundurulmaktadır (Üner, 2011).

1.1. Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın temel bir problemi bulunmaktadır. Suriyeli öğrencilerin Barış ve Farklılıklar Saygı Değerlerine bakış açıları, yaklaşımları ve öğretmen görüşleri nelerdir?

Bu doğrultuda aşağıda verilen alt problemlere cevap aranmıştır:

Öğrenci Görüşlerine Yönelik Alt Problemler

- a) Barış değerine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- b) Barış eğitimine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- c) Sosyal Bilgiler dersinde Barış eğitiminin kazandırılmasına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- d) Barışın gerekliliğine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

- e) Barışın olmadığı bir ortamda eğitimin gerçekleştirilme durumuna ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- f) Farklılıklara Saygı değerine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- g) Farklılıkların zenginlik olup olmadığına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- h) Farklılıklara saygı duymanın gerekliliğine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- i) Farklılıklara saygı duymanın kolaylığına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- j) Farklılıkların barışa etkisine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- k) Barış ve farklılıklara saygı değeri arasında önem derecesine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- l) Sosyal Bilgiler dersinin barış ve farklılıklara saygı değerlerini kazandırma yeterliliğine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- m) 1) Barış ve farklılıklara saygı değerine diğer derslerde yer verilmesine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- n) Çatışma çözme eğitimine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

Öğretmen Görüşlerine Yönelik Alt Problemler

- a) Barış değerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- b) Barış eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- c) Farklılıklara Saygı değerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- d) Farklılıklara saygı duymanın kolaylığına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- e) Barış ve Farklılıklara Saygı değeri arasındaki önem derecesine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- f) c) Sosyal Bilgiler dersinin barış değerini kazandırmaya yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- g) d) Sosyal Bilgiler dersinin farklılıklara saygı değerini kazandırma yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- h) Barış ve farklılıklara saygı değerine farklı derslerde yer verilmesine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- i) Çatışma çözme eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Günümüzde teknoloji ve sanayileşmeye bağlı olarak nüfusun giderek artması, şehirleşmenin artması, birlikte yaşayan birey sayısının da artmasına yol açmaktadır. Dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmeler sonucunda ortaya çıkan olumsuz durumlar toplumu da olumsuz anlamda etkilemektedir bu da değerlerin önemini ortaya koymaktadır. Özellikle ülkemizin sınır komşusu olan Suriye’de yaşanan siyasi karışıklıklar ve iç savaş durumu orada yaşayan insanların ülkelerini terk etmesine yol açmış bu durum da yeni bir ülkede yaşam mücadelesi, uyum, eğitim gibi sosyal problem alanlarının da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak da hem ülkemize sığınan Suriyeli öğrencilerin hem de bizlerin alışık olmadığı bir düzen ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı Suriye’den gelen çocukların eğitimi büyük bir önem arz etmiştir. Bu yeni düzenin değerler verilmeden tesis edilmesi mümkün değildir, bu nedenle değerler ve değerler eğitimi önem kazanmaktadır. Değerlerin çocuklara nasıl aktarılacağı konusunda çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler programı, ülkenin ve toplumun mirasçılarını yetiştirmesi açısından önemlidir, çünkü Sosyal Bilgiler dersinin, öğrencilerin iyi bir vatandaş olması, sorumluluklarını öğrenmesi, ulusal ve evrensel değerleri kavramalarında en temel derslerden biri olduğu düşünülmektedir.

Değerler, toplumsal yapıyı oluşturmanın yanı sıra bireyin kişiliğinin de oluşmasına büyük katkılar sağlamaktadır. Toplumdaki kural ve kaideleri özümseyen ve buna uygun davranan birey, böylece kişiliğinin toplumsal boyutunu meydana getirmiş olur. Tabi bu durumun tam tersi olan “değer kaybı” da söz konusu olabilmektedir. Değer kaybı yaşandığı takdirde ise “Kişilik ve benlik değerinin sarsılmasına yol açmaktadır” şeklinde ifade edilmektedir (Akıncı, 2005).

Her toplulukta birbiri ile çatışan değerler olması muhtemel olmakla birlikte değerler çoğu zaman, tek başlarına topluma yönlendirmede, bireylere yol göstermede yeterli olamayabilirler bu durumdan ötürü pek çok toplumda değerler birbirleri ile iç içe geçmiş ve birbirlerinin bütünleyicisi olmuşlardır. Değerler tıpkı bir bütünün parçaları gibi bir araya geldiklerinde anlamlı bir hale gelmektedirler.

Değerler hiçbir çağda durağan bir durum göstermemiştir, sürekli dinamik bir yapıdadır. Tarihten, coğrafyadan, dönemin şartlarından, eğitim ve siyaset

politikalarından, yurttaşların talep ve isteklerinden, gelenek-görenek, örf-adet, kısacası toplumu etkileyen ve toplumda değişen ne varsa hepsinden etkilenebilir ve değişebilirler. Zamanla yeni değer yargıları ortaya çıkabilir, birtakım eski değerler önemini yitirebilir ya da bunların önem sıraları değişebilir, hatta bazı değerler yok olabilir.

Zaman kavramı değer yargıları üzerinde ciddi bir etkiye sahip olduğu gibi, bireyden bireye de değer yargılarına verilen önem sırası değişebilir. Bireylerin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzeyleri, eğitim seviyeleri, toplumsal rolleri, dünyaya bakış açıları, toplumdan beklenti ve istekleri gibi sayılabilecek pek çok değişken değerlere verdikleri önem sırasının değişmesinde oldukça etkilidir. Bundan dolayı toplumda bireyler arası farklılaşma görülebilir çünkü bir bireyin çok önemli gördüğü bir değer, başka bir birey için aynı önemi arz etmeyebilir.

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ortaokullarda öğrenim görmekte olan Suriyeli öğrencilerin ve bu okullarda görev yapan Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler dersi programında yer alan barış ve farklılıklara saygı değerlerine yönelik bakış açıları ve yaklaşımlarını belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda, Suriyeli öğrencilerin ve onlara eğitim veren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, “çatışma çözme ve barış eğitimi” ne yönelik görüşlerinin de ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

1.4.Araştırmanın Sayıtları

Araştırma bulgularının etkili bir şekilde çözümlenmesi ve yorumlanması amacıyla;

1. Araştırmaya katılan Suriyeli öğrencilerin ve onlara eğitim veren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşme formuna verdikleri cevapların gerçek duygu ve düşünceleri olduğu varsayılmıştır.

2. Suriyeli öğrencilerin ve onlara eğitim veren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin araştırma sorularına verdikleri yanıtların kendi görüşlerini yansıttıkları varsayılmıştır.
3. Araştırmada kullanılacak veri toplama araçlarının, araştırmanın amacına hizmet ettiği varsayılmıştır.
4. Araştırmada sonuca etki edebilecek kontrol altına alınamayan değişkenlerin anlamlı düzeyde olmayacağı varsayılmıştır.
5. Araştırmada kullanılacak ölçme araçlarına öğrenci ve öğretmenlerin bilinçli bir şekilde yanıt verdiği varsayılmıştır.
6. Araştırmada tercüme sırasında yardımcı olan tercümanların, aktarılanları en doğru şekilde tercüme ettikleri varsayılmıştır.
7. Ölçme araçları yoluyla elde edilen sonuçların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.
8. Araştırma için seçilen çalışma grubunun örneklemini temsil edeceği varsayılmıştır.
9. Araştırma için alan yazından elde edilen bilgilerin çalışmanın geçerliliği açısından nesnel ve yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. Araştırma 2017-2018 eğitim- öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma Gaziantep/Nizip'te bulunan İsmont Halil-Meziyet Bildirici Ortaokulu'na bağlı Nizip Çadırkent Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezi'nde öğrenim gören Suriyeli 6. sınıf öğrencileri ve onlara eğitim veren Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenleri ile sınırlıdır.
3. Uygulama süresi 8 haftalık süre ile sınırlıdır.
4. Araştırma, yarı yapılandırılmış görüşme ve görüşme formu ile elde edilen verilerle sınırlıdır.
5. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçme araçlarının ölçme gücü ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: “Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi ve Hukuk gibi Sosyal Bilimleri ve Vatandaşlık Bilgileri konularını yansıtan; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ders programı” dır (Bilgili, 2006, s.6-7).

Değer: Türk Dil Kurumu (TDK, 2018) Büyük Türkçe Sözlükte "değer" kelimesi "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü" olarak tanımlanmıştır.

Değer Eğitimi: "Değerler eğitimi manevi, ahlaki, sosyal ve kültürel eğitim; kişisel ve sosyal eğitim; dini eğitim; çok kültürcü/ırkçı-karşıtı eğitim; program ötesi temalar, özellikle vatandaşlık, çevre ve sağlık; manevi özen; okul etiği; programa ek etkinlikler; geniş toplum bağlantıları ortak ibadet/toplantı; öğrenen bir topluluk olarak okul yaşamı gibi ortak program deneyimlerinin bir sınıflamasını yapabilmek için yeni bir şemsiye terimdir" (Slater, 2002, akt. Keskin, 2016, s.317).

1.7. Kısaltmalar

Akt. : Aktaran

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

S. Ö. : Suriyeli Öğrenci

Ö. : Öğretmen

s. : Sayfa Numarası

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Mülteci ve Sığınmacı Kavramları

Birleşmiş Milletlerin tanımı ile mülteci, “ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönmeyen veya dönmek istemeyen kişidir”.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği mültecileri üç kategoriye ayırmıştır:

Birinci kategoride; ülkesinin sınırları dışına çıkan insanlar yer almaktadır. Dünyada bu konumda 16.7 milyon insan vardır ve 5 milyon Filistinli bu kategorideki en büyük grubu oluşturmaktadır.

İkinci kategoride siyasi iltica başvurusu yapanlar yer almaktadır. Bu kategoride dünyada toplam 1.2 milyon insan bulunmaktadır. Siyasi iltica başvurularının çoğu gelişmiş ülkelere yapılmaktadır.

Üçüncü kategoride ülkesini terk etmeyen, ülke içinde başka yere kaçmak zorunda kalan insanlar bulunmaktadır. Bunların toplam sayısı ise dünyada 33.3 milyondur.

Sığınmacı ise yine aynı sebeplerden dolayı ülkesini terk edip herhangi bir ülkeye sığınma talebinde bulunan fakat sığınma talebi henüz “soruşturma” safhasında bulunan kişidir. İskân Kanunu Madde 3/3’ e göre “Türkiye’ de yerleşmek maksadıyla olmayıp

bir zaruret ilcasıyla muvakkat oturmak üzere sığınanlara sığınmacı” denir. (<http://bianet.org/bianet/bianet/2953-multeci-siginmaci-gocmen-nedir>).

Türkiye’deki Suriyelilerin çoğunluğu ise mülteci ve sığınmacı kavramlarının dışında “geçici koruma” statüsündedirler.

2.2. Değer Kavramı

Değer konusu, yüzyıllardan beri aydın insanların ve toplumların yaşamına eşlik eden bir kavramdır. İnsanlar, düşünme olgusunu yaşadığı zaman diliminden bu yana yaşamı anlamlı kılmak adına değerleri içselleştirmeye çalışmışlardır. Sonuç olarak örnek birey ve toplumlarda var olması gereken değerler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Zamana, mekâna ve çeşitli değişkenlere göre değerlerin önem ve öncelik sıralamasında farklılıklar söz konusu olmuştur fakat değerler hiçbir zaman diliminde önemini yitirmemiştir (Çakıroğlu, 2013, s.1). Dünyada teknolojik, siyasi, ekonomik vb. alanlarda yaşanan gelişmeler sonucu değerlerde farklılıklar meydana gelmiştir. Her şeyin hızla geliştiği ve değiştiği günümüzde, bu gelişmeler sonucunda kişisel, toplumsal ve kültürel alanlar da etkilenmiş, değerler de bundan payını almıştır. Değerlerin var olmadığı ve içselleştirilmediği bir toplumda, huzurun ve barışın olması beklenemez; çünkü toplumsal kuralları dolaylı ya da doğrudan değerler belirlemektedir. Bu sayede hukuki yaptırımlara ihtiyaç duyulmadan toplumsal huzur sağlanmış olur çünkü değerleri benimsememiş ve toplumsal değerlere uygun davranmayan bir birey toplum tarafından çeşitli yaptırımlara maruz kalmakta, hatta toplumdan dışlanabilmektedir (Arabacı, ve Akgül, 2013, s.8-9).

İnsanın kaçınıcı yüzyılda veya dünyanın neresinde yaşadığının pek bir önemi yoktur. İnsan, kendi değerlerini oluşturabilir çünkü insan değerlerle donatılmış bir dünyada yaşar, yani insanlar değerler olmadan insan onuruna yakışır bir şekilde hayat sürdüremez (Poyraz, 2007, s.85). Bu nedenle öncelikle değerlerin ne olduğunu tanımlamak gerekir.

Değerler toplumsal bir olgu olarak, insanların, toplumların ve devletlerin hangi yönde davranışlar sergileyeceklerini, ne tür bir siyaset benimseyeceklerini, hangi doğrultuda ilişkiler kuracaklarını, ne şekilde yaşam süreceklerini, bağlılık ölçütlerini vs. gibi durumları belirlerler. Toplumsal olay ve olguların gerçeklik bulmasında değerlerin

rolü büyüktür (Okumuş, 2010, s.28). Değerler kavramı bilim camiasının üzerinde en çok durduğu konulardan bir tanesidir. Değerler ile alakalı farklı tanımlar yapılmıştır. Değer tanımlarına bakıldığında, değer kavramı genel olarak çok geniş bir şekilde tanımlanarak sayısız düşünce ve davranış eylemlerini kapsayan bir biçimde yer almaktadır (Keskin, 2016, s.312). Kültürlerin temel yapı taşlarından biri olan ve bireylerin davranışlara yön veren değerler, iyi veya kötü, doğru veya yanlış davranışların neler olduğunu gösteren kriterlerdir (Eser, 2013, s.18). Değer belirli bir durumdan ibaret olmayıp bireyin tüm yaklaşımlarını içine alan seçme, karar verme, rehberlik etme gibi toplumsal hayatın bir parçası ve kişiliğin oluşmasında temel bir yönlendiricidir. Bununla beraber değerler toplumdan beklenen davranış, istek ve inançlarında belirleyicisidir (Bahçe, 2010, s.15). Değerler için bir durumu başka bir duruma tercih etme de denebilir. Değerler, bireyin davranışlarına yol gösteren ve bu davranışlarda doğruyu-yanlışı gösteren kavramlardır. Değerler, ayrıca bireylerin neyi önemsediklerini tanımlayarak istekleri, tercihleri, istenen veya istenmeyen durumları göstermektedir (Ulusoy ve Arslan, 2016, s.5). bir başka tanımda değer, bireylerin yaşadığımız dünyaya, içinde bulunduğumuz topluma ve diğer insanlara bakış açımızı geçmişten geleceğe dünyayı algılayış biçimimizi etkileyerek çağın gereklerine ve ihtiyaçlarına göre yaşam felsefemizi belirleyen soyut bir araçtır (Balci, 2008, s.4).

Kısaca değerler toplumların birey davranışlarındaki doğruyu-yanlışı, iyiyi-kötüyü, haklıyı-haksızı ölçmede kullandıkları toplumsal ölçütlerdir. Bireyler toplum tarafından kabul görebilir ya da toplumdan dışlanabilir. İyiyi-kötüyü, güzeli-çirkini, doğruyu-yanlışı, haklıyı-haksızı değerlendirmede toplumlar değerlerden yararlanmaktadır (Ulusoy ve Arslan, 2016, s.3). Değerler, kültürleri belirleyen ve o kültürdeki insanları bir arada tutan, birbirine bağlayan böylece toplumu ayakta tutan öğelerdir. Değerler, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran öğeler olan örf, adet ve gelenekler olarak tanımlanabilir. Değerler aynı zamanda toplum içerisindeki bireylerin davranışlarını da belirleyen temel unsurlardır. Kısacası, değerler toplumun bir arada tutulmasında ve toplum içerisinde yaşayan insanların davranışlarının anlaşılmasında oldukça önemli olan unsurlardır (Avcı, 2007, s.21).

Değerlerin insan davranışları ve toplumsal düzeni sağlama konusunda pek çok işlevi bulunmaktadır. Bu işlevleri sayesinde değerler eğitim programları içerisinde toplumdaki bireylere aktarılmaya çalışılmaktadır. Değerler, her bir değere uygun çeşitli

yöntem ve tekniklerle aktarılmaya çalışılmaktadır. Değerler gizli ya da doğrudan program içerisinde olsun farklı yöntem ve teknikler ile aktarılması olsun bütün uygulamalarda öğretmenlere çok ciddi görevler düşmektedir. Bir öğrencinin okul hayatındaki en önemli unsuru öğretmendir. Öğretmenler, öğrencilerin geleceklerine ve kişiliklerine şekil verirler (Akbaş,2009, s.404).

Toplumsal bütünlük ve huzurun sürdürülebilmesi, ancak değerlerin yeni nesillere aktarılması ile mümkündür. Değerlerden soyutlanmış bir eğitimin var olması ya da böyle bir eğitim ile bir toplumun ayakta tutulmaya çalışılması mümkün değildir. Bu yüzden, eğitimin hedeflerinden biri, toplumun değerlerini yeni nesillere aktarmak ve bu değerleri en doğru biçimde öğretmektir. Fakat değerler yeni nesillere aktarılırken önemli olan bir unsur da bu değerleri yeni neslin benimsemesi ve bunu davranış haline getirebilmesidir. Değerler, toplumun bireylerinin iyi insan, iyi vatandaş, kendisiyle ve çevresiyle barışık ve uyumlu kişilikler, sağlam karakterli bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olmaktadır (Hökelekli, 2010, s.7). “Dolayısıyla toplumun amacı, içinde yaşanılan toplumun sürekliliğini sağlayacak güçlü nesiller yetiştirmektir. Bu nesillerin tarihini bilen, geleceğe umutla bakan ve kültürel mirasa duyarlı bireyler olarak yetişmesi gerekmektedir. Bu da ancak değerler ve değerler eğitimi yoluyla olmaktadır çünkü bir toplumun güçlü ve sorumluluklarını bilen bir nesil yetiştirmesi ve bu toplumun devamlılığının sağlanması ancak değerlerin kazanılmasıyla mümkündür” (Beldağ, 2012, s.29).

2.2.1. Barış ve Farklılıklara Saygı Değerleri

Barış kavramı; “barışma işi, savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum, sulh, uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam” şeklinde tanımlanmaktadır (Şehirli, 2018, s.1055).

İstenilen düzeyde bir eğitim verebilmek için öncelikle programlar geliştirilir. Bireyde görülmesi istenilen hedefler, kazanımlar, beceriler ve değerler yer alır. Barış değerinin toplum insanları tarafından benimsenmesi için geliştirilen programlarda bu duruma yönelik hedef, kazanım, beceri ve değerlere yer verilerek bireylerin şiddet konusunda duyarlı olmaları ve doğru davranışlar göstermeleri hedeflenir. İlgili literatürde bu tür eğitime “barış eğitimi” adı verilir. Özellikle küreselleşen dünyada

değerlerin yıpranmaması için barış eğitimine olan ihtiyaç daha da artmıştır (Keskin ve Keskin, 2009, s.70). Bu sebeple barış değerinin önemi toplumların bir arada yaşaması ve bireylerin düzgün yetişmesi için her geçen gün artmaktadır.

Toplumların bir arada refah içinde yaşaması için farklı etnik ve kültürel yapıya sahip toplumların birbirlerinin kültürlerini benimseyerek ve birbirlerinin farklılıklarına saygı duyarak yaşamaları gereklidir. Bu bağlamda düşündüğümüz zaman “çok kültürlülük” ve “farklılıklara saygı” günümüzün en büyük sorunlarından biridir. Farklı ırkların, farklı kültürlerin, birbirlerinden farklı özelliklerde olan insanların ve toplulukların bir arada mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşamasını sağlamak için farklılıklara saygı göstermenin içselleştirilmesi ve öğrenilmesi gerekmektedir (KEDV, 2006, akt. Topcubaşı ve Polat, 2018, s. 392).

Farklılıklara saygı değerini benimsemiş bireylerin iletişim konusunda daha az sıkıntı yaşayacakları düşünülebilir. Bu açıdan etkili iletişim becerisini benimsemiş bir öğretmenin empati kurabilme becerisi yüksek olacağından öğrencilerini anlaması ve empati kurması kolaylaşacak, ders içeriğini, kullanacağı ilke ve yöntemleri ve öğrenme ortamını bireylerin farklılıklarına göre düzenleyebilecektir. Buna dayanarak öğretmen yetiştirme sürecinde öncelikle onlara empati kurabilme becerisinin ve farklılıklara saygı değerinin kazandırılması çok kültürlü eğitiminin önceliklerinden olmalıdır (Çatlak ve Yiğit, 2017, s. 1798).

2.3. Değer Eğitimi

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçerken beraberinde yaşanan çeşitli olumsuz gelişmeler insanlığın geleceği ile ilgili korkulara yol açmıştır. Bu nedenle, dünya üzerindeki pek çok unsur değişime uğramıştır. Bu yaşanan olumsuz durum ve dünyanın gidişatı toplumlarda kendisine, çevresine, kültürüne yabancı bireylerin ve nesillerin ortaya çıkma endişesini doğurmuştur ve bu durum değerler ve değerler eğitiminin önemini ortaya çıkarmıştır. Çünkü değerler bireylerin içinde yaşadıkları toplumu tanımalarına ve anlamalarına katkı sağlamaktadır. Değerleri benimsememiş ve içselleştirmemiş bireyler hem kendisine hem de çevresine zarar verebilecek eylemlerde bulunabilmektedirler. Bundan dolayı toplumlar değerlere ihtiyaç duyarlar ve değerlerin aktarılmasında eğitim çok önemli bir işlev görmektedir. Değerler çevre ve aile tarafından verilebileceği gibi hazırlanan plan ve program çerçevesinde öğretim

programları aracılığıyla eğitim kurumları tarafından da verilebilmektedir (Başcı, 2012, s.1). Dolayısıyla toplumsal yaşamda son zamanlarda şiddet olgusu, alkol ve uyuşturucu madde kullanımındaki hızlı artış, büyüklerine saygısızlık ve benzeri pek çok problemler; aileleri, eğitimcileri ve toplumu yönetenleri kaygılandırmaktadır. Bu kaygı verici durumlar etkili bir değerler eğitiminin gerekliliğini ortaya oymaktadır (Yazar, 2016, s.110). Değer eğitimi, ulusal ve evrensel değerlerin formal ve informal yollarla bireylere kazandırılmasıyla gerçekleşir. Yani, aile, eğitim kurumları, sosyal çevre ve sosyal medya araçları yoluyla değerler bireylere kazandırılmaktadır. Değerlerin eğitiminin en büyük amacı ise toplumsal huzurun sağlanmasıdır. Çünkü değerlerin olmadığı bir toplumda bireylerin davranışlarını tahmin etmek mümkün değildir, bu da toplum yönetimi ve düzeninde kaosa neden olabilmektedir. Değerler eğitimi bu noktada toplumlara yardımcı olmakta ve toplum içerisinde uyulması ve uyulmaması gereken kurallar konusunda bireylere yol göstermekte ve sınırları çizmektedir (Özdaş, 2013, s.8-42).

Geçmişteki eğitim programlarında değerler eğitimi, ahlak eğitimi ve karakter eğitimi başlıkları ile ele alınırken günümüzde değerler eğitimi adıyla karşımıza çıkmaktadır. Değerler eğitimi, en kısa tabiriyle değerleri yeni nesillere aktarmak için açık bir girişim olarak tanımlanabilir (Keskin, 2016, s.327). Değer eğitimi, değerlerin farkında olan ve onları içselleştirip, davranış haline dönüştürebilen bireyler yetiştirebilmek için okullarda verilen bir eğitimidir. İnsanlar kendilerinde var olan duyuşsal, bilişsel ve davranışsal boyutları eğitim ile fark edip bu boyutlara yön verebilir ve onları şekillendirebilir. Değerler de insanların duyuşsal boyutlarında yer almaktadır (Kantar, 2014, s.4-13). Değer eğitimi, öğrencinin karakterinin iyileştirilmesi, geliştirilmesi, topluma karşı sorumluluklarını yerine getiren, duyarlı bir birey olmasını da önemser. Her toplum kendi değerlerini bilen, tanıyan, uygulayan ve uygulatan bireyler yetiştirmeyi arzu eder. Değer eğitimi sayesinde bireyler içinde yaşadıkları topluma alışmayı, topluma uyum sağlamayı, toplum ile kaynaşmayı, toplumun kültürünün devamlılığını sağlamayı ve kendini topluma ait olarak görmeyi de öğrenirler (Ulusoy ve Arslan, 2016, s.7).

Değerler eğitiminin geleceğini bireylerin ve toplumun yapısında meydana gelen çeşitli değişkenler belirlemektedir. Bundan dolayı değerler eğitimi toplumu ile iç içe geçmiş ve toplumun yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Mesela Avustralya, ABD gibi

değişik toplumlardan bir araya gelen bireylerin oluşturduğu ülkelerde değerler eğitimi daha fazla önem arz etmekte, İngiltere, Galler, İskoçya gibi Kuzeybatı Avrupa ülkelerinde ise sorumlu ve girişimci bireyler yetiştirmek için vatandaşlık eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye Cumhuriyetinde ise geçmişten gelen milli ve manevi değerlerin günümüzde daha fazla önem kazandığı ve bu değerlere daha fazla eğitim programlarında yer verildiği görülmektedir (Yiğittir, 2009, s.40).

“Değer eğitimi, ailede başlayan ve kontrollü bir şekilde okullarda devam eden bir süreçtir. Aynı zamanda okullar, bireyde karakter gelişiminin en önemli olduğu dönemi kapsamaktadır. Dolayısıyla ailede verilen değerler eğitiminin okullarda pekiştirilmesiyle sosyal değerler ile birlikte evrensel değerler de kazanılmaktadır” (Çelik, 2016, s.3).

Okullar öğrencilerin değerlerini geliştirmeye zemin hazırlar. Çünkü sınıf içindeki tutumlar, öğrencilerin birbiri ile sosyal ilişkileri, okul ve sınıf iklimi öğrencilerin değerlerinin gelişmesinde önemli unsurlardır. Öğretmenler de bu ortamda öğrencilere birtakım sorumluluklar vererek olumlu veya olumsuz pekiştireçler kullanarak öğrencilerde değerlerin gelişimine katkıda bulunurlar (Aydın ve Akyol Gürler, 2014, s.46). Değerler eğitiminin etkili olabilmesi için okul kültürünün aktarılmak istenen değerlere göre düzenlenmesi gerekmektedir. Bu konuda da okul idaresi, öğretmenler, veliler ve hizmet personeli iş birliği içerisinde olmalı ve iletişimlerinde bu değerleri dikkate alarak öğrencilere örnek davranışlar sergilemelidirler. (Selanik Ay, 2016, s.36). “Ayrıca okulda tüm derslerde değer eğitime yer verilmektedir. Ancak, ülkemizde öğrencilere hayatları boyunca kullanacakları bilgi ve becerilerin önemli kısmı ilkokul ve ortaokullarda okutulan, Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi dersleri yoluyla kazandırılır. Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi programları içeriğinde doğrudan değer kazanımına yer verilmiş ve kavram, beceri, değer olarak üç bileşenden oluşan kazanımlar belirlenmiştir” (Keskin, 2016, s.311).

2.4. Değer Eğitimi Yaklaşımları

Duyuşsal alan eğitimi ile öğrencilere insanlık tarihinin binlerce yılda oluşturduğu temel değerler kazandırılmaya çalışılır. Değer kazandırmada genellikle iki yöntem uygulanmaktadır.

Bu yöntemlerden ilki değerlerin gizli bir programla öğretilmesidir. Bu yöntemde değerler, bir ders ve içerik olarak görülüp planlı şekilde öğretilmek yerine; okul atmosferi, törenler ve kurallar yoluyla kazandırılmaya çalışılır. Doğrudan değer öğretiminde ise, değerler öğretim programlarında yer bulur, programın değerleri belirlenir ve farklı öğretim yaklaşımlarıyla öğrencilere kazandırılmaya çalışılır. Yeni Sosyal Bilgiler öğretim programlarına değerler yer bulmuş ve doğrudan öğretim yaklaşımı benimsenmiştir. Bu gelişme ile değer eğitimi yaklaşımları ve etkinlikler önem kazanmıştır. Değer eğitiminde her iki yaklaşım birbirini tamamlar niteliktedir (Akbaş, 2008, s.351-352).

Geleneksel kültürlerde değer eğitimi daha çok telkin yoluyla, sorgulamadan veya sorgulamaya fırsat verilmeden, bazen baskı ve zorlamayla, rol modelleri örnek alarak, toplumsal kuralları ezberleyerek gerçekleşmektedir. Fakat demokratik toplumlarda, fikirlerini özgürce beyan eden bireyler yetişmesi ve bu bireylerin toplum yönetimine katılması için bu yöntemler yeterli olmamaktadır. Demokratik toplum, toplumsal değerleri kendi hür iradesi ile içselleştirmiş ve özgürce, tek başına kararlar alabilen vatandaşlara ihtiyaç duymaktadır. Bundan dolayı değer eğitimi de bu durumları pekiştirir nitelikte olmalıdır (Doğanay, 2007, s.264). Değer eğitiminin okullarda nasıl verileceğine dair geçmişten günümüze pek çok fikir ayrılıkları ve bu fikir ayrılıklarından doğan farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Okullarda seçilen değerler geleneksel telkin yöntemiyle aktarılabilceği gibi değer açıklama yaklaşımı yöntemi ile de öğrencinin kendi değerlerinin farkında olması sağlanabilir. Ayrıca öğrencinin değerlerini anlamak ve bunların sistematik analizini yapmak amacıyla ahlaki muhakeme ve değer analizi yaklaşımları da kullanılabilir (Keskin, 2016, s.325).Bu yaklaşımlardan bazılarını aşağıda kısaca değinilmiştir.

2.4.1. Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin Etme Yaklaşımı)

“Bu yaklaşımda öncelikle kazandırılacak değer belirlenir ve zamanlanmış ve programlanmış etkinlikler aracılığıyla değer kazandırılmaya çalışılır. İnsanlık tarihi boyunca, insanlara istendik değerler kazandırmak için en sık başvurulan yollardan biridir (Doğanay, 2007, s.267). “Bu yaklaşımın amacı okul ve toplum tarafından istenilen değerleri daha fazla yansıtmaları için öğrencilerin değerlerini değiştirmek veya korumaktır” (Hunt, 1981, akt. Keskin, 2016, s.319).

Telkin yaklaşımının okulda uygulanmasında, öğrencilerin dikkatini çekici ve onlara farklı fikirler verebilecek hikâyeler okutma, öğretmenler tarafından anlatılan ahlaki durumları dinleme, törenlere katılma ve halk yararına hizmeti amaçlayan organizasyonlarda bulunma vardır (Akbaş, 2008, s.348). Bu yaklaşımda aileler, öğretmenler, akran çevreleri, siyasiler, din adamları gibi birey, grup, kurum ve kuruluşlar doğru ve kendi değerlerini anlatarak, öğüt vererek günah, sevap, ceza, ödül vb. araçları kullanarak kazandırmaya çalışırlar. Bu yaklaşımın etkili olabilmesi için değerleri edinen kişinin değerleri alma yönünde istekli olması önem arz etmektedir (Tahiroğlu, 2016, s.342).

2.4.2. Değer Analizi

Bu yaklaşımın temel amacı öğrencilere, karşılaştıkları değerlerle ilgili sorunlar hakkında karar verebilmek için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanabilmelerine yardımcı olmaktır. Yani değer içeren soru ya da sorunlar duygular katılmadan öğrencilerin akıl yoluyla çözmesi istenerek verilir. Duygu içermeyen değer soru ya da sorunuyla karşılaşan öğrenci akıl yürütme yöntemi ile sorunu çözmeye çalışır. Böylece öğretmenin yönlendirmesinden ziyade öğrenci sorunu kendi fikri ve duyguları ile kendi kendine karar vererek çözer. Bu yöntem sayesinde değer, bilimsel süreçten de faydalanılarak kazandırılmaktadır (Doğanay, 2007, s.272-274). Bu yaklaşım, herhangi bir sorun ile karşılaşıldığında uygulanır. Örneğin öğrencilerin oyun sahası dışında oyun oynamalarına neden izin verilmediği veya bulunan bir cüzdanın niçin sahibine iade edilmesi gerektiği analiz edilebilir (Akbaş, 2008, s.351).

2.4.3. Değerleri Belirginleştirme (Değer Ayrımı)

“Değerler ayrımı yaklaşımı ilk olarak Gordon Allport (1955), Abraham Maslow (1970), Carl Rogers (1969) ve diğerlerinin teori ve düşüncelerini uygulamaya girilerek insancıl psikolojiden ve insancıl öğretim hareketinden doğmuştur. Ana hedefi öğrencilerin kişisel davranış modellerini incelemek, değerlerini ayırmaları ve gerçekleştirmeleri için akılcı düşünme ve duygusal bilincin her ikisini birden kullanmalarına yardımcı olmaktır” (Huitt, 2004, akt. Keskin, 2016, s.319).

2.4.4. Ahlaki Muhakeme

Bu yaklaşımın amacı, öğrencilerin günlük hayatlarında sergiledikleri davranışlarına yol gösterecek ahlaki ilkeler geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Öğrencinin problem çözerken ya da değerlendirme yaparken kullanmış olduğu yol, ifade ettiği cümleler, bakış açısı, kullandığı dayanaklar onun ahlaki gelişimi hakkında ipuçları verir. Fakat bu yaklaşımda önemli olan öğrencinin çözümü değil çözüme ulaştığı yoldur (Akbaş, 2008, s.351). “Bu yaklaşımda, öğrencilere verilen varsayımsal veya gerçek ikilemlerle onların değer yargılarının ortaya çıkarılarak değerlerin test edilmesine ve kabullenilmesine yardımcı olunmasının amaçlandığı söylenebilir” (Tahiroğlu, 2016, s.343-344). Bu yöntemde öğrencilere örnek olay verilerek grup çalışması yapılır, ahlaki ikilemler oluşturulur, öğrenciler düşünür, grup içerisinde konu tartışılır, öğrenciler en doğru değere ulaşmaya çalışırlar. Fakat burada önemli olan çözüme yani karara ulaşıncaya kadar geçirilen süreçtir yani öğrencilerin ne düşündüğü, neyi tartıştığı, nasıl cümleler kurduğunu, olaya hangi açıdan yaklaştığı, akıl yürütme yöntemi ve neden o çözüme ulaştığıdır. Verilecek değer öykülerle öğretilebilir. Öykünün sonunda öğrencilerin görüşleri alınır (Aktepe, 2010, s.109).

2.4.5. Bütüncül Yaklaşım: Adil Topluluk Okulları

Adil Topluluk Okulları yaklaşımında okul ve sınıf içerisinde alınan kararlara, koyulan kurallara öğrencilerin de demokratik şekilde katılmaları, sorumlulukların paylaşılması, öğrencilerin demokratik bir ortamda düşüncelerini özgür ve rahat bir

şekilde ifade edebilmeleri ve böylece yürütme süreçlerine katılabilmeleri üzerinde durulmaktadır (Tahiroğlu, 2016, s.344).

2.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değerler Eğitimi

“İnsanlar biyolojik bir organizma olmanın ötesinde aynı zamanda içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür. İnsanlar grup içinde dünyaya gelirler ve toplumsal niteliklerini gruplarda kazanırlar. Bu gruplar sayesinde toplumda geçerli olan bilgiler, değerler bireye aktarılır. Kişiler kültürlerini toplumsallaşma süreci içinde öğrenme yoluyla elde ederler. İnsan davranışlarının büyük kısmı öğrenilmiş davranışlardır. Kişiler başkalarıyla olan ilişkileri aracılığıyla toplumda geçerli olan değer, kural ve normları, tutumları, alışkanlıkları ve becerileri öğrenir” (İçli, 2005, s.117).

Eğitim, yetiştirdiği bireylerin en iyi akademik donanıma sahip olmasını istemenin yanında bireylerin en iyi karaktere ve bilince de sahip olmasını ister. Dünyanın her yerinde eğitim, bireylerin içinde büyüdükleri toplumun değer yargılarını benimsemelerini de ister, çünkü toplumun değer yargıları ile uyumlu bir birey ancak topluma faydalı olabilir. Türk milli eğitim politikalarında da hedef olarak belirtilen toplumun ihtiyacı olan bilinçli, kültürlü, değerlerine sahip, özellikle Türk milli eğitimin amaçlarında vurgulanan hedeflere ulaşmada ve yurttaşları bu doğrultuda yetiştirme konusunda eğitim sistemimize önemli görevler düşmektedir (Ulusoy, 2007).

“İnsanların davranış, eylem, düşünce ve faaliyetlerinin şekillenmesinde belirleyici unsurların başında değerler gelmektedir. Değerler nasıl davranmamız gerektiği konusunda bizlere rehberlik etmekte ve bizleri yönlendirmektedir. Kimliğimizi ve kişiliğimizi de şekillendiren değerler toplumdaki uyum, huzura zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, şiddet ve çatışmadan uzak, demokratik ve barışçıl bir toplum oluşturmak için evrensel ve milli değerlerimizi yetişen yeni nesle kazandırmalıyız. Sağlıklı değer eğitimi yoluyla demokratik, hoşgörülü, empati yeteneği yüksek, çalışkan, üretken, kendine ve diğerlerine saygı duyan bireyler yetiştirmek mümkündür. Bu çerçevede öğretim programlarımızın değer eğitimini destekleyecek şekilde yapılandırılmasında fayda vardır. Sosyal bilimler dersleri okullarımızdaki değer eğitimini destekleyip geliştirebilecek temel derslerdir” (Demircioğlu ve Demircioğlu, 2016, s.273).

Sosyal Bilgiler ders programında yer alan değerlere ulaşılması eğitim hedefleri açısından oldukça önemlidir. Çünkü Sosyal Bilgiler ders programında yer alan değerlere ulaşılması demek; sorumlu, duyarlı, etkin ve iyi vatandaş yetiştirme amacına ulaşılması demektir. Bundan dolayı Sosyal bilgiler dersi değer eğitimi açısından önem kazanmaktadır ve üzerinde hassasiyetle durulmalıdır (Gömleksiz ve Cüro, 2011, s.104). Bu sebeple, Sosyal Bilgiler dersinde sadece bilgi, beceri ve kavramların öğretilmesi değil, bunların yanında değerler eğitimine de gereken önemin verilmesi öğrencilere değerlerin kazandırılması ve toplumda istenen bilince sahip bireylerin, iyi ve etkin vatandaşların yetiştirilmesi bakımından önemlidir (Çengelci Köse, 2016, s.248-257).

Sosyal Bilgiler ders programında değerler, özel bir öneme sahip olup değer eğitimi ders programının üzerinde titizlikle durduğu hassas konulardan biridir (Özdemir, 2009, s.22). Bunun nedeni ise şöyle açıklanabilir: Toplumun geleceğini toplum değerleriyle uyumlu, bu değerleri içselleştirmiş ve davranışlarını buna göre belirlemiş, iyi ve etkin vatandaşlar inşa edebilmektedir. Bu bireyler, değerleri öncelikle aile ortamında alarak sonrasında ise okul ortamında değerlerin üzerine katarak kazanımlarını gerçekleştirirler (Yel ve Aladağ, 2009, s.118).

Sosyal Bilgiler dersinin en önemli hedeflerinde bir tanesi toplum yapısına uyumlu, iyi vatandaş yetiştirmektir. Bundan dolayı Sosyal Bilgiler dersi bireye etkin katılımı, sorunlara kalıcı çözümler bulmayı, duyarlı olmayı, doğru ve yerinde kararlar alabilmeyi öğretmeyi hedefler. Önceki programlar daha çok bilgiyi aktarmayı hedeflerken yeni program ise bilginin yanında, beceri ve değerlerin de kazandırılmasını hedeflemektedir (Aladağ, 2009, s.472).

Yeni öğretim programlarının uygulanmasına 2018-2019 eğitim öğretim yılında geçilmiş ve sonrasında yapılan değerlendirmeler ile yeni güncellemeler ve değişimler yapılmıştır. Bu sayede öğretim programlarının bilim, teknoloji ve sosyal ihtiyaçlara yani günümüzün şartlarına uyum sağlaması planlanmıştır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerler aşağıdaki gibidir MEB (2018):

Adalet	Barış	Dayanışma	Estetik	Saygı	Yardımseverlik
Aile birliğine önem verme	Bilimsellik	Duyarlılık	Eşitlik	Sevgi	Tasarruf
Bağımsızlık	Çalışkanlık	Dürüstlük	Özgürlük	Sorumluluk	Vatanseverlik

“Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori/pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır. Değişen toplumsal yapıya bağlı olarak değerler de günün şartlarına uyum sağlayabilir. Bu nedenle değerler değişen yapıya uyum sağlayan dinamik unsurlardır” MEB (2018). Değerlerin dağılımı tablolarda gösterilmektedir:

Tablo 1. Kazandırılması hedeflenen değerlerin, öğrenme alanı ve sınıflara dağılımı (4.sınıf)

ÖĞRENME ALANI	Kazandırılması Hedeflenen Değerler
Birey ve Toplum	Saygı ve Sorumluluk
Kültür ve Miras	Aile Birliğine Önem Verme, Kültürel Mirasa Duyarlılık ve Vatanseverlik
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Doğal Çevreye Duyarlılık
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Bilimsellik ve Doğal Çevreye Duyarlılık
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Sorumluluk ve Tasarruf
Etkin Vatandaşlık	Sorumluluk ve Bağımsızlık
Küresel Bağlantılar	Kültürel Mirasa Duyarlılık ve Saygı

Tablo 2. Kazandırılması hedeflenen değerlerin, öğrenme alanı ve sınıflara dağılımı (5.sınıf)

ÖĞRENME ALANI	Kazandırılması Hedeflenen Değerler
Birey ve Toplum	Bilimsellik, Aile Birliğine Önem Verme ve Sorumluluk
Kültür ve Miras	Estetik ve Kültürel Mirasa Duyarlılık
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Doğal Çevreye Duyarlılık ve Dayanışma
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Dürüstlük, Çalışkanlık ve Bilim Etiği
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Sorumluluk
Etkin Vatandaşlık	Özgürlük ve Bağımsızlık
Küresel Bağlantılar	Kültürel Mirasa Duyarlılık

Tablo 3. Kazandırılması hedeflenen değerlerin, öğrenme alanı ve sınıflara dağılımı (6.sınıf)

ÖĞRENME ALANI	Kazandırılması Hedeflenen Değerler
Birey ve Toplum	Dayanışma ve Yardımseverlik
Kültür ve Miras	Kültürel Mirasa Duyarlılık
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Vatanseverlik ve Doğal Çevreye Duyarlılık
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Bilimsellik
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Vatanseverlik, Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık ve Sorumluluk
Etkin Vatandaşlık	Eşitlik
Küresel Bağlantılar	Kültürel Mirasa Duyarlılık

Tablo 4. Kazandırılması hedeflenen değerlerin, öğrenme alanı ve sınıflara dağılımı (7.sınıf)

ÖĞRENME ALANI	Kazandırılması Hedeflenen Değerler
Birey ve Toplum	Özgürlük ve Sorumluluk
Kültür ve Miras	Kültürel Mirasa Duyarlılık ve Estetik
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Özgürlük
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Bilimsellik ve Özgürlük
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Dayanışma, Dürüstlük ve Çalışkanlık
Etkin Vatandaşlık	Barış
Küresel Bağlantılar	Barış ve Saygı

Demokratik değerlerin kazandırılması ve etkili demokratik vatandaşların yetiştirilmesi, Sosyal Bilgiler dersinin önemli hedeflerinden birini oluşturmaktadır. Bireylerin sahip olduğu değerler insan davranışlarına yön verir ve bilgilerimiz ile bir bütünü oluşturur. Sosyal Bilgiler dersi de bu bağlamda bireylerin kendilerine, çevrelerine ve diğer insanlara karşı olumlu tutum ve değer geliştirmesini de amaçlamaktadır (Doğanay, 2007, s.283). Dolayısıyla yenilenen programlarla öğrenme alanları içerisinde yer alan bu değerlerin de kazandırılması hedeflenmiştir.

Türkçe dersi dahil diğer bütün “öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır” MEB (2018).

2.4. İlgili Araştırmalar

Değerler konusu her eğitim programında yer aldığı için Sosyal bilgiler eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Dolayısıyla karmaşıklaşan toplumsal yapının sorunlarını çözmek için değer eğitimi en önemli konulardan biri haline almıştır. Bu bölümde, konuyla ilgili olarak değerler, değer eğitimi ve değer öğretimi ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Sarı (2005) “Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri” adlı çalışmasında öğretmen adaylarının değer tercihlerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada, tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2004-2005 eğitim-öğretim yılında Giresun Eğitim Fakültesinin çeşitli sınıflarında öğrenim gören 55’i kız, 55’i erkek olmak üzere toplam 110 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre öğrenciler siyasi değerlere birinci derecede önem vermektedir. Yani öğrencilerin en çok önem verdikleri değer siyasettir. Genel ahlak kuralları öğrencilerin seçtikleri ikinci değer sahasını oluşturmaktadır.

Kurtdede Fidan (2009) “Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri” adlı çalışmasında öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşlerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın

çalışma grubunu Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okuyan 206 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre öğretmen adayları değer öğretiminde öğrencilere örnek olunması gerektiğini, değerleri teşvik eden güzel sözler seçilerek öğrencilerle paylaşılması gerektiğini, değer öğretiminde ders verici hikayeler anlatılması gerektiğini, öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varmalarını sağlamak için sorular sorulması gerektiğini, değer öğretiminde değer boyutu olan sinema filmi, TV filmi ve tiyatro önerilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yine öğretmen adayları değer öğretiminde, sınıf kuralları koyarken önemli görülen değerlerin merkeze alınmasını, değer öğretiminde ahlaki ikilemler içeren örnek olaylar anlatılmasını ve derslerde telkinlerde bulunulması gerektiğini belirtmişlerdir.

Yılmaz (2009) “Öğretmenlerin Değer Tercihlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” çalışmasında öğretmenlerin değer tercihlerinin bazı değişkenler açısından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2009 yılında Konya ilinde çalışan toplam 5311 ilköğretim öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre kadın öğretmenlerin evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik boyutlarının puan ortalaması erkek öğretmenlerin puan ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksektir. Medeni durum değişkenine göre güç boyutu hariç tüm boyutlarda anlamlı bir farklılaşma gözlenmiştir. Kıdem değişkenine göre ise öğretmenlerin değer tercihleri tüm değer boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir.

Dilmaç, Deniz ve Deniz (2009) “Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışları İle Değer Tercihlerinin İncelenmesi” adlı çalışmasında üniversite öğrencilerinin öz anlayışları ile değer tercihlerinin incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi’nin çeşitli anabilim dallarında öğrenim görmekte olan 398 kız, 145’i de erkek olmak üzere toplam 543 öğrenciden oluşturmaktadır. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre öğrencilerin öz anlayış puanları ile değerler ölçeğinin başarı, hazcılık, öz denetim ve uyarılma, evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik alt boyutları arasında pozitif ilişki olduğu görülmektedir.

Yiğittir (2010) “İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler” çalışmasında, ilköğretim öğrenci velilerinin okullarda

kazandırılmasını arzuladığı değerleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara-Altındağ ilçesinde yer alan Atatürk İlköğretim okulundaki 3-8. sınıflarda öğrenim gören 422 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (4-7.sınıflar) doğrudan verilmesi gereken değerlerle velilerin tercih ettiği değerlerin genel olarak örtüştüğü tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra doğruluk ve cesaret gibi programda yer almayan değerlerin de veliler tarafından önemli değerler arasında yer aldığı tespit edilmiştir. Önem sırasına göre yapılan tercihlerde milli, geleneksel ve ahlakî değerlerin ön plana çıktığı, demokratik ve çevreyle ilgili değerlerin ise velilerce yeterince tercih edilmediği gözlenmiştir.

Yiğittir ve Öcal (2010)'' İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimleri.'' çalışmasında ilköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin değer yönelimlerini belirlemeyi amaçlamıştır. 6. Sınıf öğrencilerinin değer yönelimlerinin belirlenmesi amacıyla araştırmada tekil tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara örnekleminde Altındağ, Mamak, Keçiören, Çankaya, Yenimahalle, Sincan ilçelerinden random (rastgele) yöntemiyle seçilen 9 farklı ilköğretim okuluna devam eden 6.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre öğrenciler çevresindeki insanlarda 97 farklı değer bulunmasını istemektedirler. Bu değerler içinden öğrencilerin %10'u tarafından tercih edilen değerler ise sırasıyla çevre temizliği, saygı, güzel söz ve davranış, dürüstlük, çalışkanlık, çevre duyarlılığı, yardımseverlik, iyi insan olma, hoşgörü, doğa sevgisi, temizlik, sevgi ve güvenilirliktir. Ancak öğrencilerin değer kavramına farklı anlamlar yüklemelerinden dolayı, içerik olarak birbirine yakın farklı değerleri ifade ettikleri de tespit edilmiştir. Öğrencilere kazandırılmak istenen değerlerin öğrencilerin tercihlerinden de anlaşılacağı üzere kendilerinin kazanmış olmasının yetmeyeceği dikkate alınmalıdır. Bunun için okul-aile ve toplum üçgeninin de değerler eğitimine tabi tutulması gerekmektedir. Bu faaliyetlerde medya kuruluşları aktif olarak olumlu rol oynayabilirler. Değerler eğitimiyle ilgili literatürde kullanılan yeni yöntem ve teknikler, öğretmenlere hizmet içi eğitim yoluyla mutlaka uygulamalı olarak gösterilmelidir. Bu sayede değer eğitimi olumlu yönde gelişme gösterebilecektir.

Yiğittir ve Öcal (2011)'' Lise Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değerler Eğitimi Konusundaki Görüşleri'' çalışmasında lise tarih öğretmenlerinin değerler ve

değerler eğitimi konusundaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Betimsel tarama modelinde desenlenen bu çalışmada, veriler hem nicel hem de nitel olarak toplanmıştır. Nicel veriler 29 maddelik değerler anketi ile elde edilirken nitel veriler üç sorudan oluşan görüşme formları ile elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu farklı illerden 83 tarih öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre çalışmaya katılan tarih öğretmenlerine göre ilköğretim (4-7. Sınıflar) Sosyal Bilgiler ve 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere doğrudan kazandırılması amaçlanan 29 değer ortaöğretim öğrencilerinde genel olarak gözlemlendiği anlaşılmaktadır. Tarih öğretmenleri öğrencilerine “vatan ve millet sevgisi, tarih bilinci ve şuuruna sahip olma, tarihsel ve kültürel mirasa duyarlı olma, milli ve manevi değerlere sahip olma, birliktelik, saygılı olma, bağımsızlık, İstiklal Marşı ve bayrağa saygılı olma, çalışkanlık” gibi milli değerleri kazandırmak istemektedirler. Araştırmaya katılan tarih öğretmenlerinin değer eğitiminde telkin, örnek olay ve kitap analizi, belgesel ve film izletme, tarihi yerleri ve müzeleri gezdirmeye, biyografi inceletme, araştırma yaptırma, model-örnek olma gibi farklı değer öğretim uygulamaları yaptıkları anlaşılmaktadır.

Çengelci, Hancı ve Karaduman (2013) “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değerler Eğitimi” adlı çalışmasında okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Öğretmen ve öğrencilerin okul ortamında değerler eğitimi konusundaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmada yöntem çeşitlemesinden yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Eskişehir il merkezinde bir ilköğretim okulunda görev yapan 25 öğretmen ile bu okulda öğrenim gören 225 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara bakıldığında öğretmenlere göre okulda ortamında kazandırılmaya çalışılan temel değerler sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma ve sorumluluktur. Araştırmanın sonuçları öğretmenlerin değerler eğitimini okul, aile ve çevreyi içine alan çok boyutlu bir alan olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Değerler eğitimine eğitim programlarında daha fazla yer verilmeli, öğretmenlerin eğitsel uygulamalarında değerlere zaman ayırabilmesi kolaylaştırılmalıdır. Değerler eğitiminde önemle üzerinde durulması gereken bir diğer konu öğrencilerin değerleri yaparak yaşayarak öğrenmesi için uygulama olanaklarının sağlanması ve değer kazanımının okul ve aile tarafından birlikte izlenmesidir.

Acun, Yücel, Önder ve Tarman (2013) “Değerler: Kim Ne Kadar Değer Veriyor” adlı çalışmasında ilköğretim Sosyal Bilgiler 4. ve 5. sınıf programında yer alan değerlerin öğretmen ve veliler tarafından algılanan önemine ilişkin öğretmenler ve velilerin görüşleri arasındaki olası farklılıkları ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma, öğretmen ve veli görüşlerine dayalı betimsel bir alan araştırması olarak gerçekleştirilmiş ve veri toplama aracı olarak öğretmen ve veli anketleri kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu tabakalı örneklem yöntemi ile belirlenmiş toplam 92 öğretmen ve 460 öğrenci velisi oluşturmuştur. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre öğretmen ve velilerin en önemli gördükleri değerlerin örtüşmediği sonucuna ulaşılmıştır. En az önem verilen değerler yönünden ise öğretmen ve velilerin aynı görüşte oldukları ortaya çıkmıştır

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci, uygulama süreci, verilerin toplaması ve verilerin analizi üzerinde durulacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Suriyeli öğrencilerin ve onlara eğitim veren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılmasının amaçlandığı bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımına dayalı durum çalışması modeli kullanılmıştır.

Nitel araştırma yöntemi, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle nitel araştırma, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır. Bu tanımda ‘teori oluşturma’ toplanan bilgilerden yola çıkarak daha önceden bilinmeyen birtakım sonuçları birbiri ile ilişkisi içinde açıklayan bir modelleme çalışması anlamına gelmektedir. Bu da araştırmacının esnek olmasını, toplanan bilgilere göre araştırma sürecini yeniden şekillendirmesini ve gerek araştırma deseninin oluşmasında gerekse toplanan bilgilerin analizinde tümevarıma dayalı bir yaklaşım izlemesini gerektirir (Yıldırım, 1999, s.10).

“Durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır. Ayrıca bir durumda meydana gelen değişimleri

ve süreçleri anlamak önemli ise bu durumların uzun dönemli çalışması söz konusu olabilir. Durum çalışmalarında genellikle birden fazla veri toplama yöntemi işe koşulur; bu yolla zengin ve birbirini teyit edebilecek veri çeşitliliğine ulaşılmaya çalışılır. Durumlar birbirinden farklı olduğu için sonuçların genellenmesi söz konusu değildir. Ancak bir duruma ilişkin olarak elde edilen sonuçların benzer durumların anlaşılmasına yönelik örnekler ve deneyimler oluşturması beklenir” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.73).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde Gaziantep/Nizip’te bulunan İşmont Halil-Meziyet Bildirici Ortaokulu’na bağlı Nizip Çadirkent Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezi’nde öğrenim gören Suriyeli 6. sınıf öğrencileri ve onlara eğitim veren Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. 6. sınıfların 217 olan örneklem sayısının içinden 60 kişilik öğrenci çalışma grubu olarak seçildi. Okulda eğitim veren 10 Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmeni çalışma grubunun kalan kısmını oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken, amaçsal örnekleme yönteminden yararlanıldı. Amaçsal örnekleme, olası olmayan seçkisiz olmayan bir örnekleme yaklaşımıdır. Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğine tercih edilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013, s.90).

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Suriyeli Öğrencilerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

	11 Yaş	12 Yaş	13 Yaş	14
Yaş				
KIZ	9	19	11	0
ERKEK	2	12	3	4
TOPLAM	11	31	14	4

Tablo 6. Araştırmaya Katılan öğretmenlerin Branş ve Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

	LİSANS	LİSANSÜSTÜ
SOSYAL BİLGİLER	3	1
TÜRKÇE	5	1
TOPLAM	8	2

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamındaki verilerin toplanmasına kaynaklık eden teknik, görüşmedir. “Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir.” Görüşme, aynı zamanda araştırmacının sorularına cevap ararken kullandığı bir veri toplama biçimidir. Görüşme, araştırmacıya bir soru veya bir konu ile ilgili yeterince bilgi sağlamaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, s.161). Görüşme, kişilerle ilgili duygu, tutum, düşünce ve inançlara ait bilgileri elde etmede etkili bir tekniktir bu nedenle sosyal bilim araştırmalarında sık kullanılmaktadır. Bu teknik iki ya da daha fazla kişinin karşılıklı konuşmasına dayanır. “Hepimizin günlük hayatında görüşmeci ya da görüşülen olarak rol aldığı sayısız durum vardır. En azından bir işe kabul edilme aşamasında herkesin yaşadığı bir görüşme vardır” (Avcı, 2008, s.158-159).

Yarı yapılandırılmış görüşmeler, görüşme sırasında araştırmacıya katılımcının verdiği cevaplar doğrultusunda farklı sorular sorarak konuyu açma imkânı tanır. “Görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla farklı insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır. Görüşmeci, görüşme esnasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir veya bazı konuların ayrıntısına girebilir. Araştırmacıya zaman esnekliği sağlar ve ayrıca belirli bir forma dayalı görüşme, farklı bireylerden daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde etmeyi de sağlar. Bu tür mülakatlarda, mülakat yapan kişi ana hatlarıyla bir yol haritasına sahiptir. Ancak cevaplayıcının ilgi ve bilgisine göre bu genel çerçeve içerisinde farklı sorular sorarak konunun değişik boyutlarını da ortaya çıkarmaya çalışır” (Avcı, 2008, s.160).

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanıldı. Bu amaçla öğretmen adayı ile görüşülmesi planlandı. Görüşme formu hazırlanmadan önce araştırma konusu

ile ilgili alan yazın taraması yapıldı. Bu formun hazırlanmasında uzman görüşleri dikkate alınarak görüşme formunda yer alacak sorular listesi oluşturuldu ve daha sonra oluşturulan bu liste, şekillendirilerek görüşme formu hazır hale getirildi.

Görüşmeler genellikle Suriyeli öğrenciler ile bireysel olarak yapılacağından konuyla ilgili daha detaylı bilgi elde edildi. Katılımcılara görüşmeye başlamadan önce sorular ile ilgili kısa bir açıklama yapılarak bilgi verildi. Daha sonra katılımcılara görüşmenin sonuçlarının sadece araştırma kapsamında kullanılacağı ve bu sonuçların kesinlikle başka hiç kimse ile paylaşılmayacağı hususunda bilgilendirme yapılarak katılımcıların gerçek duygu ve düşüncelerini yansıtmaları sağlanmaya çalışıldı. Katılımcılarla yapılan görüşmeler güvenilirliği ve objektifliği sağlamak adına kayıt altına alındı.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma süreci başlamadan önce araştırmanın yapılacağı okul ve bu okullardan araştırmanın rahat bir şekilde yapılacağı düşünülen Suriyeli öğrenciler, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri belirlenmeye çalışıldı. 2017-2018 eğitim öğretim yılında İşmont Halil- Meziyet Bildirici Ortaokulu'na bağlı Çadırken Konaklama Tesisleri'nde öğrenim gören 6. sınıf öğrencileri ve bu öğrencilere eğitim veren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri seçildi.

Görüşmeler 12.02.2017 tarihinde başlayıp 04.05.2018 tarihinde sona erdi. Görüşmeler, Suriyeli öğrencilerin Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kendilerini rahat hissedebilecekleri ve sorulara samimi cevaplar verebilecekleri mekânlarda yürütüldü. Suriyeli öğrenciler, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile yürütülen görüşmeler yüz yüze yapıldı ve bu görüşmeler 15-20 dakika sürdü.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanıldı. İçerik analizi, "Sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bilimsel bir

yaklaşımıdır” (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s.22). “İçerik analizi tekniklerinin ortak paydası, çıkarsama-çıkarm (inference) esasına dayanmalarıdır. Hepsi de mesajlarda gözlenen ve betimlenen öğelerden hareketle bir yorum getirme amacını taşır. Bu nedenle içerik analizi, objektiflik-subjektiflik uçları arasında uzanan bir doğru üzerinde farklı noktalarda yer alan teknikler içermektedir. Çok biçimli ve çok işlevli bir görünüm taşıyan bu teknikler bütünü, araştırmacıların öznel yaratıcılıklarına da izin veren bir yapıdadır” (Bilgin, 2006, s.1).

Araştırmanın verilerinin (görüşmeler) değerlendirilebilmesi için N-VIVO 12 nitel veri analiz programı kullanıldı. Görüşmelerden elde edilen veriler analize uygun bir hale getirildi. Görüşmedeki ifadelerin analizini kolaylaştırmak için veriler, kısa ve anlamlı semboller halinde kodlandı. Suriyeli öğrencilerin Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan barış ve farklılıklara saygı değerlerine yönelik bakış açıları ve yaklaşımlarını öğrenmeye yönelik Suriyeli öğrencilere sorulan sorular alt kategorilere ayrılarak her soru için Suriyeli öğrencilerin görüşleri üzerinden kavramlar belirlendi. Böylece kaç katılımcının aynı kavrama vurgu yaptığı ortaya konularak kategoriler ortaya çıktı. Daha sonra kategori listesi oluşturularak çalışmanın temel hatları oluşturuldu. Bu kategoriler yorumlanarak çalışmaya son verildi.

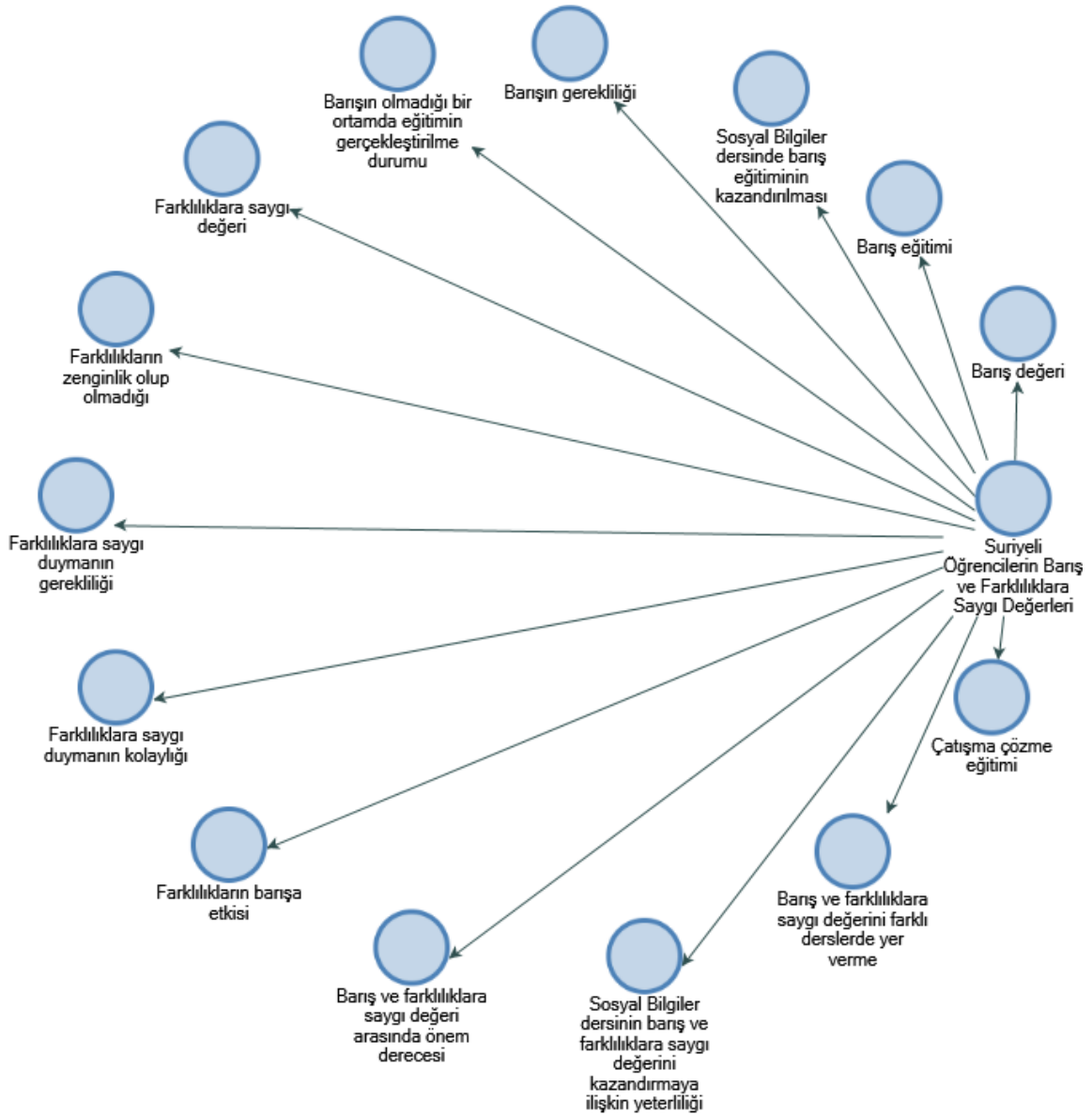
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine İlişkin Suriyeli Öğrenciler ile Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan görüşmelerin analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Öğrenci Görüşlerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilere ilişkin bulgular yer almaktadır. Öncelikle analiz yapılmış ve kategoriler oluşturulmuştur. Daha sonra elde edilen kategoriler ve frekans değerleri modeller halinde sunulmuştur. Bu, nitel verilerin nicelleştirilmesini ve aynı zamanda kategorilerin daha fazla yoğunlaştığı alanların tespit edilerek net ve kapsamlı bir görüntünün ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çözümlemenin ardından uygulamaların sonuçlarına ilişkin modeller çizilerek barış ve farklılıklara saygı değerlerine ilişkin benzer ve farklı yönler ortaya konmuştur.

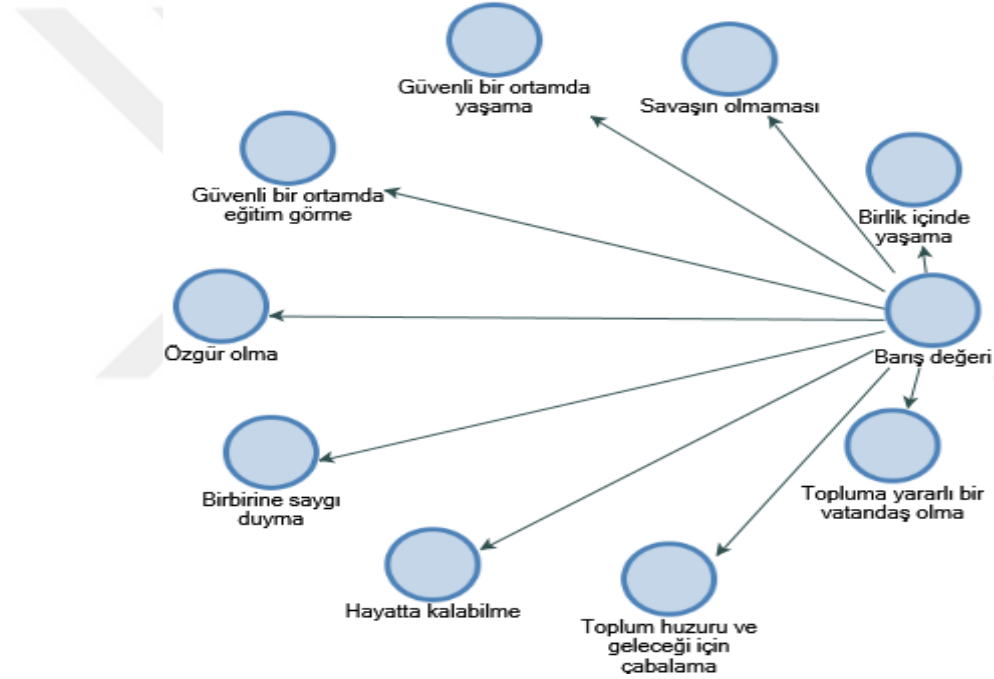
Şekil 1. Suriyeli Öğrencilerin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine İlişkin Model

Suriyeli öğrencilerin barış ve farklılıklara saygı değerlerine ilişkin ana kategorileri, “barış değeri” “barış eğitimi” “Sosyal Bilgiler dersinde barış eğitiminin kazandırılması” “barışın gerekliliği” “barışın olmadığı bir ortamda eğitimin gerçekleşmesi durumu” “farklılıklara saygı değeri” “farklılıkların zenginlik olup olmadığı” “farklılıklara saygı duymanın gerekliliği” “farklılıklara saygı duymanın kolaylığı” “farklılıkların barışa etkisi” “barış ve farklılıklara saygı değeri arasında önem derecesi” “Sosyal Bilgiler dersinin barış ve farklılıklara saygı değerinin

kazandırmaya ilişkin yeterliliği” “barış ve farklılıklara saygı değerini farklı derslerde yer verme” “çatışma çözme eğitimi” olarak belirlenmiştir. Bu ana kategoriler de kendi içlerinde alt kategorilere ayrılmıştır.

4.1.1.Barış Değerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “Sizce barış değeri ne ifade ediyor?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır:

Şekil 2. Barış Değerine İlişkin Model

Barış değeri kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “birlik içinde yaşama” “savaşın olmaması” “güvenli bir ortamda yaşama” “güvenli bir ortamda eğitim görme” “özgür olma” “birbirine saygı duyma” “hayatta kalabilme” “toplum huzuru ve geleceği için çabalama” “topluma yararlı bir vatandaş olma” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 2’de yer alan kategoriler incelendiğinde otuz iki yükleme ile “birlik içinde yaşama” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra on sekiz yükleme ile dikkat çeken “savaşın olmaması” bir diğer alt kategoridir. Sonrasında bunu on altı yükleme ile “güvenli bir ortamda yaşama” on iki yükleme ile “güvenli bir ortamda eğitim görme” “on yükleme ile “özgür olma” altı yükleme ile “birbirine saygı duyma” iki yükleme ile “hayatta kalabilme” bir yükleme ile “toplum huzuru ve geleceği için çabalama” ve “topluma yararlı bir vatandaş olma” kategorileri sırası ile gelmektedir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları aşağıda yer almaktadır.

a. Birlik İçinde Yaşama

Toplumda birlik olması, millet olma bilinci ile hareket edilmesi toplumun belki de en önemli yapı taşlarından biridir. Toplumun oluşuran unsurların ayrı ve bağımsız hareket etmesi ve yeri geldiğinde toplumların birbirlerine düşmanca tavırlar sergilemesi toplumu kaosa ve hatta Suriye örneğinde olduğu gibi savaş ve ayrışmaya sürüklemektedir. Bu çalışmada Barış değeri kavramını Suriyeli öğrencilerin yarısından fazlası “birlik içinde yaşama” olarak tanımlamıştır. Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini;

S.Ö. (10) “*İnsanların güvenilir bir ortamda huzur içinde, mutlulukla yaşamasını ifade ediyor.*”

S.Ö. (22) “*Savaş olmadan yaşamayı, kimsenin bize bomba atmamasını, huzurlu bir hayat geçirmeyi ifade ediyor.*”

S.Ö. (53) “*Savaşın olmamasını, mutlu bir hayat yaşamayı, sorunların kolayca halledilebilmesini, rahatça uyku uyuyabilmeyi ifade ediyor.*”

S.Ö. (55) “*Huzurlu, mutlu bir hayat yaşamayı, kavga etmemeyi, insanların rahatça okula gidebilmesini, alışveriş yapabilmesini ifade ediyor.*” cümleleriyle açıklamışlardır.

b. Savaşın Olmaması

Savaş belki de insanoğlunun görmüş olduğu en büyük toplu zalimliklerden biridir. Savaş içerisinde bulunan bir toplumda, bu durumdan etkilenmeyecek hiçbir fert

yoktur. Savaş toplum içerisindeki kadın, erkek, çocuk, yaşlı, genç, bebek ayırt etmeksizin herkesi olumsuz anlamda etkiler. Hatta bu etkinin yankıları savaşın bitmesinden yıllar sonra bile devam edebilir. Bu durumun en canlı örneği günümüz Suriye toplumunda görülmektedir. Yapılan bu çalışma savaşın mağduru olan bu çocukların savaş durumundan olumsuz anlamda nasıl etkilendiğini gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla bu şekilde yaşamlarını sürdüren Suriyeli öğrencilerden on sekizi barış değeri kavramını “savaşın olmaması” olarak tanımlamıştır. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (15) “*Savaşın olmamasını, güven içinde okula gittiğimiz, yemek yaptığımız, alışveriş yaptığımız, oyunlar oynadığımız bir ortamı ifade ediyor.*”

S.Ö. (22) “*Savaş olmadan yaşamayı, kimsenin bize bomba atmamasını, huzurlu bir hayat geçirmeyi ifade ediyor.*”

S.Ö. (45) “*Korkmadan hayatımızı yaşamayı, savaş kaygısını taşımamayı ifade ediyor.*” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

c. Güvenli Bir Ortamda Yaşama

İnsanların en temel ihtiyaçlarından birisi güvenlik ve barındırma. Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisi’nde bu ihtiyaç, fizyolojik ihtiyaçlardan sonra ikinci sırada gelmektedir ve bu ihtiyacın karşılanması hayati önem taşımaktadır. Çünkü insanlar güvende olmadıkları bir ortamda yaşamlarını uzun süre devam ettiremezler. Suriyeli öğrencilerin on altısı da barış değerinin güvenli bir ortamda yaşama anlamına geldiğini ifade etmişlerdir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini;

S.Ö. (10) “*İnsanların güvenilir bir ortamda huzur içinde, mutlulukla yaşamasını ifade ediyor.*”

S.Ö. (14) “*Güvenli bir ortamda, insanların özgürce ibadetlerini yerine getirebilmelerini ifade ediyor.*”

S.Ö. (49) “*Güvenli bir ortamda yaşamayı, bombaların yağmamasını, güvenli bir şekilde okula gidebilmeyi ifade ediyor.*” cümleleriyle belirtmişlerdir.

ç. Güvenli Bir Ortamda Eğitim Görme

İnsanlar eğitim ile doğmaz ama eğitim ile yaşarlar. Günümüz dünyasına yöne veren öge eğitimidir, eğitim ise artık bir ihtiyaç olarak adlandırılmaktadır. Fakat çoğu insanın aklına güvensiz bir ortamda eğitim yapılabilir mi, sorusu gelmemektedir. Suriyeli öğrencilerin ise en çok zorluk çektikleri konulardan biri de budur, onların ülkesinde eğitim güvenli olmayan bir ortamda yapılmakta ya da eğitim hiç yapılamamaktadır. Suriyeli öğrencilerden on ikisi barış değerini güvenli bir ortamda eğitim görme olarak ifade etmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (20) *“Huzurlu bir şekilde eğitim görmeyi, insanların birbirini öldürmemesini, çocukların güven içinde parklarda oynadığı bir hayatı ifade ediyor.”*

S.Ö. (37) *“Okula rahatlıkla gidebilmeyi, güvenli bir ortamda eğitim görmeyi ifade ediyor.”*

S.Ö. (60) *“Özgürce korkmadan okula gitmeyi oyunlar oynamayı, alışveriş yapabilmeyi, tiyatroya, sinemaya gitmeyi ifade ediyor.”* cümleleriyle belirtmişlerdir.

d. Özgür Olma

Özgür olma uğruna tarih boyunca milletler pek çok zorlu mücadelede bulunmuşlardır. Kimi milletler özgür olarak yaşamayı her şeyden önce bir zorunluluk olarak düşünmüş ve ona göre siyasi politikalarını belirlemişlerdir. Çünkü özgür olmayan bir millet veya bir insan, hiçbir vakit tam anlamıyla istek ve düşüncelerini gerçekleştiremez. Suriyeli öğrencilerden on tanesi de bu şekilde düşünerek barış değeri ile özgür olmayı ilişkilendirmişlerdir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini;

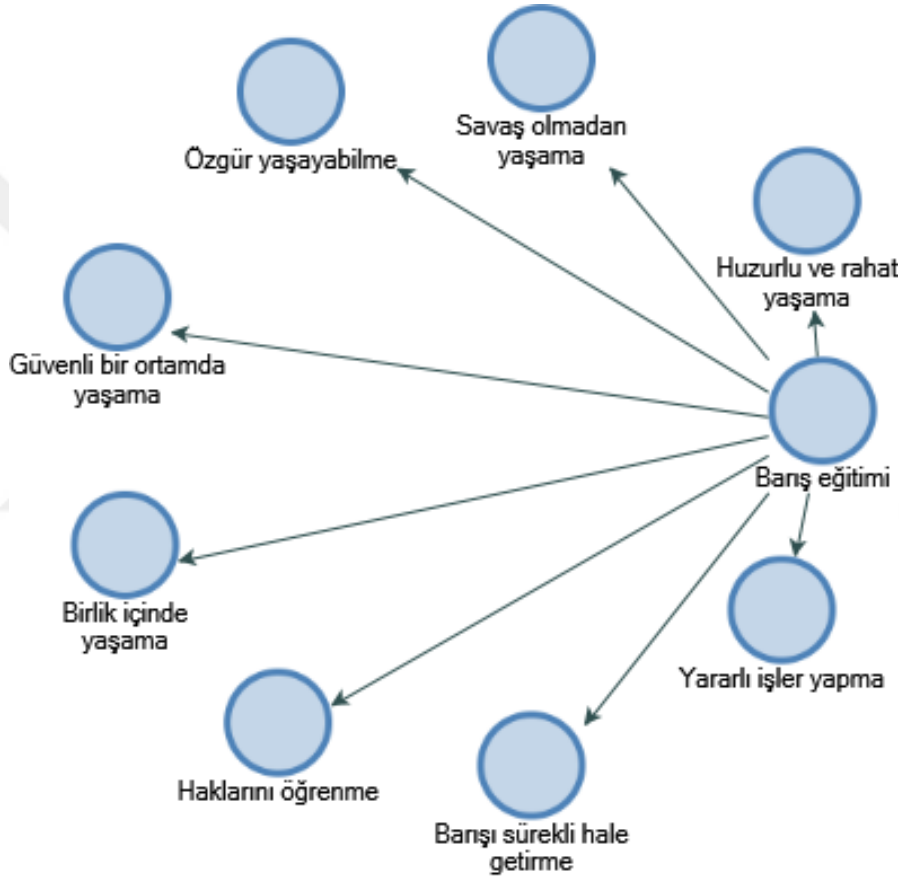
S.Ö. (13) *“Bana ifade ettiği en önemli şey özgür olmak.”*

S.Ö. (29) *“Haklarımızı alıp bunları özgür bir ortamda doğru bir şekilde kullanabilmeyi ifade ediyor.”*

S.Ö. (54) *“Özgür bir şekilde hayat yaşamayı, özgürlüklerimizi ve haklarımızı güvenli bir ortamda kullanabilmeyi ifade ediyor.”* cümleleriyle ifade etmişlerdir.

4.1.2. Barış Eğitime İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “*Barış eğitimi size ne ifade ediyor?*” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 3. Barış Eğitime İlişkin Model

Barış eğitimi kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “huzurlu ve rahat yaşama” “savaş olmadan yaşama” “barış içinde yaşama” “özgür yaşayabilme” “birlik içinde yaşama” “güvenli bir ortamda yaşama” “haklarını öğrenme” “barışı sürekli hale getirme” “yararlı işler yapma” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 3’de yer alan kategoriler incelendiğine yirmi dört yükleme ile “huzurlu ve rahat yaşama” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra on altı yükleme ile “savaş olmadan yaşama” alt kategorisi gelmektedir. Sonrasında bunu on bir yükleme ile “barış içinde yaşama” sekiz yükleme ile “özgür yaşayabilme” yedi yükleme ile “birlik içinde yaşama” ve “güvenli bir ortamda yaşama” altı yükleme ile “haklarını öğrenme” üç yükleme ile de “barışı sürekli hale getirme” ve “yararlı işler yapma” alt kategorileri gelmektedir. Aşağıda barış eğitimine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Huzurlu ve Rahat Yaşama

Bilim ve teknolojideki gelişmelerin ana amaçlarından biri, insanların daha rahat ve kolay bir dünyada yaşamasını sağlamaktır. Fakat bu olumlu gelişmeler ne yazık ki her toplumun huzur içinde yaşayabilmesini sağlayamamaktadır. Dünyada birtakım ülkeler en rahat ortamlarda ve koşullarda yaşarken bazı ülkeler ise hala açlık, susuzluk, hastalık ve savaş gibi pek çok olumsuz durumla baş etmektedir. Bu tip olumsuz durumlar insanların huzurunu bozmakta ve insanların geleceğe daha güvensiz ve umutsuz bakmalarına sebep olmaktadır. Barış eğitimi deyince aklına huzurlu ve rahat yaşama gelen Suriyeli öğrencilerin görüşlerine ise aşağıda yer verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini;

S.Ö. (9) *“İnsanların okulda, evde daha huzurlu, sıkıntısız yaşamayı öğrenmesini ifade ediyor.”*

S.Ö. (31) *“Güvenli bir hayat nasıl tesis edilir, insanlar nasıl mutlu bir ortamda yaşayabilir sorularının cevabını almak için okulda aldığımız eğitimi ifade ediyor.”*

S.Ö. (45) *“Korkuların olmadığı, sadece güven ve huzurun hüküm sürdüğü, insanların rahat bir hayat yaşadığı bir ülke nasıl sağlanır bunu öğrenmeyi ifade ediyor.”*

S.Ö. (59) *“İnsanların kardeşçe yaşamaları nasıl sağlanabilir, insanlar birbirlerinin nasıl hoşgörülü görebilirler, toplum huzuru nasıl sağlanır bunları öğrenmeyi ifade ediyor.”* cümleleriyle belirtmişlerdir.

b. Savaş Olmadan Yaşama

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrenciler barış eğitimini en basit tanımıyla savaşın olmaması olarak nitelendirmişlerdir. Onlara göre barış eğitimini almak demek savaş durumu meydana gelmeden savaşı aldıkları eğitim sayesinde bertaraf etmek demektir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri;

S.Ö. (12) *“Huzurla yaşanılabilen, savaşın olmadığı bir ülke ortamının nasıl sağlanabileceğini okullarda öğrenebilmeyi ifade ediyor.”*

S.Ö. (21) *“İnsanların birbirine zarar vermeden, savaş olmadan, huzurlu bir şekilde yaşamayı öğrenmesini ifade ediyor.”*

S.Ö. (48) *“Savaşsız yaşamayı öğrenmeyi, insanların kolayca anlaşabilmelerini öğrenmeyi ifade ediyor.”*

S.Ö. (52) *“Savaşın ve korkuların olmadığı bir ortamda okula rahatça gidip iyi insanlar yetiştirmeyi ve topluma yararlı olmayı öğrenmektir.”* olarak belirtilmiştir.

c. Barış İçinde Yaşama

Barış eğitimini Suriyeli öğrenciler barış içinde yaşama olarak da tanımlamışlardır. Böyle düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri,

S.Ö. (2) *“Barışı öğrenmeyi, barış ile ilgili bilgi sahibi olmayı, barışla nasıl yaşayabileceğimizi öğrenmeyi ifade ediyor.”*

S.Ö. (5) *“İnsanların barış içinde, kötü şeyler yapmadan yaşamasını öğrenmeyi ifade ediyor.”*

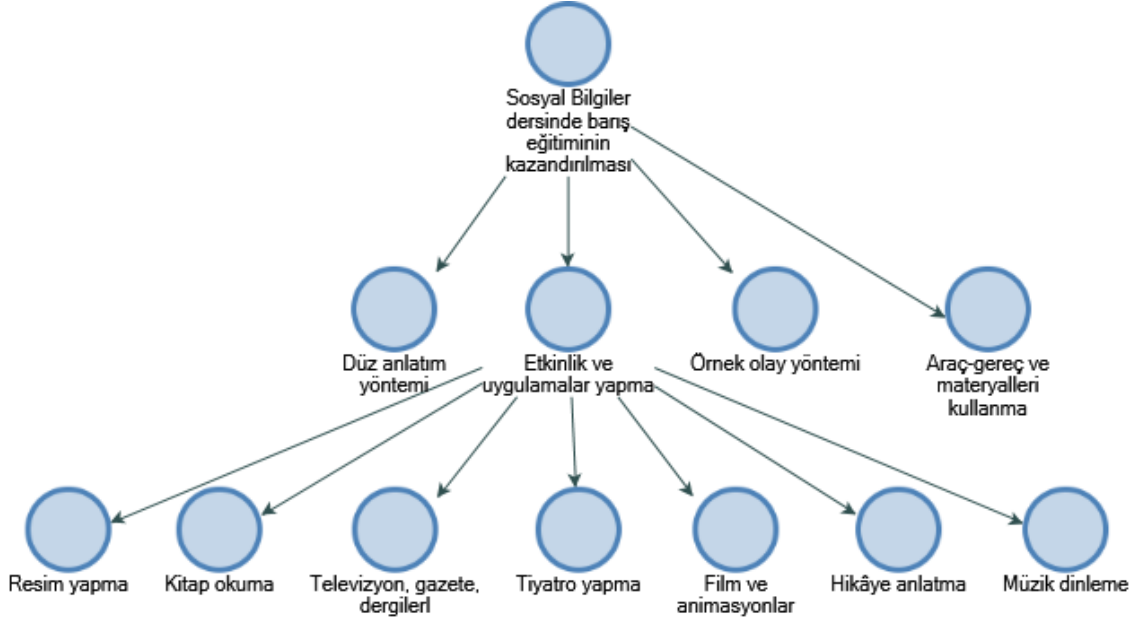
S.Ö. (32) *“Korkmadan, barış içinde nasıl bir hayat yaşanır bunu öğrenmeyi, anlamayı ve uygulamayı ifade ediyor.”*

S.Ö. (50) *“Korkuların olmadığı, kaliteli bir hayat nasıl yaşanır, barış nasıl sağlanır ve sürdürülür bunu öğrenmeyi ifade ediyor.”* olarak ifade edilmiştir.

4.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Barış Eğitiminin Kazandırılmasına İlişkin

Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “*Sosyal Bilgiler Dersinde Barış Eğitimi Nasıl Kazandırılabilir?*” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.Sosyal Bilgiler Dersinde Barış Eğitiminin Kazandırılmasına İlişkin Model

Sosyal Bilgiler Dersinde barış eğitiminin kazandırılması kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “düz anlatım yöntemi” “etkinlik ve uygulamalar yapma” “örnek olay yöntemi” ve “araç, gereç ve materyalleri kullanma” olarak sıralanabilir. Fakat etkinlik ve uygulamalar yapma alt kategorisinin de kendi içerisinde yedi alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “resim yapma” “kitap okuma” “televizyon, gazete, dergi” “tiyatro yapma” “film ve animasyonlar” “hikâye anlatma” ve “müzik dinleme” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4’te yer alan kategoriler incelendiğinde otuz üç yükleme ile “düz anlatım yöntemi” kategorisi en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bunu yirmi dört yükleme ile “etkinlik ve uygulamalar yapma” dokuz yükleme ile “resim yapma” yedi

yükleme ile “kitap okuma” ve “ örnek olay yöntemi” dört yükleme ile “ araç, gereç ve materyalleri kullanma, iki yükleme ile “ televizyon, gazete ve dergilerle” “ tiyatro yapma” ve “ film ve animasyonlar” bir yükleme ile de “ hikâye anlatma” ve “müzik dinleme” kategorileri takip etmektedir. Aşağıda, Sosyal Bilgiler Dersinde barış eğitiminin kazandırılmasına ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek Suriyeli öğrencilerin referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Düz Anlatım Yöntemi

Sosyal Bilgiler dersinde barış eğitimin nasıl kazandırılabileceğine dair soruya bazı Suriyeli öğrenciler düz anlatım yöntemi ile bu değeri kazanabileceklerini söylemişlerdir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda belirtilmektedir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini;

S.Ö. (1) “ *Derste anlatılarak, öğretmen bize telkin yoluyla bahsederek verilebilir.*”

S.Ö. (2) “ *Öğretmen derste anlatırsa, bol bol örnek verirse barış eğitimi verilebilir.*”

S.Ö. (15) “*Öğretmen derste anlatarak verebilir, arkadaşlarımızla konuşarak da bu eğitimi alabiliriz.*”

S.Ö. (20) “ *Derste, okul etkinliklerinde öğretmenler anlatırsa verilebilir.*”

S.Ö. (21) “*Okulda öğretmenlerin anlatmasıyla, konuşarak, etkinlik yaparak verilebilir.*” olarak ifade etmiştir.

b. Etkinlik ve Uygulamalar Yapma

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımının ülkemizde uygulamaya konulmasıyla birlikte son zamanlarda derslerde etkinlik yapma, materyal kullanımı ve çeşitli uygulamaların kullanımı artmıştır. Suriyeli öğrenciler de Sosyal Bilgiler dersinde barış eğitimin çeşitli etkinlik ve uygulamalar yapılarak verilebileceğini söylemiştir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda belirtilmektedir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (10) “*Ders esnasında çeşitli materyal yoluyla, telkin yoluyla verilebilir.*”

S.Ö. (20) “*Derste, okul etkinliklerinde öğretmenler anlatırsa verilebilir.*”

S.Ö. (50) “Etkinlikler yaptırılarak, resimler çizdirilerek barış ile ilgili konuşularak verilebilir.”

S.Ö. (54) “Derste anlatılırsa, örnekler verilip, materyaller tasarlanırsa öğrenilebilir.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

c. Resim Yapma

Sosyal Bilgiler dersinde barış eğitimin nasıl kazandırılacağına dair soruya bazı Suriyeli öğrenciler resim yapılarak bu değeri kazanabileceklerini söylemişlerdir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda belirtilmektedir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

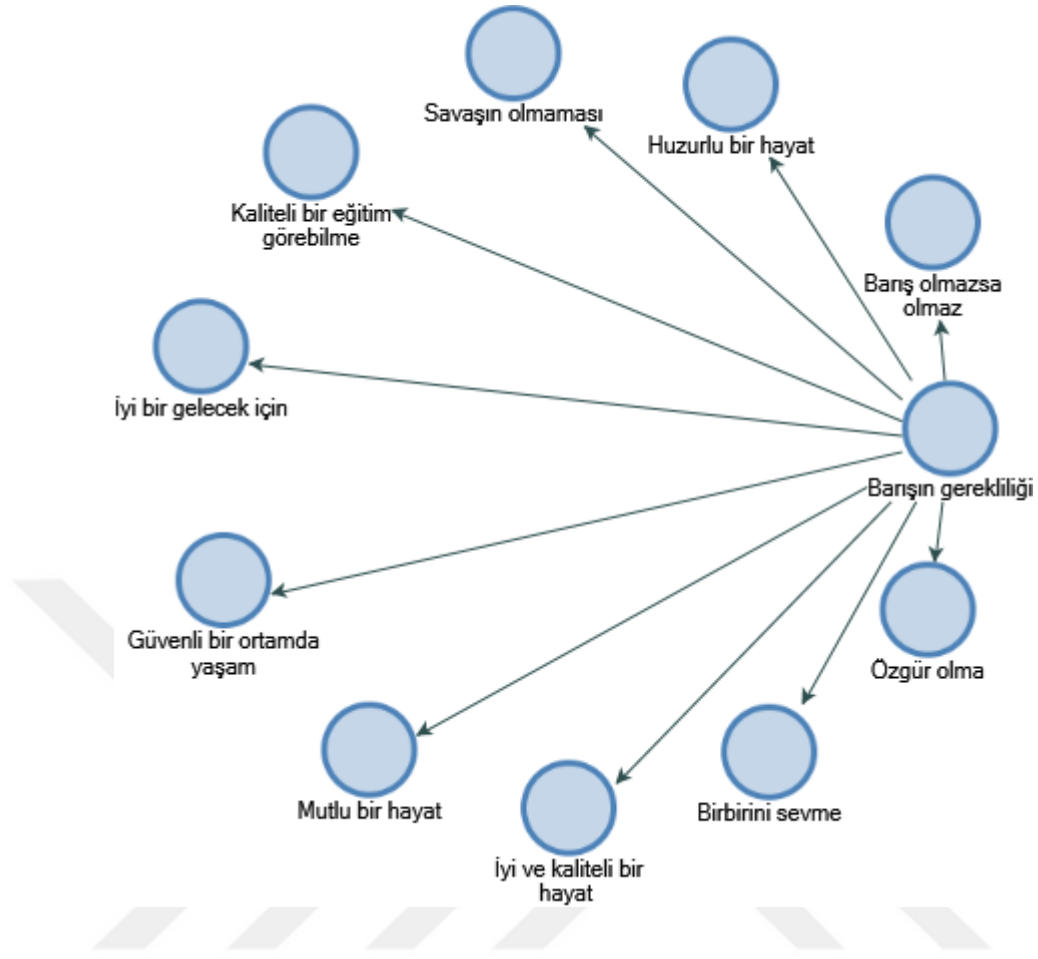
S.Ö. (12) “Derste öğretmen anlatırsa, öğrenciler resimler yaparsa verilebilir.”

S.Ö. (40) “Resimlerle yapılabilir, derste anlatılabilir.”

S.Ö. (52) “Konu ile ilgili resimler yapılabilir, öğretmen derste anlatabilir.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

4.1.4. Barış Gerekliliği ve Nedenlerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “Barış gerekli midir? Neden?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 5. Barışın Gerekliliğine İlişkin Model

Barışın gerekliğine ilişkin kategori ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görölmektedir. Bu alt kategoriler “barış olmazsa olmaz” “ huzurlu bir hayat” “ savaşın olmaması” “ kaliteli bir eğitim görebilme” “ iyi bir gelecek için” “ güvenli bir ortamda yaşam” “ mutlu bir hayat” “ iyi ve kaliteli bir hayat” “ birbirini sevmeye” ve “ özgür olma” olarak sıralanabilir.

Şekil 5’te yer alan kategoriler incelendiğinde yirmi bir yükleme ile “barış olmazsa olmaz” kategorisi en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bu kategoriyi on iki yükleme ile “huzurlu bir hayat” ve “savaşın olmaması” yedi yükleme ile “kaliteli bir eğitim görebilme” altı yükleme ile “iyi bir gelecek için” , “güvenli bir ortamda yaşam” ve “mutlu bir hayat” beş yükleme ile “ iyi ve kaliteli bir hayat” beş yükleme ile “birbirini sevmeye” ve “özgür olma” kategorileri takip etmektedir. Aşağıda,

barışın gerekliliğine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Barış Olmazsa Olmaz

Savaşın olduğu toplumlarda belki de en gereksinim duyulan şey barıştır. İnsanın yaşayabilmesi için nasıl nefes alması gerekiyorsa toplumların da yaşayabilmesi için barış şarttır. Barışın olmadığı toplumlarda ilerlemek, çağdaşlaşmak hatta insanı hayatta tutabilmek bile imkânsızdır. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda belirtilmektedir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (2) *“Evet gereklidir. Çünkü barış olmazsa yaşayamayız, ölürüz.”*

S.Ö. (10) *“Evet, gereklidir. Güvenilir bir hayat için, huzur için, hayatta kalabilmek için gereklidir.”*

S.Ö. (11) *“Evet, gereklidir. Barış olmazsa insanlar hayatlarını devam ettiremez, savaş çıkar ve ölürlür.”*

S.Ö.(27) *“Evet, gereklidir. İnsanlar ölmemesin, can korkusu yaşamaması için gereklidir.”*

S.Ö. (34) *“Evet, gereklidir. Çünkü barış zaten bizim doğal hakkımız, olamaması söz konusu olamaz.”*

S.Ö. (46) *“Evet gereklidir. İnsanların birbirini öldürmemesi ve çocukların iyi bir eğitim alabilmesi için gereklidir.”* cümleleriyle dile getirmişlerdir.

b. Huzurlu Bir Hayat

Huzur günümüz insanların en çok aradığı fakat bulmakta da bir o kadar zorlandığı bir değerdir. Günlük yaşamın savaşla buluştuğu toplumlarda ise huzur neredeyse imkânsız oluyor. Bunun yerine adı bile insana sıkıntı veren ‘huzursuzluk’ çıkıyor. Barışı, huzur bulmak için gerekli gören ve böyle düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda belirtilmektedir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (9) *“Evet, gereklidir. Çünkü barış olursa savaş olmaz, huzur, mutluluk, güven olur.”*

S.Ö. (32) *“Evet, gereklidir. Üzülmemek, üzmemek ve huzurlu bir hayat yaşamak için gereklidir.”*

S.Ö. (38) *“Evet, gereklidir. Savaşın olmaması için, huzurlu bir hayat kurabilmek adına gereklidir.”*

S.Ö. (52) “Evet, gereklidir. Çocukların eğitim görmesi için, huzur içinde yaşayabilmek ve en önemlisi hayatta kalabilmek için gereklidir.”

S.Ö. (54) “Evet, gereklidir. Huzurlu ve mutlu bir hayat yaşamak için. Çünkü Suriye’ de barış yok ve biz terk ettik. Türkiye’ de biz barışla tanıştık. Suriye de Türkiye gibi olsun isterim.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

c. Savaşın Olmaması

Barış en basit tanımı ile savaş olmama durumudur. Savaşın olduğu yerde barış, barışın olduğu yerde de savaştan söz edilemez. Bu iki kavram birbirine hem günlük hayatta hem de dilimizdeki anlamlarıyla tamamen zıttır. Barış için savaşın olmaması gerekir. Böyle düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda belirtilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (9) “Evet, gereklidir. Çünkü barış olursa savaş olmaz, huzur, mutluluk, güven olur.”

S.Ö. (11) “Evet, gereklidir. Barış olmazsa insanlar hayatlarını devam ettiremez, savaş çıkar ve ölürlür.”

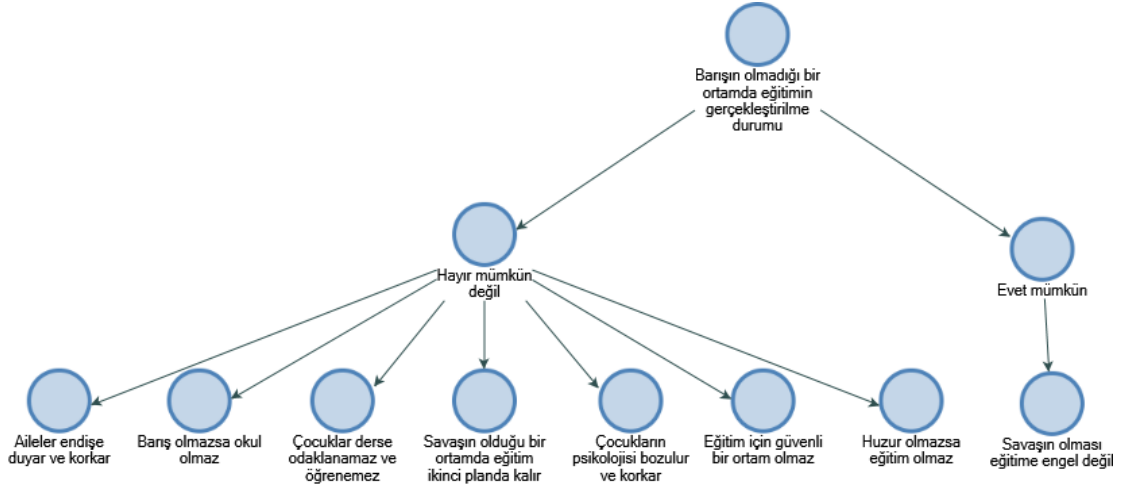
S.Ö. (15) “Evet, gereklidir. Savaşın olmaması, güvenli ortam sağlanması için gereklidir.”

S.Ö. (24) “Evet, gereklidir. Savaşın olmaması, insanların ölmemesi için gereklidir.”

S.Ö. (38) “Evet, gereklidir. Savaşın olmaması için, huzurlu bir hayat kurabilmek adına gereklidir.” cümleleriyle dile getirmişlerdir.

4.1.5. Barışın Olmadığı Bir Ortamda Eğitimin Gerçekleştirilme Durumuna İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “Barışın olmadığı bir ortamda eğitim gerçekleştirmek mümkün müdür? Neden?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır:

Şekil 6. Barışın Olmadığı Bir Ortamda Eğitimin Gerçekleştirilme Durumuna İlişkin Model

Barışın olmadığı bir ortamda eğitimin gerçekleştirilme durumuna ilişkin kategori ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “evet” ve “hayır” olarak sıralanabilir.

Hayır, alt kategorisinin kendi içerisinde yedi alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “aileler endişe duyar ve korkar” “barış olmazsa okul olmaz” “çocuklar derse odaklanamaz ve öğrenemez” “savaşın olduğu bir ortamda eğitim ikinci planda kalır” “çocukların psikolojisi bozulur ve korkar” “eğitim için güvenli bir ortam olmaz” ve “huzur olmazsa eğitim olmaz” olarak sıralanabilir.

Evet, alt kategorisinin de kendi içerisinde bir alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategori “savaşın olması eğitime engel değil” olarak belirtilebilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 6’da yer alan kategoriler incelendiğinde en çok elli dokuz yükleme ile “hayır” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Buna göre Suriyeli öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun barışın olmadığı bir ortamda eğitimin gerçekleştirilebileceğinin mümkün olmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Bununla birlikte bir yükleme ile “evet” kategorisinin de yer aldığı görülmektedir.

Hayır, alt kategorisi incelendiğinde yirmi altı alt yükleme ile “barış olmazsa okul olmaz” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bunu on dokuz yükleme ile “aileler endişe duyar ve korkar” sekiz yükleme ile “çocuklar derse odaklanamaz ve öğrenemez” ve “savaşın olduğu bir ortamda eğitim ikinci planda kalır” dört yükleme ile “çocukların psikolojisi bozulur ve

korkar” üç yükleme ile “eğitim için güvenli bir ortam olmaz” ve “huzur olmazsa eğitim olmaz” kategorileri takip etmektedir. Evet, alt kategorisi incelendiğinde ise bir yükleme ile “savaşın olması eğitime engel değil” alt kategorisi gelmektedir. Aşağıda, eğitimin olmadığı bir ortamda eğitimin gerçekleştirilme durumuna ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Hayır

Bu çalışmada Suriyeli öğrencilerin çok büyük bir kısmı barışın olmadığı bir ortamda eğitimin gerçekleştirilemeyeceğini düşündükleri belirlenmiştir. Suriyeli öğrenciler, bu şekilde düşüncelerinin gerekçesi olarak da barış olmaz ise eğitimin gerçekleştirilememesini ve toplumun psikolojik açıdan sarsılmasını ifade etmişlerdir. Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

S.Ö. (4) *“Mümkün değildir. Çünkü barış yoksa savaş varsa biz ders öğrenemeyiz, ailemiz bize zarar geleceği endişesiyle bizi okula göndermez.”*

S.Ö. (10) *“Mümkün değildir. Çünkü barış olmaz ise okula gidemeyiz kırtasiye alışverişimizi yapamayız, okula gitsek bile derslere odaklanamayız.”*

S.Ö. (12) *“Mümkün değildir. Savaş varsa, bombalar atılırsa, dersler işlenemez dersler işlense bile biz dersleri anlayamayız.”*

S.Ö. (29) *“Mümkün değildir. Savaş olursa okul olmaz, bombalar, silahlar olursa okul olmaz.”*

S.Ö. (35) *“Mümkün değildir. Savaş olursa eğitim olmaz çünkü insanlar savaşır, okula gidemezler.”*

S.Ö. (48) *“Mümkün değildir. Çünkü savaş durumunda sokaklar, caddeler, okullar güvenli birer ortam olmaz ve eğitim devam edemez.”*

S.Ö. (49) *“Mümkün değildir. Güvenli olmayan, savaşın olduğu bir ortamda eğitim gerçekleşmez.”*

S.Ö. (52) *“Mümkün değildir. Bomba atılırken okula gidemeyiz. Bize zarar gelir ve ailelerimiz korkar.”*

Bir başka Suriyeli öğrenci konu ile ilgili düşüncelerini,

S.Ö. (53) *“Mümkün değildir. Çünkü biz Suriye’ de savaş varken, bombalar atılırken ailelerimiz korkuyordu bizi okula göndermiyordu, okullar açılmıyordu.”*

S.Ö. (59) *“Mümkün değildir. Okullar güvenli, huzurlu ortamlarda açılır, savaşın olduğu yerlerde değil.”* cümleleriyle dile getirmişlerdir.

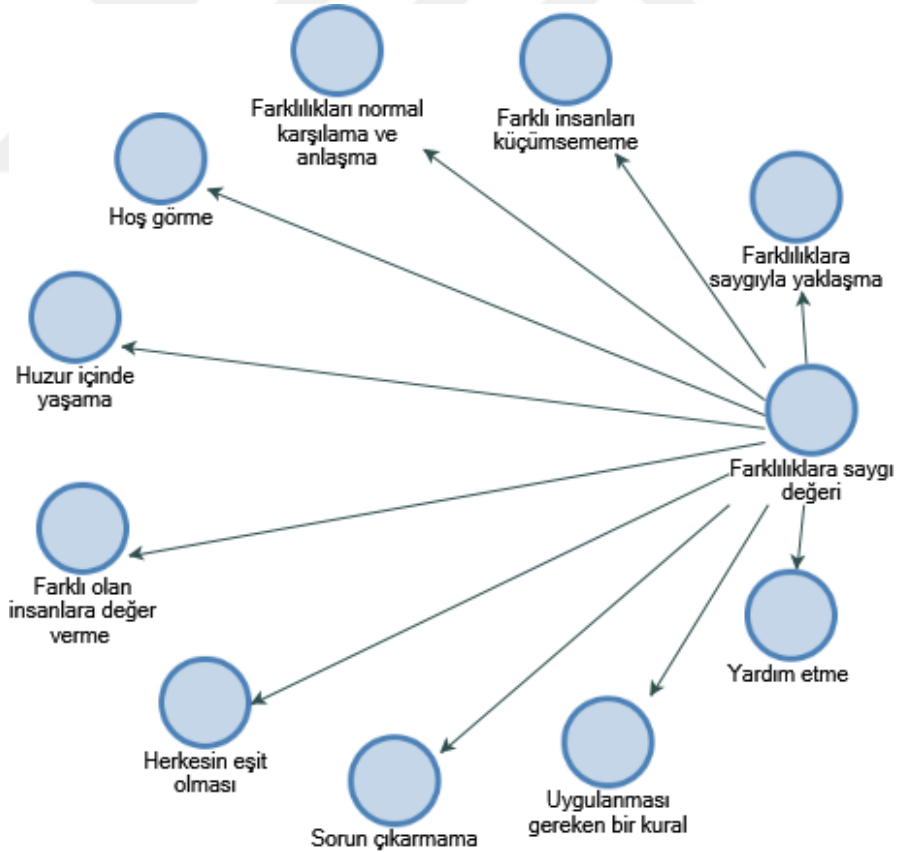
a. Evet

Bu çalışmada Suriyeli öğrencilerden bir tanesi barışın olmadığı bir ortamda eğitimin gerçekleştirilebileceğini düşündüğünü ifade etmiştir. Suriyeli öğrenci bu şekilde düşünmesinin gerekçesi olarak da savaşın olmasının eğitime engel oluşturmayacağını ifade etmiştir. Suriyeli öğrencinin görüşü aşağıdaki gibidir;

S.Ö. (27) “Mümkündür. Savaşın olması eğitime engel değil.”

4.1.6.Farklılıklara Saygı Değerini İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “Sizce farklılıklara saygı değeri ne ifade ediyor?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 7.Farklılıklara Saygı Değerine İlişkin Model

Farklılıklara saygı değeri kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “farklılıklara saygıyla yaklaşma” “farklı insanları küçümsememe” “farklılıkları normal karşılama ve anlaşma” “hoş görme” “huzur içinde yaşama” “farklı olan insanlara değer verme” “herkesin eşit olması” “sorun çıkarmama” “uygulanması gereken bir kural” ve “yardım etme” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 7’ de yer alan kategoriler incelendiğinde yirmi iki yükleme ile “farklılıklara saygıyla yaklaşma” alt kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra on yükleme ile “farklı insanları küçümsememe” alt kategorisi gelmektedir. Sonrasında bunu on iki yükleme ile “farklılıkları normal karşılama ve anlaşma” on yükleme ile “farklı insanları küçümsememe” dokuz yükleme ile “hoş görme” ve “huzur içinde yaşama” altı yükleme ile “farklı olan insanlara değer verme” dört yükleme ile “herkesin eşit olması” üç yükleme ile “sorun çıkarmama” iki yükleme ile “uygulanması gereken bir kural” ve “yardım etme” kategorileri takip etmektedir. Aşağıda farklılıklara saygı değerine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Farklılıklara Saygıyla Yaklaşma

Geçmişte veya gelecekte insanların birbirlerinin farklılıklarına saygı duymaları veya duymamaları savaşı veya huzuru yaratmaktadır. Günümüz dünyasında insanların en büyük problemlerinden biri kendisi gibi olmayan, kendisi gibi düşünmeyen insanlara önyargı ile yaklaşımları ve tahammül edememeleridir. İnsanoğlu yapısı gereği her zaman kendisine benzeyene yönelmeye, farklı olanı ise dışlamaya meyillidir. Oysaki farklılıklara saygıyla yaklaşmaya çalışmak insanoğlunun daha mutlu ve rahat bir şekilde yaşamasını sağlayacak altın kurallardan biridir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (1) *“İnsanların birbirlerinden farklı olan yönlerini görüp buna saygıyla yaklaşmasını ifade ediyor.”*

S.Ö. (2) *“Farklılıklara saygı benim için çok önemli. Çünkü Türkiye’ de bir aile gibiyiz. Türkiye’ de yaşıyorum insanlarla anlaşmak için onlara saygı duyup dillerini öğrenmem lazım.”*

S.Ö. (5) “Farklılıklara saygı benim için insanların farklılıklarına saygı duyup, birbirlerini üzmemesini ifade ediyor.”

S.Ö. (11) “Bütün insanlar kardeştir ve bu yüzden farklılıklar önemli değildir yani birbirimize saygı duymak için farklılık olması ya da olmaması şart değildir.”

S.Ö. (32) “İnsaniyet önemli, farklılıklar önemli değildir. Bunu bilip buna göre insanlara, onların farklılıklarına saygı duymayı ifade ediyor.”

S.Ö. (45) “Toplumda insanların birbirine saygı duyması demek, yasaların delinmemesi, ülke birliğinin sağlanması demek.” cümleleriyle belirtmişlerdir.

b. Farklılıkları Normal Karşılama ve Anlaşma

Herkesten farklı olan insanları anormal karşılamak günlük hayatta artık çok alışıl gelmiş bir durum olmaktadır. Toplumun büyük bir kısmı kendinden farklı olan ile anlaşamayacağı görüşündedir. Ama bu durum yanlıştır. Bir insan nasıl ki parmaklarının birbirinden farklı olduğunu anormal karşılamıyorsa insanlar da birbirinden farklı olduğu gerçeğini normal bir şekilde karşılamalıdır çünkü farklı olmak anlaşabilmeye engel değildir. Böyle düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (14) “İnsanların birbirlerinden farklı olmalarına rağmen kolayca anlaşabilmelerini ifade ediyor.”

S.Ö. (15) “Birbirinden farklı olan insanları garipsemeden saygı duymayı ifade ediyor.”

S.Ö. (19) “Farklı insanlarla kolayca anlaşabilmeyi öğrenmeyi ifade ediyor.”

S.Ö. (35) “Toplumdaki insanların farklılıklarını sevip anlaşabilmeyi ifade ediyor.”

S.Ö. (36) “İnsanların farklı olmasına rağmen anlaşabilmelerini, birbirine saygı duymasını ifade ediyor.”

S.Ö. (53) “İnsanların tüm farklılıklarına rağmen sorun çıkmaması, anlaşabilmelerini, yaşadıkları ülkenin geleceği için el ele verip çalışabilmelerini ifade ediyor.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

c. Farklı İnsanları Küçümsememe

Herkesten farklı olan insanları küçümsememek, onlara saygı duymanın ön koşuludur. Yani bir nevi farklı olana önyargısız ve aşağılamadan bakmaktır.

Farklılıklara saygı duyabilmek için öncelikle bireye her şeyden önce bir birey olduğu için değer vermek en doğru davranış olmaktadır. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (7) “Benim için farklılıklara saygı demek, birbirimize üstünlüğümüzün olmamasını, eşit olmayı, birbirimizin farklılığına saygı duyup dalga geçmemeyi ifade ediyor.”

S.Ö. (12) “Farklı insanları küçümsemeden onlara saygı duyabilmeyi ifade ediyor.

S.Ö.(28) “İnsanların birbirini hoş görmesi, birbirlerinin kusurlarını kapatması, birbirlerinin aşağılamamasıdır.”

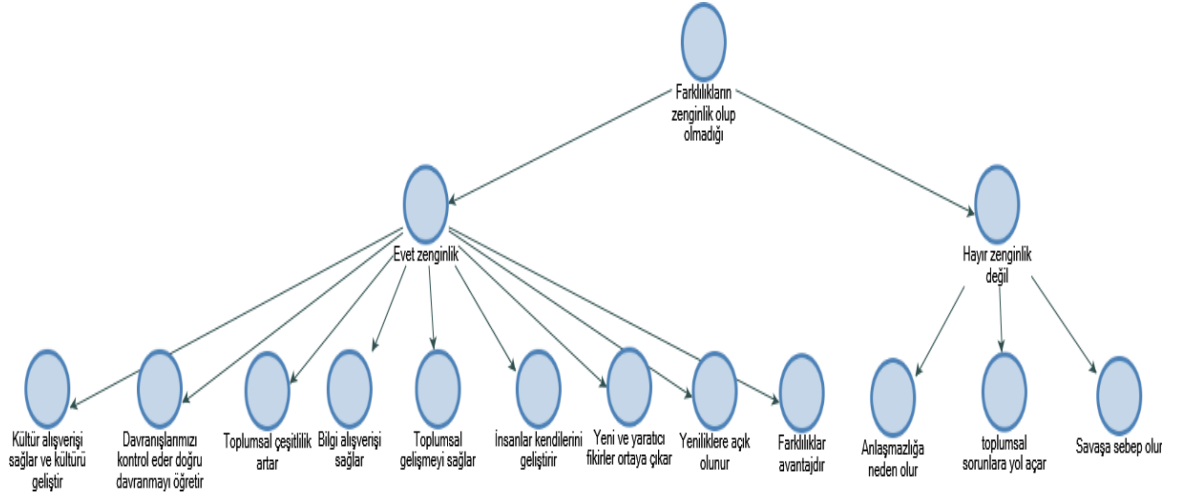
S.Ö. (31) “Dinimize göre insanların birbirini farklı oldukları için aşağılamaması aksine saygı duymasını ifade ediyor.”

S.Ö. (58) “İnsanların farklılıklarından dolayı sorun yaşamaması için birbirlerine iyi davranmalarını, birbirlerini küçümsememelerini ifade ediyor.”

S.Ö. (60) “İnsanların birbirlerine hoşgörü ve saygıyla yaklaşmalarını, birbirlerinin farklı yönlerini küçümsememelerini ifade ediyor.” cümleleriyle açıklamışlardır.

4.1.7.Farklılıkların Zenginlik Olup Olmadığına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “ Farklılıklar bir zenginlik midir? Neden?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 8.Farklılıkların Zenginlik Olup Olmadığına İlişkin Model

Farklılıkların zenginlik olup olmadığı durumuna ilişkin kategori ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “evet” “hayır” ve olarak sıralanabilir.

“Evet, zenginlik” alt kategorisinin kendi içerisinde dokuz alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “kültür alışverişi sağlar ve kültürü geliştir” “davranışlarımızı kontrol eder doğru davranmayı öğretir” “toplumsal çeşitlilik artar” “bilgi alışverişi sağlar” “toplumsal gelişmeyi sağlar” “insanlar kendilerini geliştirir” “yeni ve yaratıcı fikirler ortaya çıkar” “yeniliklere açık olunur” ve “farklılıklar avantajdır” olarak sıralanabilir. “Hayır, zenginlik değil” alt kategorisinin de kendi içerisinde üç alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler de “anlaşılmazlığa neden olur” “toplumsal sorunlara yol açar” ve “savaşa sebep olur” şeklinde sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 8’de yer alan kategoriler incelendiğinde en çok kırk sekiz yükleme ile “evet, zenginlik” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Buna göre Suriyeli öğrencilerin yarısından fazlasının farklılıkları bir zenginlik olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte on iki yükleme ile “hayır, zenginlik değil” alt kategorisinin de yer aldığı görülmektedir. “Evet, zenginlik” alt kategorisi incelendiğinde on dokuz yükleme ile “Kültür alışverişi sağlar ve kültürü geliştirir” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en fazla dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bunu on bir yükleme ile “davranışlarımızı kontrol eder, doğru davranmayı öğretir” alt kategorisinin olduğu görülmektedir. Sonrasında bunu on yükleme ile

“toplumsal çeşitlilik artar” yedi yükleme ile “bilgi alışverişi sağlar” altı yükleme ile “toplumsal gelişmeyi sağlar” üç yükleme ile “insanlar kendilerini geliştirir” iki yükleme ile “yeni ve yaratıcı fikirler ortaya çıkar” ve “yeniliklere açık olunur” bir yükleme ile de “farklılıklar avantajdır” kategorileri takip etmektedir. “Hayır, zenginlik değil” ait kategorisi incelendiğinde altı yükleme ile “anlaşmazlığa neden olur” ve “toplumsal sorunlara yol açar” ve bir yükleme ile de “savaşa sebep olur” alt kategorileri yer almaktadır. Aşağıda farklılıkların zenginlik olup olmadığına ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Evet, Zenginlik

Bu çalışmada Suriyeli öğrencilerin yarıdan fazlası farklılıkları bir zenginlik olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Böyle düşünmelerini sağlayan neden ise Türkiye’de yaşadıkları için farklı kültürden insanlarla iletişim kurup onları tanıma fırsatı bulmuş olmaları yani kısacası farklılığın ne demek olduğunu bizzat tecrübe etmiş olmalarıdır. Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (3) *“Evet, zenginliktir. Çünkü benim öğretmenlerim Türk ve ben onlardan çok güzel şeyler öğreniyorum.”*

S.Ö. (20) *“Evet, Zenginliktir. Toplumda çeşitlilik sağlar, yeni bilgiler öğrenebiliriz.”*

S.Ö. (24) *“Evet, zenginliktir. Farklı insanlardan yeni şeyler öğrenir, toplum olarak kültürümüzü geliştiririz.”*

S.Ö. (30) *“Evet, zenginliktir. Birbirimizden yeni şeyler öğrenebiliriz.”*

S.Ö. (48) *“Evet, zenginliktir. Farklı olan insanlar birbirlerinden kültürlerini öğrenir, gelişirler, toplum ileri gider.”*

S.Ö. (53) *“Evet, zenginliktir. Yeni bilgiler öğrenebiliriz, kültürümüze katkı sağlayabiliriz, yanlış olan davranışlarımızı düzeltebiliriz.”*

S.Ö. (54) *“Evet, zenginliktir. Toplumun çeşitliliğini sağlar, yeni bilgiler ortaya çıkar, farklılıklar iyi kullanılırsa avantajdır.”*

S.Ö. (56) *“Evet, zenginliktir. Farklı olan insanlardan yeni bilgiler, yeni diller, yemekler kısacası yeni bir kültür öğrenebiliriz.”* cümleleriyle açıklamışlardır.

b. Hayır, Zenginlik Değil

Suriyeli öğrencilerden bazıları farklılıkların bir zenginlik olmadığını dile getirmişlerdir. Gerekçe olarak ise farklılıkların anlaşmazlığa yol açabileceğini, bu anlaşmazlığın ise toplumsal sorunlara ve en sonunda da savaşa neden olabileceğini belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda belirtilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (1) *“Zenginlik değildir. Çünkü insanların birbirinden farklı olması anlaşmazlığa yol açabilir.”*

S.Ö. (9) *“Zenginlik değildir. Çünkü farklı olan insanlar birbirleriyle anlaşamayabilir.”*

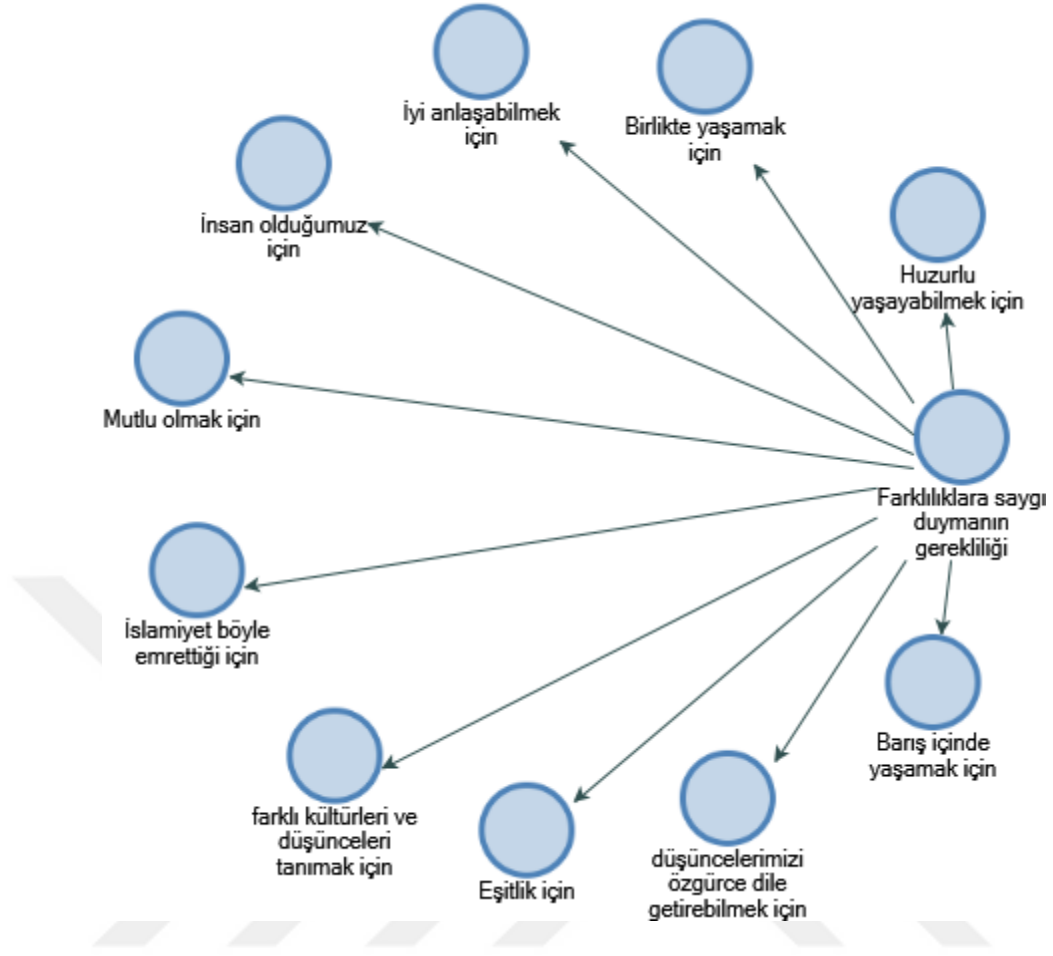
S.Ö. (13) *“Zenginlik değildir. Farklılıklar insanlar arası anlamazlığa ve toplumsal sorunlara yol açabilir.”*

S.Ö. (14) *“Hayır, değildir. Çünkü farklı olan insanlarla anlaşamayabiliriz.”*

S.Ö. (19) *“Zenginlik değildir. Toplum içerisinde birtakım anlaşmazlıklara ve sorunlara yol açabilir.”* cümleleriyle ifade etmişlerdir.

4.1.8.Farklılıklara Saygı Duymanın Gerekliliğine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “*Neden farklılıklara saygı duymalısınız?*” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 9. Farklılıklara Saygı Duymanın Gerekliliğine İlişkin Model

Farklılıklara saygı duymanın gerekliliği kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler, “ huzurlu yaşayabilmek için” “birlikte yaşamak için” “iyi anlaşabilmek için”, “ insan olduğumuz için” “mutlu olmak için” “İslamiyet böyle emrettiği için” “ farklı kültürleri ve düşünceleri tanımak için” “eşitlik için” “düşüncelerimizi özgürce dile getirebilmek için” ve “barış içinde yaşamak için” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 9’da yer alan kategoriler incelendiğinde on yedi yükleme ile “huzurlu yaşayabilmek için” alt kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra on altı yükleme ile “birlikte yaşamak için” on iki yükleme ile “iyi anlaşabilmek için” on yükleme ile “insan olduğumuz için” altı yükleme ile “mutlu olmak için” beş yükleme ile “İslamiyet böyle emrettiği için” dört yükleme ile “farklı kültürleri ve düşünceleri tanımak için” üç yükleme ile “eşitlik için”

iki yükleme ile “ düşüncelerimizi özgürce dile getirebilmek için” ve “ barış içinde yaşamak için” olarak sıralanabilir. Aşağıda farklılıklara saygı duymanın gerekliliğine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Huzurlu Yaşayabilmek İçin

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerin bir kısmı farklılıklara saygı duymanın huzurlu yaşayabilmek için şart olduğu görüşünü dile getirmiştir. Çünkü bu öğrenciler genel olarak farklılıklara saygı duyulmayan bir toplumda yaşamaktadırlar, hatta bu durum ülkelerinde devam eden savaşın da en büyük tetikleyicilerindendir. Bu şekilde düşünen öğrencilerden bazılarının görüşleri aşağıda belirtilmektedir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (1) *“Toplum huzuru için farklılıklara saygı duymak zorundayız çünkü toplumda her şey karşılıklı biz saygı duyarsak karşımızdaki de bize saygı duyar.”*

S.Ö. (12) *“Huzurlu yaşayabilmek için, kavga olmaması için farklılıklara saygı duymalıyız.”*

S.Ö. (14) *“Çünkü farklı olan insanlara saygı gösterirsek onlar da bize saygı gösterir, toplumun huzuru için böyle davranmak zorundayız.”*

S.Ö. (19) *“İnsanlarla anlaşabilmek, işlerimizi kolayca yürütebilmek, sorunların çıkmaması ve büyümemesi için saygı duymalıyız.”*

S.Ö. (28) *“Daha mutlu, huzurlu yaşamak için, daha yenilikçi insanlar olabilmek için, farklı kültürleri ve düşünceleri tanımak için.”* cümleleriyle ifade etmişlerdir.

b. Birlikte Yaşamak İçin

Toplumlar farklılıkların olduğu yerlerde bir arada barış içinde yaşayabilmek istiyorlarsa elbette ki birbirlerinin farklılıklarına saygı duymak zorundadırlar. Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerden bir kısmı da farklılıklara saygı duymanın gerekliliği olarak “birlikte yaşamak için” gerekçesini sunmuşlardır. Bu şekilde düşünen bazı Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda belirtilmektedir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (4) *“İnsanların birbirini üzmemesi için farklılıklara saygı duymalıyız.”*

S.Ö. (11) “Farklı insanlara saygı duymaya mecburuz. Çünkü bir arada yaşamak bunu zorunlu kılar.”

S.Ö. (37) “Karşılıklıdır yani biz saygı duymalıyız ki karşıdaki insan da bize saygı duysun.”

S.Ö. (47) “Saygı karşılıklıdır. Biz saygı gösterirsek, insanları seversek onlar da bize saygı gösterir ve severler.”

S.Ö. (49) “Çünkü biz farklı olan insanlara saygı duyarsak onlar da bize saygı duyar ve toplumda huzur olur, her şey karşılıklıdır.” cümleleriyle belirtmişlerdir.

c. İyi Anlaşabilmek İçin

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerden bir kısmı farklılıklara saygı duymanın gerekliliği olarak “iyi anlaşabilmek için” gerekçesini sunmuşlardır. Bu şekilde düşünen bazı Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda belirtilmektedir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (10) “İnsanlarla tartışmadan anlaşabilmek için farklılıklara saygı duymalıyız.”

S.Ö. (15) “Daha kolay anlaşabilmek için saygı duymalıyız.”

S.Ö. (19) “İnsanlarla anlaşabilmek, işlerimizi kolayca yürütebilmek, sorunların çıkmaması ve büyümemesi için saygı duymalıyız.”

S.Ö. (41) “İnsanlarla arkadaş olabilmek için farklılıklara saygı duymalıyız.”

S.Ö. (52) “İnsanların daha kolay anlaşabilmesi, kolayca arkadaş olabilmesi ve arkadaşlıklarını sürdürebilmesi için.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

4.1.9.Farklılıklara Saygı Duymanın Kolaylığına İlişkin Elde Edilen

Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “Sizin farklılıklara alışıp, saygı duymanız kolay oldu mu? Nasıl?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 10.Farklılıklara Saygı Duymanın Kolaylığına İlişkin Model

Farklılıklara saygı duymanın kolaylığı kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler, “zor alışıldı” “zamanla yavaş yavaş alışıldı” ve “kolay alışıldı” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 10’ da yer alan kategoriler incelendiğinde yirmi üç yükleme ile “zor alışıldı” yirmi yükleme ile “zamanla yavaş yavaş alışıldı” ve on yedi yükleme ile “kolay alışıldı” kategorileri yer almaktadır. Aşağıda, farklılıklara saygı duymanın kolaylığına ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Zor Alışıldı

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerin bir kısmı Türkiye’de yaşamaya alışmakta çok zorlandıklarını hatta bunların içerisinde birkaç öğrenci de tam olarak alışma sürecini tamamlayamadıklarını dile getirmişlerdir. Alışmama sebeplerinin ise daha çok dil ve kültür farkından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (11) “Çok zorlandım ama zamanla alıştım ve saygı duyuyorum.” cümlesiyle ifade etmiştir. Başka bir Suriyeli öğrenci konuya ilişkin düşüncesini,

S.Ö. (12) “Çok zorlandım ama şimdi alıştım, Türkiye’yi çok seviyorum ve saygı duyuyorum.”

S.Ö. (13) “Zorla alıştım çünkü Türk insanı bizden çok farklı, saygı duyuyorum.”

S.Ö. (26) “Çok zorlandım ama şimdi alıştım, saygı duyuyorum.”

S.Ö. (38) “Çok zor alıştım ama şimdi bir sorunum yok. Saygı duyuyorum.”

S.Ö. (45) “Çok zorlandım ve hala zorlanıyorum özellikle dil konusunda, saygı duyuyorum.”

S.Ö. (46) “Çok zorlandım ama alıştım. Özellikle kültür ve dil konusunda zorlanıyorum ama saygı duyuyorum.” cümleleriyle dile getirmişlerdir.

b. Zamanla Yavaş Yavaş Alışıldı

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerin bir kısmı Türkiye’de yaşamaya zamanla yavaş yavaş alıştıklarını hatta bu alışma sürecinin devam ettiğini belirtmişlerdir. Suriyeli öğrenciler Türkiye’ye daha kolay alışabilmek içinde Türkçeyi öğrenmeye çalıştıklarını da vurgulamışlardır. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (14) “İlk geldiğimde çok zorlandım ama yavaş yavaş alışıyorum ve saygı duyuyorum.”

S.Ö. (15) “İlk geldiğimde zorlandım ama şimdi alıştım alışmaya da devam ediyorum. Saygı duyuyorum.”

S.Ö. (21) “İlk başta oldukça zorlandım, sonra alıştım. Saygı duymak zorundayım çünkü Türkiye’de misafirim ev sahibi değil.”

S.Ö. (28) “Yavaş yavaş alıştım, alışmaya da devam ediyorum, bazı noktalarda zorlanıyorum ama saygı duyuyorum.”

S.Ö. (43) “İlk geldiğimde çok zorlandım ama şimdi alıştım, burayı evim gibi görüyorum, saygı duyuyorum.”

S.Ö. (59) “İlk başlarda çok zorlandım ama yavaş yavaş alıştım, Türkçe öğreniyorum ve saygı duyuyorum.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

c. Kolay Alışıldı

Yapılan çalışmalarda Suriyeli öğrencilerin bir kısmı ise Türkiye’ye kolayca alıştıklarını, Türkçeyi kolayca öğrendiklerini ve Türk kültürünü kendi kültürlerine yakın

olduğu için benimseyebildiklerini belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (5) “Hiç zorlanmadım, farklılıklara kolayca alıştım. Çünkü buradaki insanlar benim hayatımı kolaylaştırmak için çalışıyor, saygı duyuyorum.”

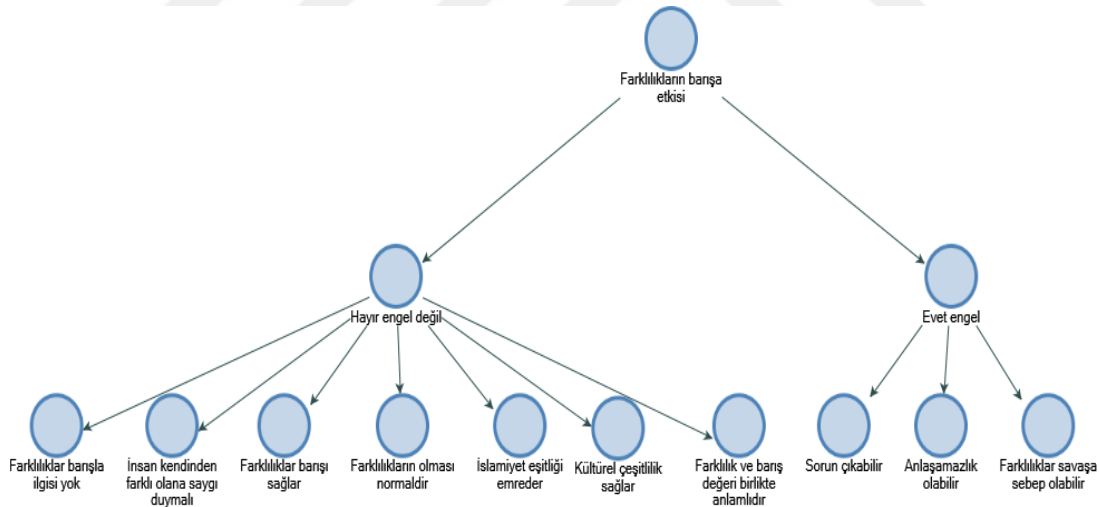
S.Ö. (10) “Kolayca alıştım hiç sıkıntı yaşamadım. Saygı duyuyorum.”

S.Ö. (49) “Çok zorlanmadım, kolay oldu, kültüre alışmaya çalışıyorum, Türkçe öğreniyorum ve saygı duyuyorum.”

S.Ö. (51) “Kolayca alıştım, Türkçe öğrenmeye çalışıyorum, saygı duyuyorum.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

4.1.10.Farklılıkların Barışa Etkisine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “Sizce farklılıklar barışın önünde bir engel midir? Neden?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 11.Farklılıkların Barışa Etkisine İlişkin Model

Farklılıkların barışa etkisi kategorisi ile bağlantılı farklı iki alt kategorinin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “evet” ve “hayır” olarak sıralanmaktadır.

Hayır, alt kategorisinin de kendi içerisinde yedi alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “farklılıklar barışla ilgisi yok” “insan kendinden farklı

olan insana saygı duymalı” “farklılıklar barışı sağlar” “farklılıkların olması normaldir” “İslamiyet eşitliği emreder” “kültürel çeşitlilik sağlar” ve “farklılık ve barış değeri birlikte anlamlıdır” şeklinde belirlenmiştir. Evet, alt kategorisinin de kendi içerisinde üç alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “sorun çıkabilir” “anlaşmazlık olabilir” ve “farklılıklar savaşa sebep olabilir” şeklinde sıralanmaktadır. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 11’de yer alan kategoriler incelendiğinde en çok elli altı yükleme ile “hayır, engel değil” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Buna göre Suriyeli öğrencilerin büyük bir kısmının farklılıkların barışa etkisinin olmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Bununla birlikte dört yükleme ile “evet, engel” kategorisinin belirlendiği görülmektedir.

“Hayır, engel değil” alt kategorisi incelendiğinde on dokuz yükleme ile “farklılıklar barışla ilgisi yok” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra on altı yükleme ile “insan kendinden farklı olana saygı duymalı” kategorisi gelmektedir. Sonrasında bunu yedi yükleme ile “farklılıklar barışı sağlar” ve “farklılıkların olması normaldir, üç yükleme ile “İslamiyet eşitliği emreder” iki yükleme ile “kültürel çeşitliliği sağlar” ve bir yükleme ile de “farklılık ve barış değeri birlikte anlamlıdır” kategorileri takip etmektedir. “Evet, engel” alt kategorisi incelendiğinde ise iki yükleme ile “sorun çıkabilir” bir yükleme ile de “anlaşmazlık olabilir” ve “farklılıklar savaşa sebep olabilir” alt kategorileri sıralanabilir. Aşağıda farklılıkların barışa etkisine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Hayır, Engel Değil

Bu çalışmada Suriyeli öğrencilerin yarıdan fazlası, farklılıkların barışa engel olmadığını ifade etmişlerdir. Suriyeli öğrenciler böyle düşünmelerinin gerekçesi olarak da farklılık ile barış değerlerinin birbiri ile ilgili olmadıklarını belirtmişlerdir. Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (10) “Engel değildir. Çünkü iki değer birbirinden farklı bana göre.”

S.Ö. (11) “Engel değildir. Çünkü her insan kendinden farklı olana saygı duyarsa barış sağlanmamasının imkânı olmaz.”

S.Ö. (14) “Hayır, değildir. Biz Müslüman’ız farklı olmak kavga etmeyi gerektirmez. Dinimiz gereği birbirimize saygı duyup barış ortamını sağlamakla yükümlüüz.”

S.Ö. (18) “Engel değildir. İki değer birbirleriyle bağlantılı değil.”

S.Ö. (21) “Engel değildir. Birbirimize saygı duyarsak engel olmaz.”

S.Ö. (26) “Engel değildir, insanlara sadece insan olduğu için değer verirsek sorun kalmaz bence.”

S.Ö. (36) “Engel değildir. Farklı olabiliriz ama birbirimize yardım edersek farklılıkların barışın önüne engel olmasına mani olabiliriz.”

S.Ö. (49) “Engel değildir. Barışı sağlamak ülke büyüklerinin görevidir, Farklılıklar ile barışın bir alakası yoktur.”

S.Ö. (55) “Engel değildir. Çünkü dünyadaki bütün insanlar barışı sever ve ister, farklı olmak ile ilgili bir durum değil.” cümleleriyle belirtmişlerdir.

b. Evet, Engel

Suriyeli öğrencilerden bazıları farklılıkların barışa engel olduğunu düşünmektedirler. Böyle düşüncülerinin gerekçesi olarak da insanların birbirlerinden farklı olmasının anlaşmazlıklara, sorunlara hatta savaşa yol açabileceğini bundan dolayı farklılıkların barışa engel olduğunu ifade etmişlerdir. Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (23) “Evet engeldir. İnsanlar farklı olursa anlaşamayabilir.”

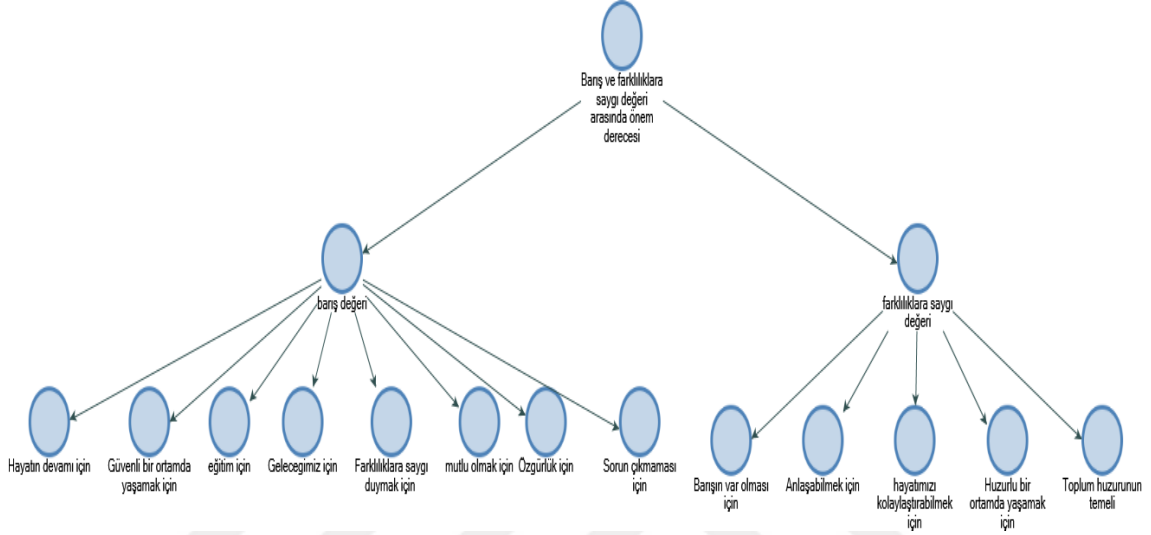
S.Ö. (41) “Evet engeldir. İnsanlar arasında sıkıntı olursa savaş çıkabilir, farklılıklardan dolayı.”

S.Ö. (42) “Evet, engel olabilir, yaşanabilecek sorunlardan dolayı.”

S.Ö. (44) “Evet, engeldir. Farklılıklar savaşa sebebiyet verebilir.” cümleleriyle belirtmişlerdir.

4.1.11. Barış ve Farklılıklara Saygı Değeri Arasında Önem Derecesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “Bu iki değer arasında sizce hangisi daha büyük öneme sahiptir? Neden?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 12. Barış ve Farklılıklara Saygı Değeri Arasında Önem Derecesine İlişkin Model

Barış ve farklılıklara saygı değeri arasında önem derecesine ilişkin kategori ile bağlantılı farklı iki alt kategorinin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “barış değeri” ve “farklılıklara saygı değeri” olarak sıralanabilir.

Barış değeri alt kategorisinin de kendi içerisinde sekiz alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “hayatın devamı için” “güvenli bir ortamda yaşamak için” “eğitim için” “geleceğimiz için” “farklılıklara saygı duymak için” “mutlu olmak için” “özgürlük için” ve “sorun çıkmaması için” olarak sıralanabilir. Farklılıklara saygı değeri alt kategorisinin de kendi içerisinde beş alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “barışın var olması için” “anlaşabilmek için” “hayatımızı kolaylaştırabilmek için” “huzurlu bir ortamda yaşamak için” ve “toplum huzurunun temeli” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 12’ de yer alan kategoriler incelendiğinde kırk sekiz yükleme ile barış değeri kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra on iki yükleme ile farklılıklara saygı değeri gelmektedir.

Barış değeri alt kategorisi incelendiğinde yirmi üç yükleme ile “hayatın devamı için” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Bunu on dokuz yükleme ile “güvenli bir ortamda yaşamak için” yedi yükleme ile “eğitim için” ve “geleceğimiz için” beş yükleme ile “farklılıklara saygı duymak için” dört yükleme ile “özgürlük için” ve iki yükleme ile de “sorun çıkmaması için” kategorisi takip etmektedir. Farklılıklara saygı değeri alt kategorisi incelendiğinde ise beş yükleme ile “barışın var olması için” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Bunu dört yükleme ile “anlaşabilmek için” üç yükleme ile “hayatımızı kolaylaştırmak için” ve “huzurlu bir ortamda yaşamak için” ve bir yükleme ile de “toplum huzurunun temeli” kategorisi takip etmektedir. Aşağıda barış ve farklılıklara saygı değeri arasında önem derecesine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Barış Değeri

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerin yarısından fazlası barış değerinin daha büyük öneme sahip olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Böyle düşülmelerindeki en büyük etken ise barış değerinden yoksun bir ülkeden mecburen göç etmek zorunda kalmaları olabilmektedir. Suriyeli öğrenciler, hayatlarını devam ettirebilmek, güvende yaşayabilmek, günlük işlerini kolayca yapabilmek ve mutlu olabilmek için barış değerinin daha önemli ve vazgeçilmez gördüklerini belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (12) *“Barış önemlidir. Güvenli bir ortamda yaşayabilmek için çünkü hayatta kalabilmek her şeyden önemli.”*

S.Ö. (16) *“Barış önemlidir. Çünkü barış olmazsa yaşanmaz ve insanlar ölür. İnsanların öldüğü bir ortamda farklılıklara saygı duysak ne işe yarar.”*

S.Ö. (27) *“Barış daha önemlidir. Savaşın çıkmaması, insanların ölmemesi için, toplumlarda sorun çıkmaması için daha önemlidir.”*

S.Ö. (38) *“Barış daha önemlidir. İnsanların huzurlu yaşaması için, ölümlerin olamaması için çok önemlidir.”*

S.Ö. (46) *“Barış daha büyük öneme sahiptir. Rahatça okula gidebilmek için, ülkemize faydalı bireyler olabilmek için barışın olduğu bir ülke gereklidir bu yüzden en önemli değer barıştır.”*

S.Ö. (50) *“Barış önemlidir. Çocukların eğitim görmesi, daha rahat hayat yaşaması ileride ülkelerine, dünyaya faydalı insanlar olabilmeleri için barış önemlidir.”* cümleleriyle ifade etmişlerdir.

b. Farklılıklara Saygı Değeri

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerden bazıları da farklılıklara saygı değerinin daha büyük önem arz ettiğini dile getirmişlerdir. Böyle düşüncülerinin gerekçesi olarak da barışın, huzurun, mutluluğun var olmasının insanların birbirlerinin farklılıklarına saygı duyması ile mümkün olabileceğini belirtmeleri olabilmektedir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (3) *“Farklılıklara saygı daha önemli çünkü farklılıklara saygı duyarsak barış ortamı gelir, insanlar daha mutlu yaşarlar.”*

S.Ö. (8) *“Farklılıklara saygı önemlidir. Çünkü insanlarla daha iyi anlaşabilmek için, hayatımızı kolaylaştırabilmek için önemlidir.”*

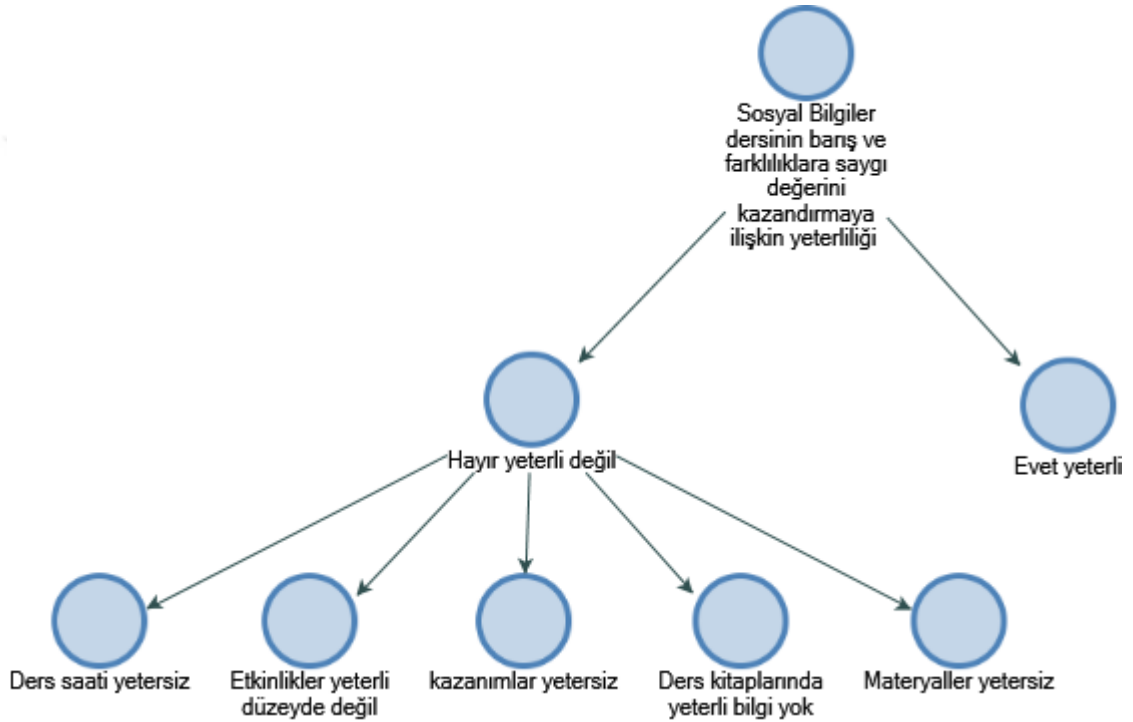
S.Ö. (10) *“Farklılıklara saygı önemlidir. Çünkü farklılıklara saygı duyarsak insanlar ile kolayca anlaşabilir, huzurlu bir ortamda yaşayabiliriz.”*

S.Ö. (18) *“Farklılıklara saygı önemlidir. Çünkü biz birbirimize ve bizden farklı olanlara saygı duyarsak toplumda huzur olur.”*

S.Ö. (59) *“Farklılıklara saygı daha önemlidir. Çünkü farklılıklara saygı duymayı öğrenirsek daha hoşgörülü olur ve barışı sağlamış oluruz.”* cümleleriyle belirtmişlerdir.

4.1.12.Sosyal Bilgiler Dersinin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerini Kazandırmaya İlişkin Yeterliliği ile Alakalı Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “Sosyal bilgiler dersi bu iki değer kazandırılması için yeterli midir? Neden?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 13.Sosyal Bilgiler Dersinin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerini Kazandırmaya İlişkin Yeterliliğine İlişkin Model

Sosyal Bilgiler dersinin barış ve farklılıklara saygı değerini kazandırmaya ilişkin yeterliliği kategorisi ile bağlantılı farklı iki alt kategorinin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “evet, yeterli” ve “hayır, yeterli değil” olarak sıralanabilir.

“Hayır, yeterli değil” kategorisinin kendi içerisinde beş alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “ders saati yetersiz” “etkinlikler yeterli düzeyde değil” “kazanımlar yetersiz” “ders kitaplarında yeterli bilgi yok” ve “materyaller yetersiz” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 13’ de yer alan kategoriler incelendiğinde en çok yirmi bir yükleme ile “ders saati yetersiz” alt kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bunu on bir yükleme ile “etkinlikler yeterli düzeyde değil” yedi yükleme ile “kazanımlar yetersiz” dört yükleme ile “ders kitaplarında yeterli bilgi yok” ve üç yükleme ile “materyaller yetersiz” kategorisi izlemektedir. Aşağıda Sosyal Bilgiler dersinin barış ve farklılıklara saygı değerini kazandırmaya ilişkin yeterliliği kategorisi ile bağlantılı bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Hayır, Yeterli Değil

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerin yarısından fazlası barış ve farklılıklara saygı değerinin Sosyal Bilgiler dersi içerisinde yeteri kadar kazandırılmadığını ifade etmişlerdir. Bu durumun gerekçesi olarak da Sosyal Bilgiler dersinin, ders saatinin az olduğunu, etkinlik, materyal ve kazanımların yetersiz kaldığını ve ders kitaplarında bu değerlere uygun içeriklerin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (2) *“Yeterli değildir. Ders kitaplarında yeterli bilgi yok. Bu iki değer kitaplarda ve ders etkinliklerinde yeterli düzeyde verilmemiş.”*

S.Ö. (2) *“Yeterli değildir. Ders kitaplarında yeterli bilgi yok. Bu iki değer kitaplarda ve ders etkinliklerinde yeterli düzeyde verilmemiş.”*

S.Ö. (10) *“Yeterli değildir. Ders saati az ve dersler verimsiz geçiyor.”*

S.Ö. (18) *“Yeterli değildir. Daha fazla bilgi almalıyız, daha çok şey öğrenmeliyiz, etkinlikler daha fazla olmalı ve ders saati arttırılmalı.”*

S.Ö. (19) *“Yeterli değildir. Etkinlikler, kazanımlar, materyaller yetersiz.”*

S.Ö. (29) *“Yeterli değildir. Çünkü sadece eğitim almak yeterli değildir. Öğrendiklerimizi uygulamamız da lazım.”*

S.Ö. (53) *“Yeterli değildir. Kazanımlar, değerler yeteri kadar aktarılmıyor, etkinlikler az.”* cümleleriyle ifade etmişlerdir

b. Evet, Yeterli

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerden bazıları, Sosyal Bilgiler dersinin barış ve farklılıklara saygı değerini kazandırmak için yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

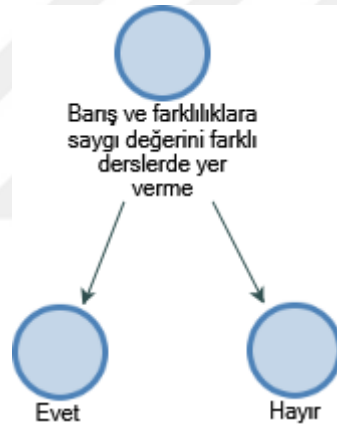
S.Ö. (1) “Yeterlidir.”

S.Ö. (16) “Evet, yeterlidir.”

4.1.13.Barış ve Farklılıklara Saygı Değerine Farklı Derslerde Yer Verme

Kategorisine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin “Bu iki değere diğer derslerde de daha fazla yer verilmeli midir?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 14.Barış ve Farklılıklara Saygı Değerini Farklı Derslerde Yer Vermeye İlişkin Model

Barış ve farklılıklara saygı değerine farklı derslerde yer vermeye ilişkin kategori ile bağlantılı farklı iki alt kategorinin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “evet” ve “hayır” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 14’de yer alan kategoriler incelendiğinde en çok elli dokuz yükleme ile “evet” kategorisinin Suriyeli öğrenciler tarafından dile getirildiği görülmektedir. Bunu bir yükleme ile “hayır” alt kategorisi takip etmektedir. Aşağıda barış ve farklılıklara saygı

değerine farklı derslerde yer vermeye ilişkin kategori ile bağlantılı bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Evet

Suriyeli öğrencilerin yarısından fazlası barış ve farklılıklara saygı değerlerine diğer derslerde de yer verilmesi gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Böyle düşünmelerinin gerekçesi olarak da Sosyal Bilgiler dersinin bu iki değeri kazandırmada yetersiz kaldığını dile getirmişlerdir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (1) *“Evet daha iyi kavrayabilmek adına verilmelidir.”*

S.Ö. (28) *“Evet, yer verilebilir.”*

S.Ö. (33) *“Evet, yer verilmelidir.”* cümleleri ile açıklamışlardır.

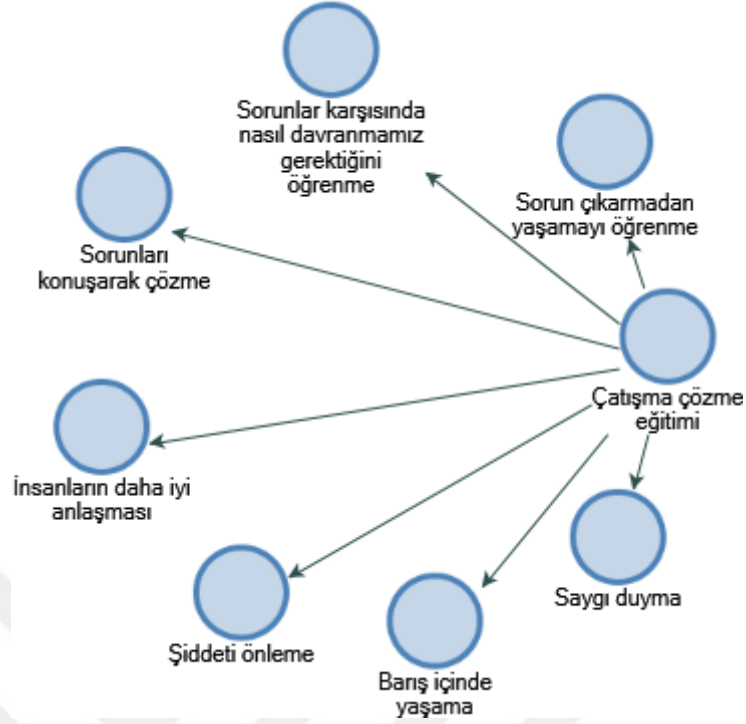
b. Hayır

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerden yalnızca bir tanesi barış ve farklılıklara saygı değerlerine diğer derslerde de yer verilmesi gerektiğini düşünmediğini belirtmiştir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencinin görüşü aşağıda verilmiştir;

S.Ö. (27) *“Gerekli değildir.”*

4.1.14.Çatışma Çözme Eğitimi İlişkin Elde Edilen Bulgular

Suriyeli öğrencilerin *“Çatışma çözme eğitimi size ne ifade ediyor?”* sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 15.Çatışma Çözme Eğitimine İlişkin Model

Çatışma çözme eğitimine ilişkin kategori ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler, “sorun çıkarmadan yaşamayı öğrenme” “sorunlar karşısında nasıl davranmamız gerektiğini öğrenme” “sorunları konuşarak çözme” “insanların daha iyi anlaşması” “şiddeti önleme” “barış içinde yaşama” ve “saygı duyma” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır:

Şekil 15’ de yer alan kategoriler incelendiğinde otuz yükleme ile “sorun çıkarmadan yaşamayı öğrenme” kategorisi Suriyeli öğrenciler tarafından en çok dile getirilen alt kategori olmuştur. Daha sonra bunu on sekiz yükleme ile “sorunlar karşısında nasıl davranmamız gerektiğini öğrenme” on altı yükleme ile “sorunları konuşarak çözme” yedi yükleme ile “insanların daha iyi anlaşması” beş yükleme ile “şiddeti önleme” iki yükleme ile “barış içinde yaşama” ve “saygı duyma” kategorisi takip etmektedir. Aşağıda çatışma çözme eğitimine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Sorun Çıkarmadan Yaşamayı Öğrenme

İnsanoğlunun hayatının akışı içerisinde mutlaka yaşadığı büyük ya da küçük sorunlar bulunmaktadır ve insanlar yine bu sorunların büyük bölümünü diğer insanlarla yaşamaktadır. Ama mühim olan günlük hayatımızda yaşadığımız bu sorunları çeşitli yöntemler ile en aza indirmek ya da bertaraf etmektir. Suriyeli öğrencilerin bazılarının da akıllarına çatışma çözme eğitimi deyince sorun çıkarmadan, sorunsuz bir şekilde yaşamayı öğrenme düşüncesi gelmiştir. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (1) *“Sorun olmadan yaşamayı öğrenmeyi, sorunları konuşarak halletmeyi öğrenmeyi ifade ediyor.”*

S.Ö. (2) *“İki kişi kavga ederken nasıl ayırmamız, barıştırmamız, arabulucu olmamız gerektiğini bu eğitim sayesinde öğrenirim, benim için bunu ifade ediyor.”*

S.Ö. (14) *“İnsanlar kavga etmemeyi öğrenir, kavga ederse de bu eğitim sayesinde nasıl anlaşacaklarını öğrenir, benim için bunu ifade ediyor.”*

S.Ö. (17) *“Birbirimize saygı duyup kavga etmemeyi, etsek de sorunlarımızı mantıklı bir şekilde çözebilmeyi öğrenmeyi ifade ediyor.”*

S.Ö. (18) *“Tartışmadan, kavga etmeden anlaşabilmeyi, kavga sırasında nasıl davranmamız gerektiğini öğrenmeyi ifade ediyor.”*

S.Ö. (30) *“Birlik olmayı, sorunları çözebilmeyi, kimsenin haince hareket etmemesi gerektiğini ifade ediyor.”*

S.Ö. (42) *“Arkadaşlar arasında barış olmadan, sıkıntı çıkartmadan anlaşabilmeyi öğrenmeyi ifade ediyor.”* cümleleriyle ifade etmişlerdir.

b. Sorunlar Karşısında Nasıl Davranmamız Gerektiğini Öğrenme

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerin bir kısmı çatışma çözme eğitimini günlük hayatta karşılaşılan sorunları nasıl davranarak çözülebileceğini öğrenmek olarak yorumlamışlardır. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (13) *“Sorunlara nasıl çözümler bulabileceğimizi, anlaşmazlıkları nasıl çözümlenebileceğimizi ifade ediyor.”*

S.Ö. (21) “Kavga etmemeyi, arkadaşça yaşamayı, kavga sırasında nasıl davranmamız gerektiğini öğrenmeyi ifade ediyor.”

S.Ö. (37) “İnsanların kavga ve tartışma sırasında nasıl davranması gerektiğini öğrenmesini ifade ediyor.”

S.Ö. (47) “Barış içinde yaşamayı, kavga etmemeyi, saygı duymayı, anlaşmazlık durumunda nasıl davranmak gerektiğini öğrenmeyi ifade ediyor.” cümleleriyle belirtmişlerdir.

c. Sorunları Konuşarak Çözme

Yapılan çalışmada Suriyeli öğrencilerin bir kısmı çatışma çözme eğitimini yaşadığımız sorunları konuşarak, anlaşarak, orta yol bularak çözümlenmeyi öğrenmek olarak yorumlamışlardır. Bu şekilde düşünen Suriyeli öğrencilerin görüşleri aşağıda verilmiştir. Suriyeli öğrencilerin bazıları görüşlerini,

S.Ö. (10) “Sorunlarımızı bağırarak, kavga ederek değil de konuşarak, anlaşarak, akılcı bir yol bulup çözüm üreterek halletmeyi öğrenmeyi ifade ediyor.”

S.Ö. (17) “Birbirimize saygı duyup kavga etmemeyi, etsek de sorunlarımızı mantıklı bir şekilde çözebilmeyi öğrenmeyi ifade ediyor.”

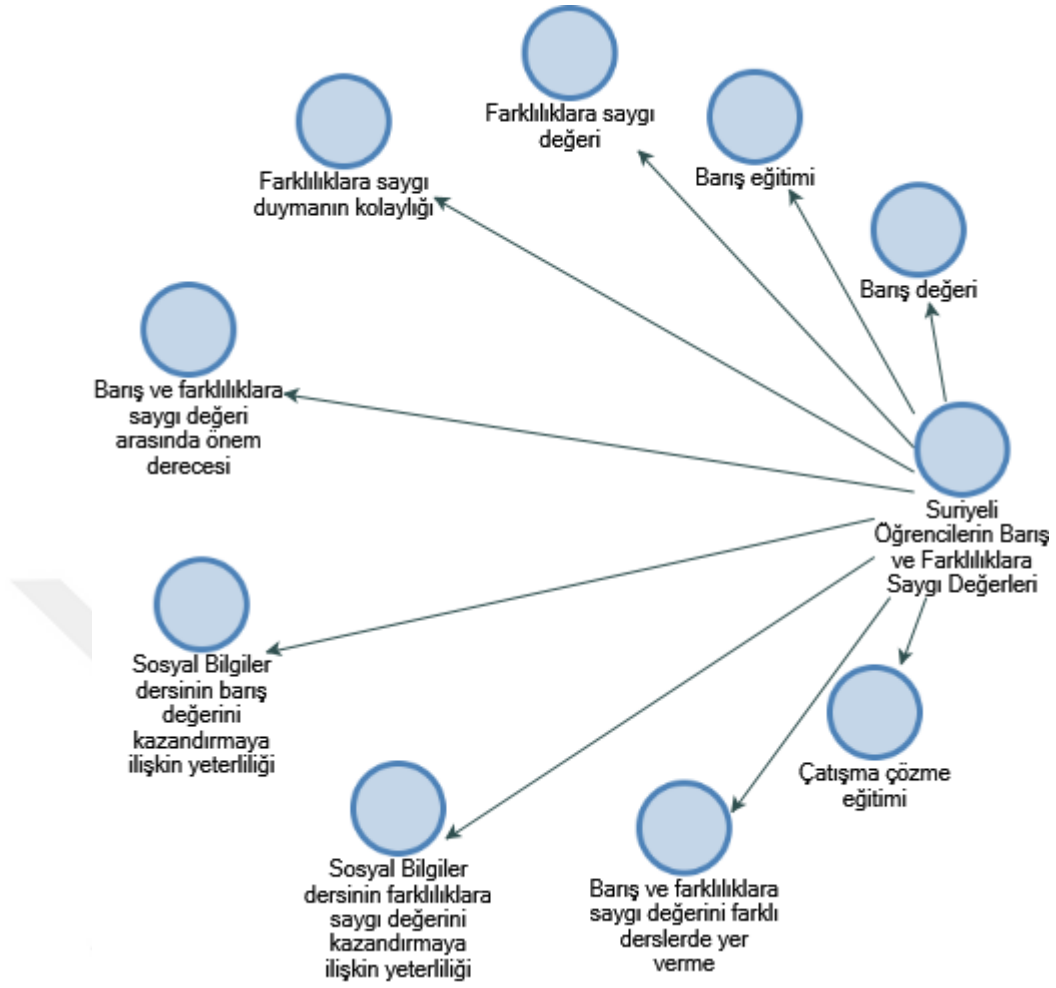
S.Ö. (20) “Tartışmalar esnasında nasıl yapıcı çözümler bulmayı, arabuluculuk yapabilmeyi öğrenmeyi ifade ediyor.”

S.Ö. (30) “Birlik olmayı, sorunları çözebilmeyi, kimsenin haince hareket etmemesi gerektiğini ifade ediyor.”

S.Ö. (49) “Sorunlarımızı konuşarak çözebilmeyi, şiddeti yok edebilmeyi öğrenmeyi ifade ediyor.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

4.2.Öğretmen Görüşlerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilere ilişkin bulgular yer almaktadır. Öncelikle analiz yapılmış ve kategoriler oluşturulmuş ve daha sonra elde edilen bu kategoriler ve frekans değerleri modeller halinde sunulmuştur. Çözümlemenin ardından, uygulamaların sonuçlarına ilişkin modeller çizilerek barış ve farklılıklara saygı değerlerine ilişkin benzer ve farklı yönler ortaya konulmuştur.

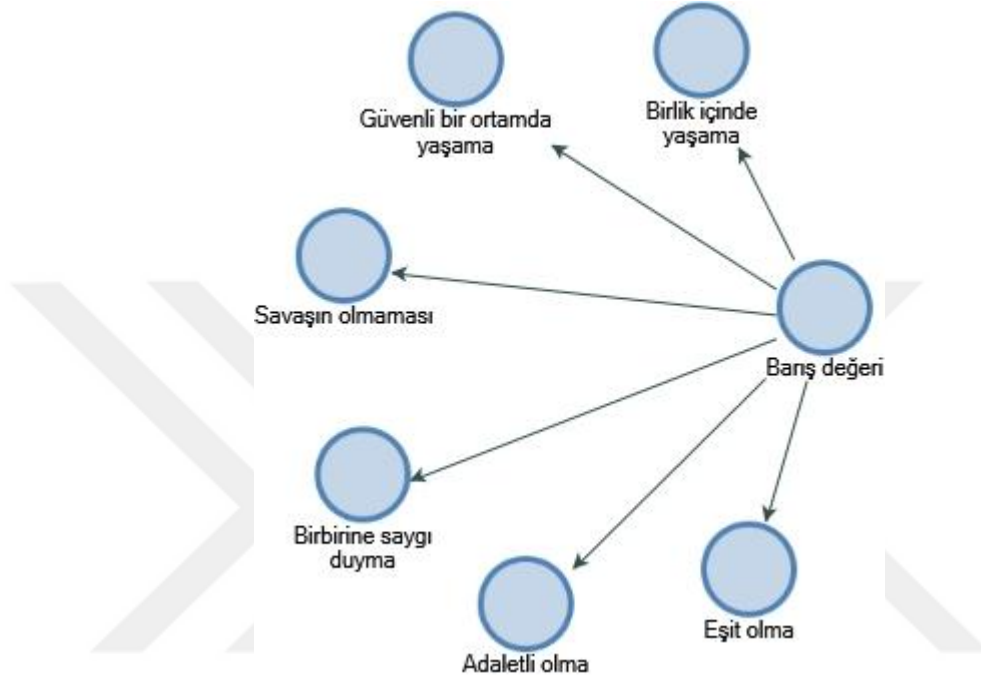

Şekil 16. Suriyeli Öğrencilerin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine İlişkin Model

Suriyeli öğrencilerin barış ve farklılıklara saygı değerlerine ilişkin ana kategorileri, “barış değeri” “barış eğitimi” “farklılıklara saygı değeri” “farklılıklara saygı duymanın kolaylığı” “barış ve farklılıklara saygı değeri arasında önem derecesi”, “Sosyal Bilgiler dersinin barış ve değerinin kazandırmaya ilişkin yeterliliği” “Sosyal Bilgiler dersinin farklılıklara saygı değerini kazandırmaya ilişkin yeterliliği” barış ve farklılıklara saygı değerini farklı derslerde yer verme” “çatışma çözme eğitimi” olarak belirlenmiştir. Bu ana kategoriler de kendi içlerinde alt kategorilere ayrılmıştır:

4.2.1. Barış Değerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin “Sizce barış değeri ne ifade ediyor?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 17. Barış Değerine İlişkin Model

Barış değeri kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “birlik içinde yaşama” “güvenli bir ortamda yaşama” “savaşın olmaması” “birbirine saygı duyma” “adaletli olma” ve “eşit olma” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 17’ de yer alan kategoriler incelendiğinde yedi yükleme ile “barış içinde yaşama” kategorisi öğretmenler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra altı yükleme ile “güvenli bir ortamda yaşama” kategorisi gelmektedir. Sonrasında bunu beş yükleme ile “savaşın olmaması” iki yükleme ile “birbirine saygı duyma” bir yükleme ile “adaletli olma” ve “eşit olma” kategorileri gelmektedir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

a. Birlik İçinde Yaşama

Birlik ve beraberliğin sağlandığı toplumlarda barış durumunun olmaması çok güç bir durumdur çünkü birbirine kenetlenmiş, birbirini tamamlayan, birbirine destek olan ve ortak hareket eden toplumlarda özellikle iç savaş çıkma ihtimali oldukça düşüktür. Bu gibi toplumlar dışarıdan gelebilecek saldırılara karşı da ortak hareket ettikleri için yıkılmaz ve barışı kolaylıkla sağlayabilir. Bu çalışmada barış değerini öğretmenlerin yarısından fazlası birlik içinde yaşama olarak tanımlamıştır. Öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (1) *“Birlik ve beraberliğin simgesidir. Ayrımcılık ve ötekileştirmeye yer yoktur.”*

Ö. (5) *“Kimsenin kimseyi ezmediği, hor görmediği, canına, malına zarar vermeden, üstünlük kurmaya çalışmadan herkesin bir arada yaşayabileceği bir düzen.”*

Ö. (7) *“Barış, insanların birbirleriyle sadece insan oldukları için bile anlaşabiliyor olmasıdır. Dil, din, ırk, kültür ve siyasi görüş farkı gözetilmeden çözüm odaklı ve eleştiriden uzak yaşayabilmeleridir.”*

Ö. (8) *“Genel anlamıyla savaşılmayan huzur dolu bir ortam olarak tanımlansa da bence dünyada savaşın dışında her türlü birlik ve beraberlik aynı ülkü çevresinde bir arada olmak, insanlık için çalışmak barış olarak ifade edilmeli.”* cümleleriyle belirtmişlerdir.

b. Savaşın Olmaması

Yapılan çalışmada öğretmenlerin bir kısmı barış değerini savaşın olmaması durumu olarak tanımlamışlardır. Öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (1) *“Barış; savaşın ve şiddetin yokluğudur.”*

Ö.(4) *“İnsanların birbirleriyle savaşmama durumu. Kavgalardan, savaşlardan uzak, huzur içinde yaşamak.”*

Ö.(6) *“Barış savaşın ne olduğunu gördüğümüzde anlamını kavradığımız kıymetli bir kelime. Çünkü barış hayat demektir. Huzur ve güven içinde bu hayatı yaşamak demektir.”* cümleleriyle açıklamışlardır.

c. Birbirine Saygı Duyma

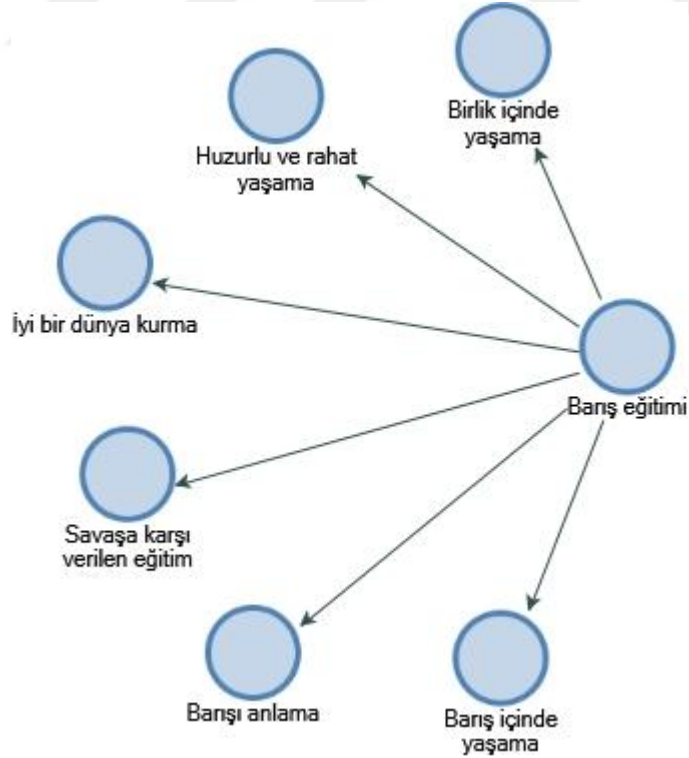
Saygı duymak toplumda huzuru, anlaşmayı, barışı sağlayabilmek için oldukça önemli bir değerdir. Bu çalışmada öğretmenlerin bir kısmı barış değerini birbirine saygı duyma olarak tanımlamışlardır. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda yer verilmiştir.

Ö. (1) “ İçinde sevgi ve saygı barındırır.”

Ö. (9) “ Aynı ya da farklı toplumların ve bu toplumları oluşturan normların bir arada saygı ve hoşgörü ekseninde var olma çabası bu değer temelidir.”

4.2.2. Barış Eğitime İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin “Barış eğitimi size ne ifade ediyor?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 18. Barış Eğitime İlişkin Model

Barış eğitimi kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “birlik içinde yaşama” “huzurlu ve rahat yaşama” “iyi bir dünya kurma” “savaşa karşı verilen eğitim” “barışı anlama” ve “barış içinde yaşama” olarak sıralanabilir.

Şekil 18’ de yer alan kategoriler incelendiğinde beş yükleme ile “birlik içinde yaşama” kategorisi öğretmenler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bunu üç yükleme ile “huzurlu ve rahat yaşama” iki yükleme ile “iyi bir dünya kurma” ve “savaşa karşı verilen eğitim” bir yükleme ile “barışı anlama” ve “barış içinde yaşama” kategorileri takip etmektedir. Aşağıda barış eğitimine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Birlik İçinde Yaşama

Yapılan çalışmada öğretmenlerin bir kısmı barış eğitimini birlik içinde yaşama olarak tanımlamışlardır. Böyle düşünmelerinin gerekçesi olarak da toplumda huzur, güven ve barışın olabilmesi için birlik içinde yaşamanın şart olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (1) *“Birlik ve bütünlüğün sağlanması, toplumun güven ve huzur içinde yaşaması barış eğitiminin verilmesi ile mümkündür. Barış eğitimi adı altında dersler de programa eklenmelidir.”*

Ö. (3) *“Barış eğitimi aynı coğrafyayı yaşadığımız ve yaşamak zorunda olduğumuz bilincinde olduğumuz bize hatırlatmasının yanında ‘nasıl iyi bir dünya kurabiliriz?’ sorusunun da cevabını içinde barındırdığı bir kavram olarak bizim karşımıza çıkmaktadır.”*

Ö.(9) *“Aynı coğrafyada farklı kültür yapılarının ve yaşam tarzlarının bir arada yaşamasıdır.”* cümleleriyle belirtmişlerdir.

b. Huzurlu ve Rahat Yaşama

Yapılan çalışmada öğretmenlerin bir kısmı barış eğitimini huzurlu ve rahat yaşama olarak tanımlamışlardır. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (1) “Birlik ve bütünlüğün sağlanması, toplumun güven ve huzur içinde yaşaması barış eğitiminin verilmesi ile mümkündür. Barış eğitimi adı altında dersler de programa eklenmelidir.”

Ö. (2) “İnsanların birbirine saygı göstermesi, barış içinde, huzurlu bir ortamda aynı ortamda yaşamasıdır.”

Ö.(8) “Kişilerin birbirlerinin değerlerini gasp etmeden huzurlu bir şekilde bir arada yaşamasını sağlayan eğitimi ifade eder.” cümleleri ile ifade etmişlerdir.

c. İyi Bir Dünya Kurma

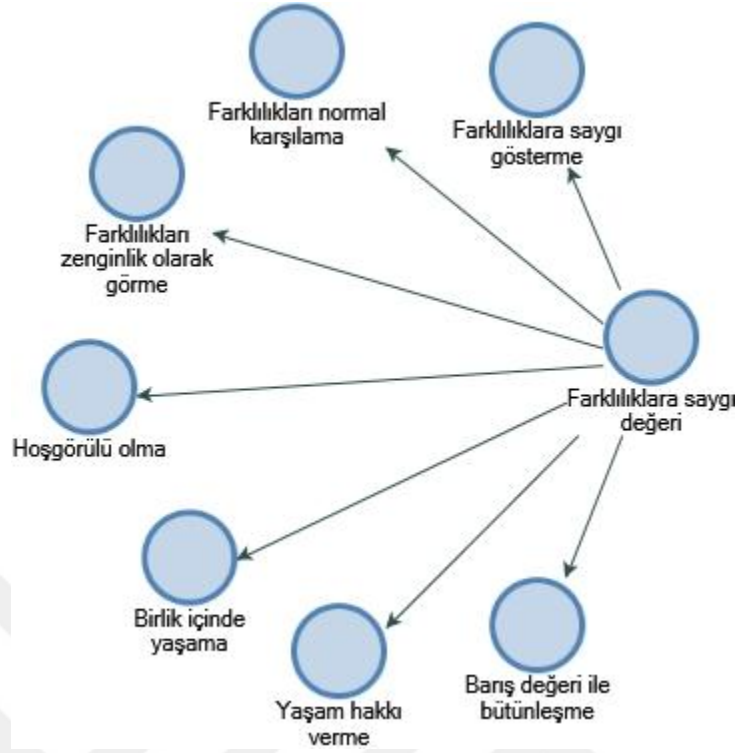
Bu çalışmada öğretmenlerin bir kısmı barış eğitimini iyi bir dünya kurma olarak tanımlamışlardır. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

Ö. (3) “Barış eğitimi aynı coğrafyayı yaşadığımız ve yaşamak zorunda olduğumuz bilincinde olduğumuz bize hatırlatmasının yanında ‘nasıl iyi bir dünya kurabiliriz?’ sorusunun da cevabını içinde barındırdığı bir kavram olarak bizim karşımıza çıkmaktadır.”

Ö. (7) “Tertemiz bir dünya için yapılabilecek her şeydir.”

4.2.3.Farklılıklara Saygı Değerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin “Sizce farklılıklara saygı değeri ne ifade ediyor?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 19. Farklılıklara Saygı Değerine İlişkin Model

Farklılıklara saygı değeri kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “farklılıklara saygı gösterme” “farklılıkları normal karşılama” “farklılıkları zenginlik olarak görme” “hoşgörülü olma” ve “birlik içinde yaşama” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 19’da yer alan kategoriler incelendiğinde yedi yükleme ile “farklılıklara saygı gösterme” öğretmenlerden tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bunu üç yükleme ile “farklılıkları normal karşılama” iki yükleme ile “farklılıkları zenginlik olarak görme” bir yükleme ile de “hoşgörülü olma” ve “birlik içinde yaşama” kategorileri takip etmektedir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

a. Farklılıklara Saygı Gösterme

Yapılan çalışmada öğretmenlerin yarısından fazlası farklılıklara saygı değerini ilk akla gelen anlamıyla farklılıklara saygı duyma olarak tanımlamışlardır. Böyle

düşünmelerinin gerekçesi olarak da farklılıkların insanların birbirine saygı duymasına engel olmadığını, hangi şartlar altında olursa olsun insanların birbirine saygı duyması gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (1) “İnsan hangi dilden, milletten, coğrafyadan olursa olsun önce insandır ve saygıyı hak eder. Farklı kültürler birbirlerini anlayarak bir arada yaşamalı ve farklılıkları zenginlik olarak görmelidir.”

Ö. (2) “İnsanların birbirine saygı göstermesi, farklı dilde ya da dinden de olsa birbirlerine saygıyla yaklaşmalarını ifade ediyor.”

Ö. (4) “Farklılıklar en büyük zenginliktir. Çünkü farklılıkların olduğu yerde statik bir hayat olmaz. Farklılıklar sayesinde daha dinamik ve potansiyeli yüksek bir profile sahip oluruz. Belki de en çok ihtiyaç duyduğumuz şeylerin başında bizim gibi olmayan, bizden farklı düşünen ya da farklı bir ırktan olan insanların varlığına, düşüncelerine saygı duyma gelmektedir.”

Ö. (7) “Bir Suriyeli Mülteciler kampından çalışan bir öğretmen olarak bireysel farklılıkların çok yoğun olduğunu söyleyebilirim. Çoğu farklılık ise insanların elinde olmayan durumlardan kaynaklanıyor ve biz öğretmenler de dâhil farklılıklara saygı noktasında tam anlamıyla başarılı olamıyoruz.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

b. Farklılıkları Normal Karşılama

Bu çalışmada öğretmenlerin bir kısmı farklılıklara saygı değerini farklılıkları normal karşılama olarak değerlendirmişlerdir. Böyle düşünmelerinin gerekçesi olarak da farklılıkların olağan dışı bir durum olmadığını, insanların bu duruma tamamen hoşgörü ile yaklaşmaları gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (6) “Her insan farklı bir ruhtur. Her ruhun kendine ait değerleri, inanışları, doğru kabulleri vardır. Bu değer ve inanışları değiştirmeye çalışmamak, onlara saygı duymayı ifade ediyor.”

Ö. (8) “Kişilerin kişilik, duygu, düşünce ve inanç yönünden farklı özelliklere sahip olduğu ve bu tür duygu ve düşüncelerin tamamen hoşgörü ile karşılanması gerektiğini ifade eder.”

Ö. (10) “Kişinin sosyal bir varlık olduğu kadar aynı zamanda bir birey olduğunu ve her bireyin farklı özelliklere sahip olabileceği ve bunların kabul edilmesi gerektiğini ifade etmektedir.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

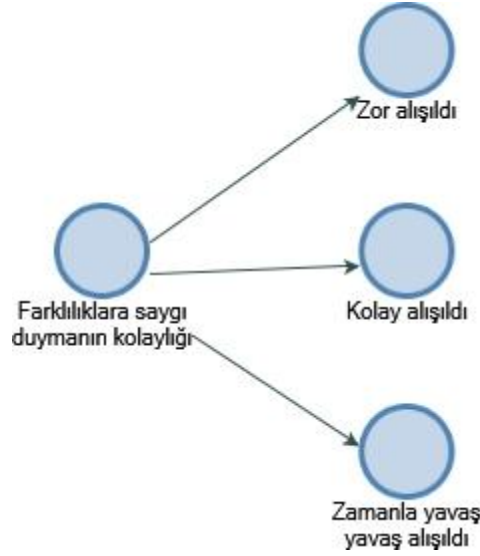
c. Farklılıkları Zenginlik Olarak Görme

Yapılan çalışmada bazı öğretmenler farklılıklara saygı değerini farklılıkları zenginlik olarak görme olarak tanımlamışlardır. Bu şekilde düşünen bir öğretmen;

Ö. (3) “Farklılıklar en büyük zenginliktir. Çünkü farklılıkların olduğu yerde statik bir hayat olmaz. Farklılıklar sayesinde daha dinamik ve potansiyeli yüksek bir profile sahip oluruz. Belki de en çok ihtiyaç duyduğumuz şeylerin başında bizim gibi olmayan, bizden farklı düşünen ya da farklı bir ırktan olan insanların varlığına, düşüncelerine saygı duyma gelmektedir.” cümlesiyle görüşünü ifade etmiştir.

4.2.4.Farklılıklara Saygı Duymanın Kolaylığına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin “Suriyeli öğrencilerin farklılıklara alışıp, saygı duyması kolay oldu mu? Nasıl?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 20. Farklılıklara Saygı Duymanın Kolaylığına İlişkin Model

Farklılıklara saygı duymanın kolaylığı kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “zor alışıldı” “kolay alışıldı” ve “zamanla yavaş yavaş alışıldı” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 20’de yer alan kategoriler incelendiğinde altı yükleme ile “zor alışıldı” kategorisi öğretmenler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra ise bunu üç yükleme ile “kolay alışıldı” ve bir yükleme ile de “zamanla yavaş yavaş alışıldı” kategorisi takip etmektedir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

a. Zor Alışıldı

Bu çalışmada öğretmenlerin bir kısmı farklılıklara saygı duymanın kolaylığına ilişkin zor alışıldı yanıtını vermişlerdir. Böyle düşüncülerinin gerekçesi olarak da halen devam etmekte olan Suriyeli öğrencilerin uyum problemlerini göstermektedirler. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (4) “Çocuklara bunları kazandırmamız kolay olmadı.”

Ö. (5) “Bence hiç kolay olmadı. Hala da olmuyor. Onlar ne kadar da yıllardır Türkiye’de yaşamış olsalar da hala kendi içlerinde, kendi düzenlerinde yaşıyorlar. Farklı insana değil sadece farklı düzene alıştılar ya da alışmaya çalışıyorlar diyelim.”

Ö. (7) “Kültürel olarak benzediğimizi düşünürsek de (İslam kültürü olarak) aslında öyle olmadığını gördük. Kolay alıştığımız durumlar da oldu, alışamadığımız durumlar da oldu. Onların da bizi kabullenmesi kolay olmadı fakat şu an birçok farklılık her iki taraf için de göz ardı edilmiş durumda.”

Ö. (8) “İnsanın kendi kültürü dışında farklı bir kültüre girip adapte olması elbette zaman alıcı bir durumdur. Öğrencilerimin de Türk kültürüne alışması saygı duymaya başlaması kolay olmadı. Belli bir süre daha iç içe görerek yaşamaları adapte olmaları kolaylaştıracaktır.”

Ö. (9) “Kültürlerin komplike-karmaşık yapıları başka kültürlerin mensupları için tabulara bile yol açılabilir. Kolay olmasının beklemek iyimserlik olsa da aynı coğrafyada farklı kültür yapıları Suriyelilerin aşına olduğu gelenek-göreneklere yakın da diyebilirim.” cümleleriyle belirtmişlerdir.

b. Kolay Alışıldı

Bu çalışmada öğretmenlerin bir kısmı farklılıklara saygı duymanın kolaylığına ilişkin “kolay alışıldı” yanıtını vermişlerdir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (1) “Suriyeli öğrencilerin farklılıklara alışıp, saygı duyması küçük yaş grubunda daha kolay. Ancak bu değerlerin benimsenmesinde aile ile işbirliği gerekmektedir, sosyal çevrenin de desteği gereklidir.”

Ö. (3) “Farklı bir ülkeden, kültürden ve yaşayış biçiminden farklı bir ülkenin kültürüne ve yaşayış biçimine uyum sağlamak elbette kolay bir durum değildir ancak bizler Suriyeli öğrencilere sunmuş olduğumuz hizmetler neticesinde onların daha hızlı entegrasyonunu gerçekleştirmek adına önemli bir fonksiyon gördüğümüzü düşünüyorum.”

Ö. (6) “Bence zor olmadı. Gözlemlediğim kadarıyla çocuklar, dinimizin ortak olmasından dolayı bizlerle yakınlık kuruyor. Farklı bir dine mensup olsaydık oldukça yadırganırdık diye tahmin ediyorum.” cümleleri ile dile getirmişlerdir.

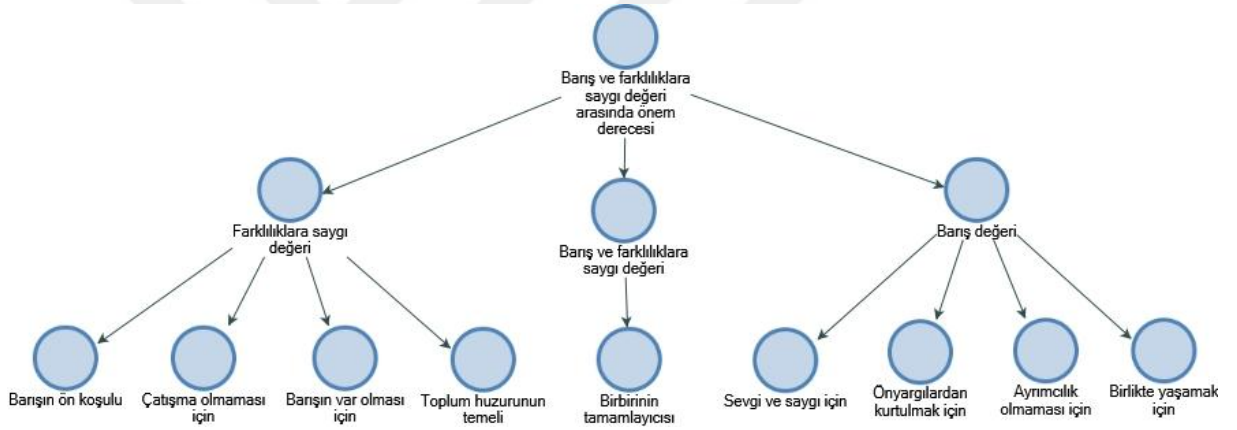
c. Zamanla Yavaş Yavaş Alışıldı

Bu çalışmada öğretmenlerin bir kısmı farklılıklara saygı duymanın kolaylığına ilişkin “zamanla yavaş yavaş” yanıtını vermişlerdir. Bu şekilde düşünen bir öğretmen;

Ö. (2) “Bir insanın kendi kültüründen çıkıp da başka bir kültüre geçmesi biraz uzun zaman alıyor. Suriyeli öğrencilerde de böyle oldu yani kolayca alışamadılar. Ama yavaş yavaş alışmaya başlıyorlar ve saygının önemi olduğunu kavramaya başlıyorlar.” cümlesiyle görüşünü dile getirmiştir.

4.2.5. Barış ve Farklılıklara Saygı Değeri Arasındaki Önem Derecesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin “Bu iki değer arasında sizce hangisi daha büyük öneme sahiptir? Neden?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 21. Barış ve Farklılıklara Saygı Değeri Arasındaki Önem Derecesine İlişkin Model

Barış ve farklılıklara saygı değeri arasındaki önem derecesi kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “farklılıklara saygı değeri” “barış ve farklılıklara saygı değeri” ve “barış değeri” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Farklılıklara saygı değeri alt kategorisi de kendi içerisinde dört alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “barışın ön koşulu” “çatışma olmaması için” “barışın var olması için” ve “toplum huzurunun temeli” olarak sıralanabilir. Barış ve farklılıklara saygı değeri alt kategorisinin de kendi içerisinde bir alt kategoriye ayrıldığı

görülmektedir. Bu alt kategori “birbirinin tamamlayıcısı” olarak belirlenmiştir. Barış değeri alt kategorisinin de kendi içerisinde dört alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “sevgi ve saygı için” “önyargılardan kurtulmak için” “ayrımcılık olmaması için” ve “birlikte yaşamak için” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 21’de yer alan kategoriler incelendiğinde dört yükleme ile farklılıklara saygı, barış ve farklılıklara saygı kategorileri öğretmenler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra ise bunu iki yükleme ile barış değeri takip etmektedir.

Farklılıklara saygı değeri alt kategorisi incelendiğinde üç yükleme ile “barışın ön koşulu” kategorisi öğretmenler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bunu iki yükleme ile “çatışma olmaması için” bir yükleme ile de “barışın var olması için” ve “toplum huzurunun temeli” kategorisi takip etmektedir. Barış ve farklılıklara saygı alt kategorisi incelendiğinde dört yükleme ile “birbirinin tamamlayıcısı” kategorisi öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Barış değeri alt kategorisi incelendiğinde ise birer yükleme ile “sevgi ve saygı için” “önyargılardan kurtulmak için” ayrımcılık olmaması için” ve “birlikte yaşamak için” kategorileri öğretmenler tarafından dile getirildiği görülmektedir. Aşağıda barış ve farklılıklara saygı değeri arasında önem derecesine ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Farklılıklara Saygı Değeri

Yapılan çalışmada bazı öğretmenler farklılıklara saygı değerinin daha fazla önem arz ettiğini dile getirmişlerdir. Böyle düşünmelerinin gerekçesi olarak da farklılıklara saygı duyan insanların oluşturduğu bir toplumda barışın olmamasının mümkün olmadığını ifade etmişlerdir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (2) *“Tabi ki farklılıklara saygı daha ön plandadır. Çünkü ben bir insana saygı göstermezsem barış değerinin de çok önemi kalmaz. Herkese karşı saygı gösterelim ki onlarla barışalım.”*

Ö. (6) “Bu iki değer birbiri ile ilişkilidir. Eğer farklılıklara saygı gösterilmezse çatışma yaşanır. Bu çatışmalar kaosu, huzursuzluğu getirir. Bu nedenle farklılıklara saygı barışın, huzurun ön koşuludur.”

Ö. (7) “Farklılıklara saygı, barış değerinden daha büyük önem taşıyor. Çünkü farklılıklara saygı gösterilmediği zaman barıştan uzak bir ortam oluşuyor. Saygı noktasında mutabık olunabilirse daha barış dolu bir hayat yaşanabilir.”

Ö. (9) “Farklılıklara saygı, barış olgusunun parçalarındandır. Barışı oluşturabilmenin ilk yollarından biri hoşgörünün geliştirilmesidir.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

b. Barış ve Farklılıklara Saygı Değeri

Yapılan bu çalışmada bazı öğretmenler barış ve farklılıklara saygı değerlerinin aynı derecede önem arz ettiğini dile getirmişlerdir. Böyle düşünmelerinin gerekçesi olarak da bu iki değer birbiri ile bütün ve ayrılmaz olduklarını ifade ettikleri gösterilebilir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (3) “Bence bu iki değer aynı oranda öneme sahiptir. Çünkü ikisi de birbirinin tamamlayıcısıdır. Yani ikisi birlikte bir bütünün parçalarıdır. Birinin olmadığı yerde diğeri de olmayacaktır. Bu nedenden ötürü ikisi de olmazsa olmazlardandır.”

Ö. (4) “Farklılıklara saygı varsa o ülkede veya toplumda barış ortamı daha rahat sağlanır. İkisi de birbirine bağlı olduğu için biri diğerinden daha önemlidir diyemeyiz.”

Ö. (8) “Bence her iki değer de birbirleriyle eş ve birbirini bütünlemektedir. Kişisel her türlü farklılığa duyulmayan hoşgörü genellikle savaşın en büyük nedenidir. Bence bu iki değer birbirinin tamamlayıcısıdır.”

Ö. (10) “Bu iki değer de birbirinin tamamlayıcısı değerler olduğundan aralarında bir fark göremiyorum.” cümleleriyle ifade etmişlerdir.

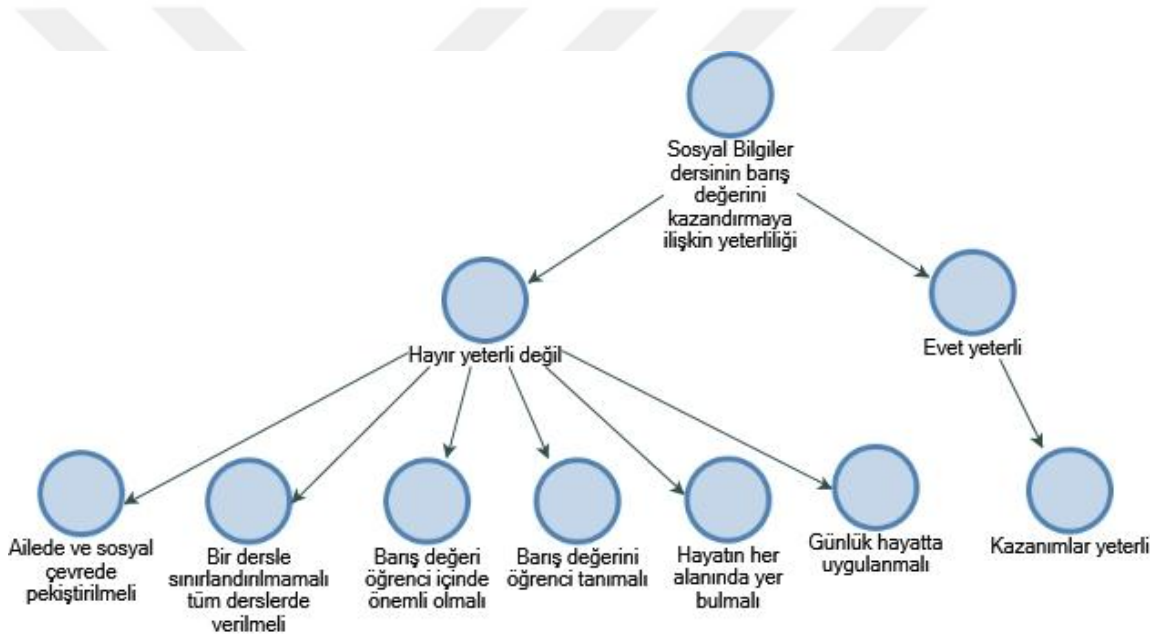
c. Barış Değeri

Bu çalışmada öğretmenlerin bir kısmı barış değerinin daha büyük önem arz ettiğini söylemişlerdir. Bu şekilde düşünen bir öğretmen;

Ö. (1) “Barışın önemi ve kapsamı daha büyüktür. Barışın içinde sevgi ve saygı vardır. Ayrımcılık, ötekileştirme ve önyargı yoktur.” cümlesiyle görüşünü ifade etmiştir.

4.2.6.Sosyal Bilgiler Dersinin Barış Değerini Kazandırmaya İlişkin Yeterliliği ile Alakalı Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin “Sosyal Bilgiler dersi barış değerinin kazandırılması için yeterli midir? Neden?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 22. Sosyal Bilgiler Dersinin Barış Değerini Kazandırma Yeterliliğine İlişkin Model

Sosyal Bilgiler dersinin barış değerini kazandırmaya ilişkin yeterliliği kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler “evet, yeterli” “hayır, yeterli değil” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

“Hayır, yeterli değil” alt kategorisinin kendi içerisinde dokuz alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “ailede ve sosyal çevrede pekiştirilmeli” “bir dersle sınırlandırılmamalı tüm derslerde verilmeli” “barış değeri öğrenci içinde önemli olmalı” “barış değerini öğrenci tanımalı” “ hayatın her alanında yer bulmalı” ve

“günlük hayatta uygulanmalı” olarak sıralanabilir. “Evet, yeterli” alt kategorisinin de kendi içerisinde bir alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategori “kazanımlar yeterli” olarak belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 22’de yer alan kategoriler incelendiğinde dokuz yükleme ile “hayır, yeterli değil” kategorisi öğretmenler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Bununla birlikte “evet, yeterli” kategorisinin ise bir yüklemesi olduğu görülmektedir.

“Hayır, yeterli değil” alt kategorisi incelendiğinde altı yükleme ile “bir dersle sınırlandırılmamalı, tüm derslerde verilmeli” kategorisi öğretmenler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bunu takiben birer yükleme ile “ailede ve sosyal çevrede pekiştirilmeli” “barış değeri öğrenci içinde önemli olmalı” “barış değerini öğrenci tanımalı” “hayatın her alanında yer bulmalı” ve “günlük hayatta uygulanmalı” alt kategorileri gelmektedir. “Evet, yeterli” alt kategorisi incelendiğinde bir yükleme ile “kazanımlar yeterli” alt kategorisi öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Aşağıda Sosyal Bilgiler dersinin barış değerini kazandırmaya ilişkin yeterliliği kategorisi ile bağlantılı bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Hayır, Yeterli Değil

Yapılan çalışmada öğretmenlerin yarısından fazlası Sosyal Bilgiler dersinin barış değerini kazandırmada yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir. Böyle düşünmelerinin gerekçesi olarak da barış değerinin bütün derslerde verilmesi gerektiği sadece bir dersle sınırlandırılmaması gerektiğinin belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (1) *“Sosyal bilgiler dersi barış değerinin kazandırılması için yeterli değildir. Öğrencilere kazandırılması istenen değerler bir dersle sınırlandırılmamalı, tüm derslerde verilmelidir. Okulda verilen değerler ailede ve sosyal çevrede de pekiştirilmelidir.”*

Ö. (2) *“Bir değer kazandırılmasında ders tabii ki önemlidir. Ama yetkin değildir. Benim için barış değeri çok önemli değilse yani insanlara karşı barışı önemsemiyorsam ders bir yere kadar önemsetir ama daha ileriye götürmez.”*

Ö. (3) *“Sosyal bilgiler dersi barış değerinin kazandırılmasında önemli bir yere sahiptir ancak yeterli değildir. Çünkü barış değeri sadece bir ders için sınırlandırılacak*

kadar basit bir olgu değildir. Barış değeri hayatın her alanında kendisine yer bulacak kadar önemli bir yere sahiptir.”

Ö. (5) *“O yaştaki çocuğun böyle bir değerden haberinin olması, o değeri tanınması, bilmesi tabii ki önemli. Ama sadece derste kalması tabii ki yeterli değil, olamaz da.”*

Ö. (6) *“Barış ve farklılıklara saygı değerleri sadece Sosyal Bilgiler dersinin sorumluluğunda gelişebilecek değerler değildir. Diğer alanlar ile bu sorumluluk paylaşılarak daha etkili, kalıcı öğrenmeler sağlanabilir.”*

Ö. (7) *“Barış değerinin kazandırılması sadece bir dersin sorumluluğunda olmamalıdır. Bütün branşlar kendi kazanımlarına paralel olarak bu değeri kazandırabilirler.”*

Ö. (8) *“Hayır, yeterli değildir. Branş olarak genel anlamda bu ders seçilmiş olsa da tüm derslerin barış değerini kazandırmada aynı kazanımları olmalıdır.”*

Ö. (10) *“Bir değer kazandırılmasında tek bir dersin yeterli olmayacağına inanıyorum.”* cümleleri ile ifade etmişlerdir.

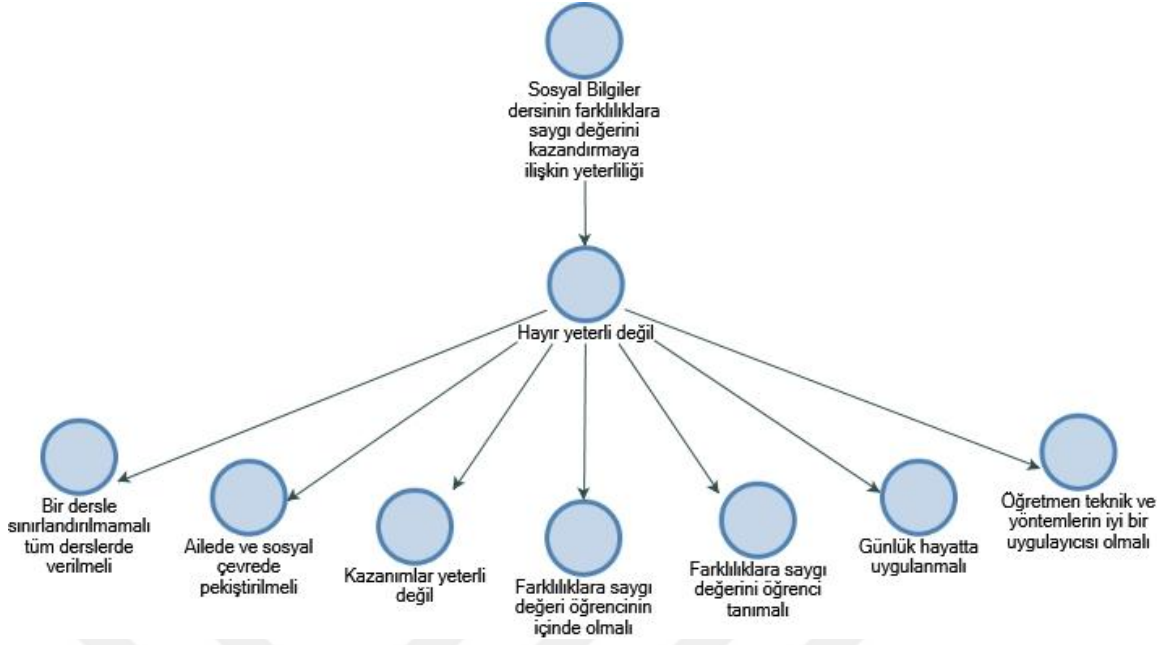
b. Evet, Yeterli

Yapılan çalışmada öğretmenlerden bir kısmı da Sosyal Bilgiler dersinin barış değerinin kazandırma yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen bir öğretmen,

Ö. (9) *“Hedef kazanımlar için program düzeyinde yeterli olabilir ancak uygulanışı değer kazandırılmasında aktif olarak daha önemlidir. Öğretmenin mesleki ve alan yeterlilikleri ölçülebilmeli.”* cümlesiyle görüşünü ifade etmiştir.

4.2.7.Sosyal Bilgiler Dersinin Farklılıklara Saygı Değerini Kazandırmaya İlişkin Yeterliliği ile Alakalı Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin *“Sosyal Bilgiler dersi farklılıklara saygı değerinin kazandırılması için yeterli midir? Neden?”* sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 23. Sosyal Bilgiler Dersinin Farklılıklara Saygı Değerini Kazandırma Yeterliliğine İlişkin Model

Sosyal Bilgiler dersinin farklılıklara saygı değerini kazandırmaya ilişkin yeterliliği kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategori “hayır, yeterli değil” şeklinde belirlenmiştir. Bu kategoriye ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

“Hayır, yeterli değil” alt kategorisinin kendi içerisinde yedi alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu alt kategoriler “bir dersle sınırlandırılmamalı tüm derslerde verilmeli” “ailede ve sosyal çevrede pekiştirilmeli”, “kazanımlar yeterli değil” “farklılıklara saygı değeri öğrencinin içinde olmalı” “farklılıklara saygı değerini öğrenci tanımalı” “günlük hayatta uygulanmalı” ve “öğretmen teknik ve yöntemlerin iyi bir uygulayıcısı olmalı” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 23’ de yer alan kategoriler incelendiğinde on yükleme ile “hayır, yeterli değil” kategorisi bütün öğretmenler tarafından dile getirilen kategori olmuştur. “ Hayır, yeterli değil” alt kategorisi incelendiğinde altı yükleme ile “bir dersle sınırlandırılmamalı tüm derslerde verilmeli” alt kategorisi öğretmenler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bunu iki yükleme ile “ailede ve sosyal çevrede pekiştirilmeli” , birer yükleme ile “kazanımlar yeterli değil” “ farklılıklara saygı değeri öğrencinin içinde olmalı” “ farklılıklara saygı değerini öğrenci tanımalı” “günlük

hayatta uygulanmalı” ve “ öğretmen teknik ve yöntemlerin iyi bir uygulayıcısı olmalı” kategorileri takip etmektedir. Aşağıda Sosyal Bilgiler dersinin farklılıklara saygı değerini kazandırmaya ilişkin yeterliliği kategorisi ile bağlantılı bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Hayır, Yeterli Değil

Yapılan çalışmada öğretmenlerin hepsi Sosyal Bilgiler dersinin farklılıklara saygı değerini kazandırmada yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir. Böyle düşünmelerinin gerekçesi olarak da bu değer tek bir dersle sınırlandırılmaması gerektiğini, kazanımların yetersiz olduğunu, bu değer ailede ve çevrede de pekiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (1) *“Sosyal bilgiler dersi farklılıklara saygı değerinin kazandırılması için yeterli değildir. Öğrencilere kazandırılması istenen değerler bir dersle sınırlandırılmamalı, tüm derslerde verilmelidir. Okulda verilen değerler ailede ve sosyal çevrede de pekiştirilmelidir.”*

Ö. (3) *“Sosyal bilgiler dersi farklılıklara saygı değerinin kazandırılmasında önemli bir yere sahiptir ancak yeterli değildir. Tıpkı barış değerinde olduğu gibi bu değer de geniş bir çalışma alanına sahip olduğu için tek derse sınırlandırılmaması gerekmektedir.”*

Ö. (4) *“Tam anlamıyla yeterli değildir. Kazanım olarak derste kazandırılabilir. Çocukların her ortamda farklılıklara saygı göstermesiyle değer kazandırılmış olur.”*

Ö. (5) *“Öğrencinin onu bir değer olarak görmesi, tabii ki önemli. Ama onu yaşayamıyorsa sadece derste kalıp geçiyorsa hiçbir anlamı kalmaz.”*

Ö. (6) *“Barış ve farklılıklara saygı değerleri sadece Sosyal Bilgiler dersinin sorumluluğunda gelişebilecek değerler değillerdir. Diğer alanlar ile bu sorumluluk paylaşılarak daha etkili, kalıcı öğrenmeler sağlanabilir.”*

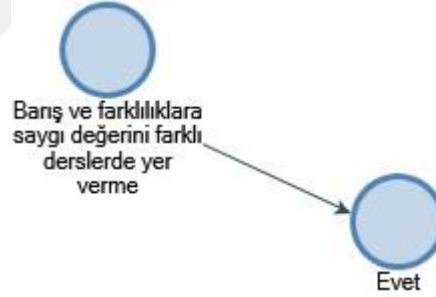
Ö. (7) *“Bu konuda üzerine büyük pay düştüğü kabul edilmelidir. Hayatın en içindeki ders belki de Sosyal Bilgilerdir fakat yeterli değildir. Çünkü Türkçe dersinde de farklılıklara saygı değeri gayet iyi kazandırılabilir.”*

Ö. (8) “Hayır, yeterli değildir. Farklılıklara saygı değeri tüm insanlığı kapsayan bir değer olduğundan sadece bir derse indirgenmemelidir. Diğer derslerde de yeterli kazanımlarla yer verilmelidir.”

Ö. (9) “Yeterli diyebilmemiz için öğretmenin teknik yöntemlerinde iyi bir uygulayıcı olması gerekmektedir.” cümleleri ile ifade etmişlerdir.

4.2.8. Barış ve Farklılıklara Saygı Değerini Farklı Derslerde Yer Verilmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin “Bu iki değere diğer derslerde de daha fazla yer verilmeli midir? Neden?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 24. Barış ve Farklılıklara Saygı Değerini Farklı Derslerde Yer Verilmesine İlişkin Model

Barış ve farklılıklara saygı değerine diğer derslerde de yer verilmesine ilişkin kategori ile bağlantılı bir farklı alt kategorinin olduğu görülmektedir. Bu alt kategori “evet” alt kategorisidir. Bu kategoriye ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 24’ de yer alan kategoriler incelendiğinde on yükleme ile “ evet” kategorisi bütün öğretmenler tarafından dile getirilen kategori olmuştur. Aşağıda barış ve

farklılıklara saygı değerine diğer derslerde de yer verilmesine ilişkin kategorisi ile bağlantılı bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Evet

Yapılan çalışmada barış ve farklılıklara saygı değerlerine diğer derslerde de yer verilmesi gerektiği bütün öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (1) *“Barış ve Farklılıklara Saygı” değerleri eğitim süreci içinde tüm derslerde verilmelidir. En kutsal şey insan onurudur. Bu değerler insanı insan yapar. Sınıflar biz bilincinin tohumlarının atıldığı ve geliştiği yerdir. Sınıf ikliminde doğru bir iletişim ve nazik bir tartışma dili ile sevgi ve saygıyı öğretmek, hoşgörüyü benimsetmek, tüm ayrıcalıkları ortadan kaldırmak mümkündür.”*

Ö. (2) *“Tabi ki yer verilmelidir. Bu iki değer insanlık açısından çok önemlidir. Çevremizle sağlıklı bir iletişim kurabilmemiz için.”*

Ö. (3) *“Evet, yer verilmelidir. Çünkü bu iki değer insanlık için son derece önemli bir yere sahip olması bakımından üzerinde sıkça durulması ve daha çok aktarımının yapılması gerekmektedir.”*

Ö. (4) *“Bu iki değer diğer derslerde de verilmelidir. Çünkü kavgalardan uzak, huzurlu bir ortam için diğer derslerde de yer verilmelidir.”*

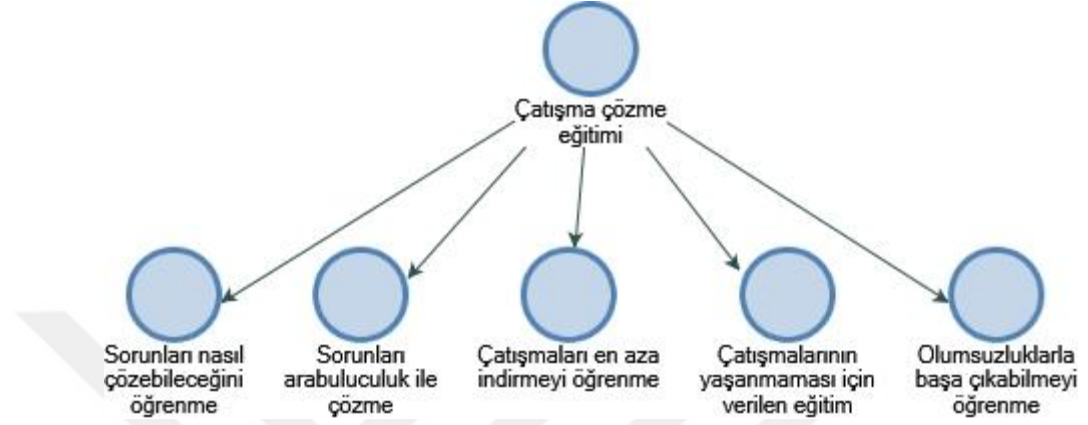
Ö. (5) *“Kesinlikle verilmeli. Farklılıklara saygı, barış sadece Sosyal Bilgiler dersinin mi alanı? Hayır. Bütün derslere eklenmeli ki çocuğun bunun bilincine varması daha da önem kazanır.”*

Ö. (6) *“Evet, yer verilmelidir. Toplumun sağlığı ve güvenliği açısından insanların birbiri ile olan ilişkilerinin önemi ortadadır. Çünkü değer kazanımları kimi zaman öğrencinin dünyanın en uzun nehrinin be olduğunu bilmesinden çok daha önemli olabiliyor.”*

Ö. (10) *“Evet, yer verilmelidir. Çünkü bu değerler kişiye ne kadar çok ve farklı kaynaktan aktarılırsa o kadar etkili olur.”* cümleleri ile açıklamışlardır.

4.2.9.Çatışma Çözme Eğitime İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerin “Çatışma çözme eğitimi size ne ifade ediyor?” sorusuna ilişkin görüşleri alınmış ve buna yönelik alt kategoriler ve frekans değerleri belirlenmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 25. Çatışma Çözme Eğitime İlişkin Model

Çatışma çözme eğitimi kategorisi ile bağlantılı farklı alt kategorilerin olduğu görülmektedir. Bu alt kategoriler, “sorunları nasıl çözebileceğini öğrenme” “sorunları arabuluculuk ile çözme” “çatışmaları en aza indirmeyi öğrenme” “çatışmalarının yaşanmaması için verilen eğitim” ve “olumsuzluklarla başa çıkabilmeyi öğrenme” olarak sıralanabilir. Bu kategorilere ilişkin veri kaynakları ve yükleme sayısı aşağıda yer almaktadır.

Şekil 25’te yer alan kategoriler incelendiğinde beş yükleme ile “sorunları nasıl çözebileceğini öğrenme” kategorisi öğretmenler tarafından en çok dile getirilen kategori olmuştur. Daha sonra bunu iki yükleme ile “sorunları arabuluculuk ile çözme” ve birer yükleme ile “çatışmaları en aza indirmeyi öğrenme” “çatışmalarının yaşanmaması için verilen eğitim” ve “olumsuzluklarla başa çıkabilmeyi öğrenme” kategorileri takip etmektedir. Aşağıda, çatışma çözme eğitime ilişkin bazı alt kategoriler incelenerek referans cümlelerine yer verilmiştir.

a. Sorunları Nasıl Çözebileceğini Öğrenme

Çatışma çözme eğitimi farklı niteliklere sahip insanların yaşadığı toplumlarda sorunların yaşanmaması ve oluşan sorunların rahatlıkla çözülebilmesi için verilmesi

gereken bir eğitim türüdür. Yapılan çalışmada öğretmenlerin yarısı çatışma çözme eğitimini sorunların nasıl çözülebileceğini öğrenme olarak ifade etmişlerdir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin bazıları görüşlerini,

Ö. (1) *“Bireylerin istekleri, gereksinimleri birbirleriyle ters düştüğünde ortaya çıkan çatışma durumunu çözmek için öğrencilere örnek olunmalıdır. Çatışma çözme becerisini kazanmak çocuğun duygusal zeka gelişimi için önemlidir. Sınıf ortamında ‘rol yapma’ tekniği kullanılarak bu eğitimi vermek yerinde olur.”*

Ö. (4) *“Çatışma; bireylerin uyumsuzluk yaşamasıdır. Çatışma çözüme eğitimi, bireyin uyumsuzluk olduğu durumlarda sorunları nasıl çözebileceğini bilmesidir.”*

Ö. (8) *“Bireylerin düştüğü ikilemlerden zarar vermeden ve zarar görmeden çıkmasını sağlayan eğitim biçimini ifade eder.”*

Ö. (9) *“Öğrencilerin yaşadığı farklı sebeplerle meydana gelen çatışmaların problemlerin çözüme kavuşturulması için gerekli olan rehberlik bilgisini ifade etmektedir.”* cümlesiyle belirtmişlerdir.

b. Sorunları Arabuluculuk İle Çözme

Bu çalışmada öğretmenlerin bir kısmı çatışma çözme eğitimini sorunları arabuluculuk ile çözme olarak ifade etmişlerdir. Bu şekilde düşünen öğretmenlerin görüşlerinden bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

Ö. (2) *“İki kişinin çatışması durumda veya daha fazla kişinin araya girerek ortamı sakinleştirmesi, orta yolu bulmasıdır.”*

Ö. (3) *“Çatışma çözme eğitimi aslında hepimizin bilmesi gereken bir konudur. Çünkü hayatımız boyunca karşılaştığımız çatışma durumlarında arabuluculuk kimliğiyle sorunların üstesinden gelebiliriz. Bu bakımdan ötürü bu eğitimin önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.”*

c. Çatışmaları En Aza İndirmeyi Öğrenme

Bu çalışmada bir öğretmen çatışma çözme eğitimini, çatışmaları en aza indirmeyi öğrenme olarak ifade etmiştir. Bu şekilde düşünen öğretmenin görüşü aşağıda verilmiştir;

Ö. (5) *“Bir arada yaşanan, olabilecek zıtlıkların meydana getirdiği durumları en aza indirme çabası.”*

ç. Çatışmalarının Yaşanmaması İçin Verilen Eğitim

Bu çalışmada bir öğretmen çatışma çözme eğitimini, çatışmaların yaşanmaması için verilen eğitim olarak ifade etmiştir. Bu şekilde düşünen öğretmenin görüşü aşağıda verilmiştir;

Ö. (6) *“Anlaşmazlıkların, kavgaların yaşanmaması için bireylere verilen eğitim olabilir. Bu eğitim yapılırken psikolojiden faydalanılabilir. Çünkü çatışmalar, bireyler yüzünden topluma mal olan sorunlar olarak ortaya çıkmakta.”*

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelenerek ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara baktığımızda barış ve farklılıklara saygı değerlerinin hem Suriyeli öğrenciler hem de onlara eğitim veren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından benzer şekilde algılandığı gözlemlenmiştir. Bu iki değer öğrenci ve öğretmenler tarafından ifade edilişi ve anlamlandırılması arasında ciddi bir farklılaşma görülmemiştir.

Barış değerine ilişkin bulgular incelendiğinde barış değerinin, birlik içinde yaşama, savaşın olmaması, güvenli bir ortamda yaşama, güvenli bir ortamda eğitim görme, özgür olma birbirine saygı duyma, hayatta kalabilme, toplum huzuru ve geleceği için çabalama ve topluma yararlı bir vatandaş olma olarak tanımlandığı görülmüştür. Bu da Suriyeli öğrencilerin barış değerini soyut bir kavram olarak değil, hayatın içinde somut bir kavram olarak nitelendirdiklerini ve insanların ülkelerinde rahatça yaşayabilmesi için barış değerinin var olması gerektiğini düşündüklerini göstermektedir.

Barış eğitimine ilişkin bulgular incelendiğinde barış eğitiminin, huzurlu ve rahat yaşama, savaş olmadan yaşama, barış içinde yaşama, özgür yaşayabilme, birlik içinde yaşama, güvenli bir ortamda yaşama, haklarını öğrenme, barışı sürekli hale getirme ve yararlı işler yapma olarak tanımlandığı görülmüştür. Bu da Suriyeli öğrencilerin barış eğitimini, barış değeri ile iç içe ve barış değerinin öğrenme olarak algıladıklarını göstermektedir.

Sosyal Bilgiler dersinde barış eğitiminin kazandırılabilmesi için farklı yöntem ve tekniklerin kullanılabileceği belirlenmiştir. Bu yöntem ve tekniklerin; düz anlatım, etkinlik yapma ve uygulama (resim yapma, kitap okuma televizyon- gazete ve dergiler, tiyatro yapma, film ve animasyonlar, hikâye anlatma, müzik dinleme), örnek olay yöntemi, araç, gereç ve materyalleri kullanma olduğu saptanmıştır. Bu da Suriyeli

öğrencilerin barış eğitimini çeşitli uygulamalar ile öğrenebileceklerini göstermektedir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular doğrultusunda öğrenciler ve öğretmenler barış ve farklılıklara saygı değerlerinin çeşitli yöntem ve teknikler, materyaller ve ders dışı etkinlikler ile kazandırılabilmesi konusunda ortak görüş sergiledikleri görülmüştür. Yiğittir ve Öcal (2011) çalışmasında, araştırmaya katılan tarih öğretmenlerinin değer eğitiminde telkin, örnek olay ve kitap analizi, belgesel ve film izletme, tarihi yerleri ve müzeleri gezdirme, biyografi inceletme, araştırma yaptırma, model-örnek olma gibi farklı değer öğretim uygulamaları yaptıkları ortaya çıkmıştır. Kurtdebe Fidan (2012) çalışmasında, öğretmen adayları değer öğretiminde öğrencilere örnek olunması gerektiğini, değerleri teşvik eden güzel sözler seçilerek öğrencilerle paylaşılması gerektiğini, değer öğretiminde ders verici hikâyeler anlatılması gerektiğini, öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varmalarını sağlamak için sorular sorulması gerektiğini ve değer öğretiminde değer boyutu olan sinema filmi, TV filmi ve tiyatro önerilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Barışın gerekliliğine ilişkin bulgular incelendiğinde, Suriyeli öğrencilerin tamamının barışı gerekli gördüğü, buna gerekçe olarak da barışın gerekliliğini; barış olmazsa olmaz, huzurlu bir hayat, savaşın olmaması, kaliteli bir eğitim görebilme, iyi bir gelecek için, güvenli bir ortamda yaşam, mutlu bir hayat, iyi ve kaliteli bir hayat, birbirini sevme ve özgür olma olarak nitelendirdikleri saptanmıştır.

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde Suriyeli öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun, barışın olmadığı bir ortamda eğitimin gerçekleştirilemeyeceğini, bir kısmının ise gerçekleştirilebileceğini ifade ettikleri görülmüştür. Barışın olmadığı bir ortamda eğitimin gerçekleştirilemeyeceğini düşünme nedenlerini, aileler endişe duyar ve korkar, barış olmazsa okul olmaz, çocuklar derse odaklanamaz ve öğrenemez, savaşın olduğu bir ortamda eğitim ikinci planda kalır, çocukların psikolojisi bozulur ve korkar, eğitim için güvenli bir ortam olmaz ve huzur olmazsa eğitim olmaz olarak ifade ettikleri görülmüştür. Suriyeli öğrencilerin bir kısmı ise savaşın olması eğitime engel değil diyerek barışın olmadığı bir ortamda eğitimin gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir.

Farklılıklara saygı değerine ilişkin bulgular incelendiğinde farklılıklara saygı değerinin; farklılıklara saygıyla yaklaşma, farklı insanları küçümsememe, farklılıkları normal karşılama ve anlaşma, hoş görme, huzur içinde yaşama, farklı olan insanlara

değer verme, herkesin eşit olması, sorun çıkarmama, uygulanması gereken bir kural ve yardım etme olarak tanımlandığı görülmüştür. Bu da Suriyeli öğrencilerin farklılıklara saygı değerini hem bir zorunluluk hem de toplum huzuru için bir gereklilik olarak gördükleri söylenebilir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde Suriyeli öğrencilerin büyük bir kısmının farklılıkları zenginlik olarak gördükleri bunun sebepleri olarak da farklılıklar, kültür alışverişi sağlar ve kültürü geliştirir, davranışlarımızı kontrol eder ve doğru davranmayı öğretir, toplumsal çeşitliliği artırır, bilgi alışverişi sağlar, toplumsal gelişmeyi sağlar, insanlar kendilerini geliştirir, yeni ve yaratıcı fikirler ortaya çıkar, yeniliklere açık olunur ve farklılıklar avantajdır şeklinde sıralanabilir. Suriyeli öğrencilerin bir kısmı da farklılıkların zenginlik olmadığını, buna sebep olarak da anlaşmazlığa sebep olur, toplumsal sorunlara yol açar ve savaşa sebep olur şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda Suriyeli öğrencilerin tamamının farklılıklara saygı duymanın gerekli olduğunu, buna gerekçe olarak da farklılıklara saygı duymanın gerekliliğini; huzurlu yaşayabilme için, birlikte yaşayabilmek için, iyi anlaşabilmek için, insan olduğumuz için, mutlu olmak için, İslamiyet böyle emrettiği için, farklı kültürleri ve düşünceleri tanımak için, eşitlik için, düşüncelerimizi özgürce dile getirmek için ve barış içinde yaşamak için olarak nitelendirdikleri saptanmıştır.

Farklılıklara saygı duymanın kolaylığına ilişkin elde edilen bulgulara bakıldığında Suriyeli öğrencilerin bir kısmının farklılıklara zor alıştığı, bir kısmının zamanla yavaş yavaş alıştığı ve bir kısmının da kolay alıştığı görülmektedir. Bulgulara bakıldığında Suriyeli öğrencilerin farklılıklara zor alışma sebeplerinin başında dil ve kültürün farklı olmasının en önemli sebepler olarak sıralanabileceği söylenebilir.

Farklılıkların barışa etkisine ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde Suriyeli öğrencilerden bir kısmının farklılıkların barışa engel olmadığını, bir kısmının da farklılıkların barışa engel olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Farklılıkların barışa engel olmadığını söyleyen Suriyeli öğrenciler buna gerekçe olarak da, farklılıkların barışla ilgisi olmadığını, insanların kendinden farklı olana saygı duyması gerektiğini, farklılıkların barışı sağladığını, farklılıkların olmasının normal olduğunu, İslamiyet' in eşitliği emrettiğini, kültürel çeşitliliği sağladığını ve farklılıkların barış değeri ile anlamlı olduğunu belirttikleri görülmektedir. Farklılıkların barışa engel olduğunu

söyleyen Suriyeli öğrenciler ise buna gerekçe olarak, sorun çıkabilir, anlaşmazlığa sebep olabilir ve farklıklar savaşa sebep olabilir şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Barış ve farklılıklara saygı değeri arasındaki önem derecesine ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde, Suriyeli öğrencilerin büyük bir kısmının barış değerinin daha büyük öneme sahip olduğunu, bir kısmının ise farklılıklara saygı değerinin daha büyük öneme sahip olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Barış değerinin daha büyük öneme sahip olduğunu ifade eden Suriyeli öğrenciler bu durumun gerekçeleri olarak da hayatın devamı için güvenli bir ortamda yaşamak için, eğitim için, geleceğimiz için, farklılıklara saygı duymak için, mutlu olmak için, özgürlük için ve sorun çıkmaması için olarak sıralamışlardır. Farklılıklara saygı değerinin daha büyük öneme sahip olduğunu ifade eden Suriyeli öğrencilerin ise bu durumun sebepleri olarak, barışın var olması için, anlaşabilmek için, hayatımızı kolaylaştırmak için, huzurlu bir ortamda yaşamak için ve toplumun huzurunun temeli olduğunu ifade ettikleri saptanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde Suriyeli öğrencilerin tamamına yakını Sosyal bilgiler dersinin barış ve farklılıklara saygı değerinin kazandırılmasında yetersiz kaldığını dile getirdikleri ve bu durumun gerekçesi olarak da, ders saatinin yetersiz olduğunu, etkinliklerin az olduğunu, kazanımların ve materyallerin yetersiz olduğunu ve ders kitaplarında yeterli bilgi bulunmadığını ifade ettikleri görülmüştür.

Barış ve farklılıklara saygı değerine diğer derslerde de yer verilmesine ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde, Suriyeli öğrencilerin yarısından fazlası bu değerlere diğer derslerde de yer verilmesi gerektiğini ifade ederken, bir kısmı da bu değerle diğer derslerde yer verilmesine gerek olmadığını ifade ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Çatışma çözme eğitimine ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde çatışma çözmenin, sorun çıkarmadan yaşamayı öğrenme, sorunlar karşısında nasıl davranmamız gerektiğini öğrenme, sorunları konuşarak çözme, insanların daha iyi anlaşma, şiddeti önleme, barış içinde yaşama, saygı duyma olarak tanımlandığı görülmüştür. Bunun da Suriyeli öğrencilerin çatışma çözme eğitimini anlaşmazlıklara çözüm üretmek ve sorun ortaya çıkmadan müdahale etmek olarak algıladıklarını gösterdiği söylenebilir.

Barış değerine ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular incelendiğinde barış değerinin birlik içinde yaşama güvenli bir ortamda yaşama, savaşın olmaması, birbirine saygı duyma, adaletli olma ve eşit olma olarak tanımlandığı

görülmüştür. Bu da öğretmenlerin, Suriyeli öğrenciler ile bu konuda benzer şekilde düşündüğünü ortaya koymaktadır.

Barış eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular incelendiğinde barış eğitiminin, birlik içinde yaşama, huzurlu ve rahat yaşama, iyi bir dünya kurma, savaşa karşı verilen eğitim, barışı anlama ve barış içinde yaşama olarak tanımlandığı görülmüştür.

Elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmenlerin farklılıklara saygı değerini, farklılıklara saygı gösterme, farklılıkları normal karşılama, farklılıkları zenginlik olarak görme, hoşgörülü olma, birlik içinde yaşama, yaşam hakkı verme ve barış değeri ile bütünleşme olarak tanımladıkları görülmüştür. Bu da öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle bu konuda benzer şekilde düşündüğünü ortaya koymaktadır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin farklılıklara saygı duymanın kolaylığına ilişkin kategoriye zor alışıldı, kolay alışıldı ve zamanla yavaş yavaş alışıldı cevaplarını verdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin yarısından fazlasının Suriyeli öğrencilerin farklılıklara zor alıştığını söylemesinin gerekçesi olarak da, dil ve kültür farkının Suriyeli öğrencileri zorladığını dile getirdikleri görülmüştür.

Barış ve farklılıklara saygı değerlerinin önem derecesine ilişkin elde edilen öğretmen bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin yarısından fazlası farklılıklara saygı değeri ve barış ve farklılıklara saygı değerinin daha büyük önem arz ettiğini ifade etmişlerdir. Bir kısmı ise barış değerinin daha büyük öneme sahip olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin farklılıklara saygı değerinin daha büyük öneme sahip olduğunu dile getirme gerekçelerinin ise, barışın ön koşulu, çatışma olmaması, barışın var olması için bir gereklilik ve toplum huzurunun temeli olarak sıralandığı görülmektedir. Barış değerinin daha büyük öneme sahip olduğunu dile getiren öğretmenlerin gerekçelerinin ise sevgi ve saygı için, önyargılardan kurtulmak, ayrımcılık olmaması ve birlikte yaşamak olarak ifade ettikleri görülmüştür. Bazı öğretmenler ise bu iki değer birbirinden üstün olmadığını aksine birbirini tamamladığını dile getirmişlerdir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Sosyal Bilgiler dersinin barış değerini kazandırmada yetersiz kaldığını dile getirdikleri görülmüştür. Bu durumun gerekçelerini ise öğretmenler, ailede ve sosyal çevrede

pekiştirilmeli, bir dersle sınırlandırılmamalı tüm derslerde verilmeli, barış değeri öğrenci için de önemli olmalı, barış değerini öğrenci tanımalı, hayatın her alanında olmalı ve günlük hayatta uygulanmalı olarak sıralamışlardır. Bazı öğretmenler ise Sosyal Bilgiler dersinin barış değerini kazandırmada yeterli olduğunu buna gerekçe olarak da kazanımların yeterli seviyede olduğunu dile getirmişlerdir.

Araştırmanın bulgularından elde edilen bilgiler doğrultusunda barış ve farklılıklara saygı değerinin kazandırılabilmesinin sadece okuldaki eğitim ile sınırlı kalmaması, bu eğitimin aileye, sosyal çevreye yayılması gerektiği konusunda öğrenci ve öğretmenlerin hemfikir oldukları görülmektedir. Çengelci, Hancı ve Karaduman (2013) çalışmasında öğretmenlerin değerler eğitimini okul, aile ve çevreyi içine alan çok boyutlu bir alan olarak gördüğünü ortaya koyulmaktadır. Keskin ve Keskin (2009) çalışmasında bireyler, toplum içerisinde doğru olan davranışı diğerine tercih etme sırasında karar verme gücünü geliştirmeye yönelik eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Böyle bir eğitim hem ailede hem de okullarda verilebilir. Bu eğitimin okullarda verilmesi için onu standart hale getirecek programlar yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Yiğittir ve Öcal (2010) çalışmasında, öğrencilere kazandırılmak istenen değerlerin öğrencilerin yönelimlerinden/tercihlerinden de anlaşılacağı üzere kendilerinin kazanmış olmasının yetmeyeceği dikkate alınmalıdır. Bunun için okul-aile ve toplum üçgeninin de değerler eğitime tabi tutulması gerektiği sonucu orta çıkmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin tamamının Sosyal Bilgiler dersinin farklılıklara saygı değerini kazandırmada yetersiz kaldığını dile getirdikleri görülmektedir. Böyle düşüncelerinin gerekçelerini de şöyle ifade etmişlerdir: Bir dersle sınırlandırılmamalı tüm derslerde verilmeli, ailede ve sosyal çevrede pekiştirilmeli, kazanımlar yeterli değil, farklılıklara saygı değerinin öğrencinin içinde olması, farklılıklara saygı değerini öğrenci tanımalı, günlük hayatta uygulanmalı ve öğretmen teknik ve yöntemlerin iyi bir uygulayıcısı olmalı.

Barış ve farklılıklara saygı değerine diğer derslerde de yer verilmesine ilişkin elde edilen öğretmen bulguları incelendiğinde bütün öğretmenlerin bu iki değere diğer derslerde de yer verilmesi gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür.

Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak Suriyeli öğrencilerin ve onlara eğitim veren Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin benzer sorulara benzer cevaplar verdikleri gözlemlenmiştir. Bu durum da bizlere eğitimin ne kadar önemli olduğunu

kanıtlamaktadır. Çünkü Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri bu değerleri öğrencilere aktardıkları için içselleştirebilmişler ve öğrenciler de sorulara bu şekilde cevap vermişlerdir.

Çatışma çözme eğitimine ilişkin elde edilen öğretmen bulguları incelendiğinde çatışma çözme eğitiminin, sorunları nasıl çözebileceğini öğrenme, sorunları arabuluculuk ile çözme, çatışmaları en aza indirmeyi öğrenme, çatışmaların yaşanmaması için verilen eğitim, olumsuzluklarla başa çıkabilmeyi öğrenme olarak tanımlandığı görülmüştür. Bu da öğretmenlerin bu konuda da Suriyeli öğrenciler ile benzer şekilde düşündüğünü ortaya koymaktadır. Ancak yapılan literatür taramasında gerek çalışma grubu gerekse üzerinde çalışma yapılan iki değer bazında benzer araştırma sonuçlarına çok fazla rastlanamamıştır. Bu doğrultuda alandaki çalışmaların bir kısmı, araştırmamızın tartışma kısmına katkı sağlamıştır. Literatür incelendiğinde Aydın, M., Akyol Gürler, Ş.(2014); Ulusoy, K., Dilmaç, B. (2016); Demircioğlu, İ., Tokdemir, M., (2008); Dilmaç, B. (1999); Cihan, N. (2014); Can Aran, Ö., Demirel, Ö. (2013); Yılmaz, E. (2009); Aşıcı, M. (2009); Kenan, S. (2009); Balcı, A., Yelken, T. (2013); Oğuz, E. (2012); Turan, S., Aktan, D. (2008) ve Kasapoğlu, H. (2013) tarafından yapılan araştırmalar görülmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın amaçları doğrultusunda Suriyeli öğrenciler, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulguların analiz edilmesinin ardından şu önerilere varılmıştır:

- Suriyeli öğrencilerin barış ve farklılıklara saygı değerini daha iyi anlayabilmesi ve kavrayabilmesi için ders kitapları ve etkinlikler düzenlenebilir.
- Suriyeli öğrencilerin barış ve farklılıklara saygı değerlerini içselleştirebilmesi için gezi, gözlem gibi okul dışı etkinliklerden faydalanılabilir.
- Barış ve farklılıklara saygı değerleri sadece okulda öğretilebilecek değerler olmadığından dolayı, bu değerler konusunda aileler çeşitli seminer, sempozyum ve konferanslar yoluyla bilinçlendirilebilir.
- Bu iki değer öğretiminde farklı yöntem ve teknikler kullanılabilir, çeşitli araç-gereç ve materyallerden faydalanılabilir.

- Bu iki değer aktarımının daha etkili ve verimli yapılabilmesi için öğretmenler çeşitli seminer, sempozyum ve konferanslar yoluyla yetiştirilebilir.
- Değerleri kazandırmada etkili bir sınıf ortamını sağlamak için teknolojiden, sınıf içi etkinliklerden, görsel-araç gereçlerden yararlanılabilir, okullar bu imkânları ulaşılabilir hale getirebilir.
- Sosyal Bilgiler dersinin içeriği bakımından değer ve değerler eğitimine daha fazla yer verilebilir.
- Değerlere ve özellikle barış ve farklılıklara saygı değerlerine diğer uygun olan derslerde de daha fazla yer verilebilir.

KAYNAKLAR

- Acun, İ., Yücel, C., Önder, A., ve Tarman, B. (2013). Değerler: Kim Ne Kadar Değer Veriyor?. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1), 191-206.
- Ada, Ş. (2007). Eğitimde Yenileşme, Reform Hareketleri ve Eğitimin Yönetimi, Zuhâl Cafağlı (Editör). *Eğitim Bilimine Giriş Temel Kavramlar El Kitabı*. 1.baskı, Ankara, Grafiker Yayınları, s. 337-374.
- Akbaş, O. (2008). Sosyal Bilgilerde Değerler ve Öğretimi, Bayram Tay ve Adem Öcal (Editörler). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s.335-360.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim Okullarında Görevli Branş Öğretmenlerinin Değer Öğretimi Yaparken Kullandıkları Etkinlikler: 2004 ve 2007 Yıllarına İlişkin Bir Karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403-414.
- Akıncı, A. (2005). Hayata Anlama Vermede Dini Değerlerin ve Din Öğretiminin Rolü. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (9), 7-24.
- Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde "Yardımsızlık" Değerinin Etkinlik Temelli Öğretimi ve Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aladağ, E. (2009). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Drama, Mustafa Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s. 436-507.
- Aslan, E. (2013). Eğitimde Bir Arayış: Değerler Eğitimi. Uluslararası Antalya Değerler Eğitimi Sempozyumu, Sempozyum Bildiri Kitabı (28-29 Mayıs 2013), Antalya, 18-23.
- Arabacı, İ.B. ve Akgül, T. (2013). Elazığ İlinde Uygulanan Etkinlik Temelli Değer Öğretimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 7-31.
- Arslan, M. (2007). Türk Eğitim Sisteminde Değerler Sorunu ve Eğitim Programlarına Yansımaları, Recep Kaymakcan, Seyfi Kenan, Hayati Hökelekli, Şeyma Arslan ve Mahmut Zengin (Editörler). *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*. 1.baskı, İstanbul, Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, s. 670-672.

- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 9-26.
- Avcı, M. (2008). Bilimsel Araştırmalarda Veri Toplama, Orhan Kılıç ve Mustafa Cinoğlu (Editörler). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 1. baskı, İstanbul, Lisans Yayıncılık, s.145-170.
- Avcı, N. (2007). *Toplumsal Değerler ve Geçlik Bir Değerler Sosyolojisi Denemesi*. (1.baskı). Ankara, Siyasal Kitabevi.
- Aydın, M.Z. ve Akyol Gürler, Ş. (2014). *Okulda Değerler Eğitimi*. (4.baskı). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bahçe, A. (2010). *Hayat Bilgisi Öğretiminde Değerlerin Kazandırılma Düzeylerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Balcı, F.A., ve Yanpar Yelken, T. (2013). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler ve Değer Eğitimi Uygulamaları Konusunda Öğretmen Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 195-213.
- Balcı, N. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Başcı, Z. (2012). *Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi (Erzurum Örneği)*, Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Beldağ, A. (2012). *İlköğretim Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerlerin Kazanılma Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Erzurum İli Örneği)*. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bilgili, A.S. (2006). Geçmişten Günümüze Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler, İsmail H. Demircioğlu (Editör). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara, Pegem Yayınları, s.3-56.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar* (2.baskı). Ankara, Siyasal Kitabevi.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü. (2008). Suçluların İadesi ve Uluslararası Mülteci Koruması Hakkında Bilgi Notu.

<https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=55fa5e334>: (10 Ağustos 2018 tarihinde erişilmiştir).

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (4.baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (15.baskı). Ankara, Pegem Akademi.
- Can Aran, Ö., ve Demirel Ö. (2013). Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (46), 151-168.
- Cihan, N. (2014). Okullarda Değerler Eğitimi ve Türkiye'deki Uygulamaya Bir Bakış. *Turkish Studies*, 9(2), 429-436.
- Çakıroğlu, A.E. (2013). *Değerler Eğitiminde Korku Kültürünün Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Çatlak, İ. H. ve Yiğit, E. Ö. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Empati Becerisi ve Farklılıklara Saygılı Olma Değerinin Kazandırılmasında Storyline Yönteminin Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (4), 1794-1819.
- Çelik, Ö. (2016). *Disiplinler Arası Yaklaşımla Değer Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çengelci Köse, T. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değerler Eğitimi, Selçuk Şimşek (Editör). *Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenleri İçin Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.baskı, Ankara. Anı Yayıncılık, s. 245-270.
- Çengelci, T., Hancı, B., ve Karaduman, H. (2013). Okul Ortamında Değerler Eğitimi Konusunda Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (25), 33-56.
- Demircioğlu, İ. H., ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (15), 69-88.
- Demircioğlu, İ.H. ve Demircioğlu, E. (2016). Tarih Eğitimi ve Değerler, Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Editörler). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. 2.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s.269-286.

- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği İle Eğitimin Sınanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, B., Deniz, M., ve Deniz, M. E. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışları İle Değer Tercihlerinin İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (18), 9-24.
- Doğanay, A. (2007). Değerler Eğitimi, Cemil Öztürk (Editör). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 3.baskı, Ankara, Pegem A Yayıncılık, s.255-286.
- Eser, F. (2013). Değerler Eğitimi Üzerine. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 14 (166), 18-22.
- Gömlüksiz, M.N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1) 95-132.
- Haralambos, M. (1987). *Sociology: Themes and Perspective*, London: Bell & Hyman.
- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(18), 4-10.
- İçli, G. (2005). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Kantar, Ş. (2014). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde 100 Temel Eser Yoluyla Değerler Eğitimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda Değer Eğitimi ve Hikâyeler. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 42(198), 97-109.
- Kenan, S. (2009). Modern Eğitimde Kaybolan Nokta: Değerler Eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9 (1), 259-295.
- Keskin, S., ve Keskin, Y. (2009). Cumhuriyet Dönemi İlkokul (İlköğretim 1. Kademe) Sosyal Bilgiler ve Onun Kapsamına Giren Ders Programlarında Bir Değer Olarak “Barış” ın Yeri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7, (17), 69-92.
- Keskin, Y. (2016). Değerler Eğitimi, Dursun Dilek (Editör). *Sosyal Bilgiler Eğitimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s.311-330.
- Kurtdede Fidan, N. (2009). Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2 (2), 1-18.

- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. (<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>; 05 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir).
- Mülteci, Sığınmacı, Göçmen Nedir? (2011). <http://bianet.org/bianet/bianet/2953-multeci-siginmacigocmen-nedir>. (01 Haziran 2019 tarihinde erişilmiştir).
- Oğuz, E. (2012). Öğretmen Adaylarının Değerler ve Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2), 1309-1325.
- Okumuş, E. (2010). Toplum ve Ahlak Eğitimi, *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(18), 28-32.
- Özdaş, F. (2013). *Ortaokullarda Değerler Eğitimi ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Özdemir, S. M. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı ve Değerlendirilmesi, Mustafa Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s. 3-68.
- Poyraz, H. (2007). Değerlerin Kuruluşu ve Yapısı, Recep Kaymakcan, Seyfi Kenan, Hayati Hökelekli, Şeyma Arslan, Mahmut Zengin (Editörler). *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*. 1.baskı, İstanbul, Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, s. 81-88.
- Tezcan, M. (2011). Sosyolojiye Giriş. Ankara: Anı yayıncılık
- Sarı, E. (2005). Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi Örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (10), 73-88.
- Selanik Ay, T. (2016). Okulda Değerler Eğitimi, Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Editörler). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. 2.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s.17-40.
- Şehirli, Y. A. (2018). Barış Kavramına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Metaforik Algıları. *Turkish Studies*, 13(26), 1055-1070.
- Tahiroğlu, M. (2016). Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitimi Etkinlik Örnekleri: İlkokul 4. Sınıf, Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Editörler). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. 2.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s.339-366.

- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri* (1.baskı). İstanbul, Epsilon Yayıncılık.
- Topcubaşı, T. ve Polat, S. (2018). Farklılıklara Saygı Eğitim Programının Öğrencilerin Farklılıklara Saygı Düzeyine Etkisi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*. 8(2), 387-417.
- Turan, S., ve Aktan, D. (2008). Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 227-259.
- Türk Dil Kurumu online sözlük* (2018). (15 Temmuz 2018). <http://www.tdk.gov.tr/>.
- Ulusoy, K. (2007). *Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2016). Değerli Bir Kavram Olarak "Değer ve Değerler Eğitimi", Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Editörler). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. 2.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s.1-16.
- Ulusoy, K., ve Dilmaç, B. (2016). *Değerler Eğitimi* (4. baskı). Ankara. Pegem Akademi.
- Üner, E. (2011). *Okul öncesi eğitim programındaki 36-72 aylık çocuklara farklılıklara saygı eğitimi kazandırmanın öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Yazar, T. (2016). Toplumsal Yaşam ve Değerler, Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Editörler). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. 2.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s.95-114.
- Yel, S. ve Aladağ, S. (2009). Sosyal Bilgilerde Değerlerin Öğretimi, Mustafa Safran (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.baskı, Ankara, Pegem Akademi, s. 68-224.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23 (112), 7-16.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10.baskı). Ankara, Seçkin Yayıncılık.

- Yılmaz, E. (2009). Öğretmenlerin Değer Tercihlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 109-128.
- Yıldız, N. (2008). Kültürler arası eğitim. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 6(22), 52-89.
- Yiğittir, S. (2009). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4 ve 5. Sınıf Değerlerinin Kazanılma Düzeyi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8 (19), 207-223.
- Yiğittir, S. ve Öcal, A. (2010). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 407-416.
- Yiğittir, S., ve Öcal, A. (2011). Lise Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değerler Eğitimi Konusundaki Görüşleri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13 (20), 117-124.
- Yörükoğlu, A. (2003). Çocuk Ruh Sağlığı. Çocuğun Kişilik Gelişimi, Eğitimi ve Ruhsal Sorunları. İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

EK 1: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 30/04/2018-260998

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı :97132852/050.01.04/

Konu :Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ (Yük. Lis. Öğr. Aysun AYZ)

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALINA

İlgi :28/03/2018 tarihli, 255597 sayılı ve "Yüksek Lisans(Aysun AYZ)" konulu yazı

Anabilim Dalımız Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ yönetiminde, Yük. Lis. Öğr. Aysun AYZ'a ait "**Suriyeli Öğrencilerin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine Bakış Açıları, Yaklaşımları ve Öğretmen Görüşleri**" konulu çalışma ile ilgili Etik Kurul Kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır.
Prof. Dr. Mustafa KAPLAN
Kurul Başkanı

Not : Araştırmacıların TÜBİTAK'a yapılacak başvurular için, tüm üyelerin ıslak imzalarının bulunduğu etik kurul kararını talep etmeleri gerekmektedir.

EK :
Etik Kurul Kararı 1 (bir) sayfa

Firat Üniversitesi Rektörlüğü 23119 ELAZIĞ/TURKIYE

Tel: 0 (424) 237 00 00

E-Posta :

Faks: 0 424 2122717

Elektronik ağ: <http://www.firat.edu.tr>

Ayrıntılı bilgi için iritibat : Teslime ÖZKILIÇ

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACININ ADI SOYADI
19.04.2018	08	34	Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ

KARAR

“Suriyeli Öğrencilerin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine Bakış Açıkları, Yaklaşımları ve Öğretmen Görüşleri” konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa KAPLAN (Başkan)			
Prof. Dr. Demet ÇİÇEK (Üye)	İmza	Prof. Dr. Figen DEVECİ (Üye)	İmza
Prof. Dr. Erdal TAŞKIN (Üye)	İmza	Prof. Dr. Nuri GÖMLEKSİZ (Üye)	Bulunmadı
Doç. Dr. Funda GÜLCÜ BULMUŞ (Üye)	İmza	Doç. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Doç. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	Bulunmadı
Doç. Dr. Özge HANAY (Üye)	İmza	Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Nurhan HALİSDEMİR (Üye)	Bulunmadı	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet TUZCU (Üye)	İmza

EK 2: MEB İzin Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 06/08/2018-276196

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sayı :48668769/044/
Konu :Anketler-Aysun AYAZ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALINA

Danışmanlığımı Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ'un yaptığı Anabilim Dalımız yüksek lisans öğrencisi Aysun AYAZ hakkındaki Üniversitemiz Rektörlüğü'nün 02.08.2018 tarih ve 275766 sayılı anket izni konulu yazısı ekte sunulmuştur.

Söz konusu iznin öğrenciye ve danışmanına bildirilmesi hususunda gereğini rica ederim.

e-imzalıdır.
Prof. Dr. Ayşegül GÖKHAN
Enstitü Müdürü

EK :
Yazı (4 sayfa)

Firat Üniversitesi Rektörlüğü 23119 ELAZIĞ/TÜRKİYE Ayrıntılı bilgi için irtibat : Müfti Açkese
Tel: 0 (424) 237 00 00 Faks: 0 424 2122717
E-Posta: : Elektronik ağ: <http://www.firat.edu.tr>

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı :97132852/050.01.04/
Konu :Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ (Yük. Lis. Öğr. Aysun AYAZ)

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALINA

İlgi :28/03/2018 tarihli, 255597 sayılı ve "Yüksek Lisans(Aysun AYAZ)" konulu yazı

Anabilim Dalımız Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ yönetiminde, Yük. Lis. Öğr. Aysun AYAZ'a ait "**Suriyeli Öğrencilerin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine Bakış Açıları, Yaklaşımları ve Öğretmen Görüşleri**" konulu çalışma ile ilgili Etik Kurul Kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır.
Prof. Dr. Mustafa KAPLAN
Kurul Başkanı

Not : Araştıncıların TÜBİTAK'a yapılacak başvurular için, tüm üyelerin ıslak imzalarının bulunduğu etik kurul kararını talep etmeleri gerekmektedir.

EK :
Etik Kurul Kararı 1 (bir) sayfa

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Genel Sekreterlik

Sayı :11611387/044/
Konu :Çalışma İzni (Aysun AYAZ)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜNE

İlgi :06.07.2018 tarihli ve 48668769/044/271924 sayılı yazınız.

Gaziantep Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün, Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi yüksek lisans öğrencisi Aysun AYAZ'ın yüksek lisans tez çalışması hakkındaki izin talebine ilişkin 26.07.2018 tarih ve 13834914 sayılı yazısı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgileriniz ile gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır.
Prof. Dr. Halil HASAR
Rektör Yardımcısı

EK :
Yazı (3 Sayfa)

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34659092-605.01-E.13834914
Konu : Araştırma Uygulama İzni

26.07.2018

DAĞITIM YERLERİNE

Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi Aysun AYAZ' in " Suriyeli öğrencilerin barış ve farklılıklara saygı değerlerine bakış açıları, yaklaşımları ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi " konulu anket çalışması kapsamında, İlimiz Nizip İlçesinde bulunan İşmont Halil -Meziyet Bildirici Orta Okuluna bağlı Nizip Çadır Kent Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezinde öğrenim gören Suriyeli 6. Sınıf öğrencilerine ve onlara eğitim veren Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenlerine yönelik anket uygulama isteğiyle ilgili Valilik Makamının 25.07.2018 tarihli ve 13778268 sayılı oluru yazımız ekinde gönderilmiş olup konunun İlçenizde yazımız ekinde belirtilen okullarda görev yapan öğretmenler ve öğrenim gören öğrencilerin eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına göre yapılması hususunda:

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Halit ATEŞ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

Ekler:
Valilik Onayı ve ekleri (29 sayfa)

Dağıtım:
Fırat Üniversitesi
Nizip İlçe MEM

Adres: gaziantep valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji
Geliştirme birimi oda numarası 530
Elektronik Ağ: gaziantep.meb.gov.tr
e-posta: gaziantepmem@meb.gov.tr

Bilgi için: Memur Sadullah AYYILDIZ dabilî no 4450

Tel: 0 (342) 230 10 58
Faks: 0 () _____

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a7c1-1ee9-3259-b511-171a kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34659092-605.01-E.13778268
Konu : Araştırma İzin Talebi
(Aysun AYZAZ)

25/07/2018

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Fırat Üniversitesinin 16.07.2018 tarihi ve 13356364 sayılı yazısı.

Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi Aysun AYZAZ'ın " Suriyeli öğrencilerin barış ve farklılıklara saygı değerlerine bakış açıları, yaklaşımları ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi " konulu anket çalışması kapsamında, İlimiz Nizip İlçesinde bulunan İsmont Halil -Meziyet Bildirici Orta Okuluna bağlı Nizip Çadır Kent Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezinde öğrenim gören Suriyeli 6. Sınıf öğrencilerine ve onlara eğitim veren Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenlerine yönelik anket uygulama isteği, ilgi yazıda belirtilmektedir.

Bu kapsamda Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi Aysun AYZAZ'ın araştırma çalışma isteği, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 22.08.2017 tarihli ve 12607291 (2017/25) sayılı genelgesi kapsamında değerlendirilmiş olup; araştırmacının, araştırmasının bitiminden itibaren 15 gün içerisinde araştırma sonuçlarını 2 kopya halinde CD içerisinde Müdürlüğümüze bildirmesi şartıyla, İlimiz Nizip İlçesinde bulunan İsmont Halil -Meziyet Bildirici Orta Okuluna bağlı Nizip Çadır kent Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezinde öğrenim gören Suriyeli 6. Sınıf öğrencilerine ve onlara eğitim veren Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenlerine eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına göre uygulanması, Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosu bünyesinde oluşturulan komisyonun uygunluk raporu doğrultusunda uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Halit ATEŞ
Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
<...>

Halil UYUMAZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek
Yazı ve Ekleri 14 (Sayfa)

Adres: gaziantep valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji
Geliştirme birimi oda numarası 530
Elektronik Ağ: gaziantep.meb.gov.tr
e-posta: gaziantepnem@meb.gov.tr

Bilgi için: Memur Sadullah AYYILDIZ dahili no 4450

Tel: 0 (342) 230 10 58
Faks: 0 ()

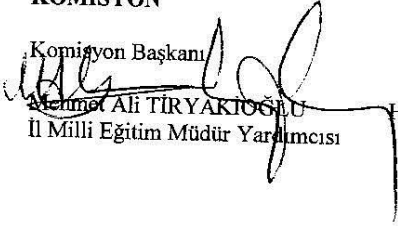
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3f41-545f-3f14-bbce-10fa kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

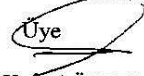
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı-Soyadı	Aysun AYAZ
Kurumu / Üniversitesi	Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Araştırma yapılacak il(ler)	Gaziantep
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Gaziantep ili Nizip ilçesi İşmont Halil- Meziyet Bildirici Ortaokuluna bağlı Nizip Çadır Kent Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezinde öğrenim gören Suriyeli 6.sınıf öğrencileri ve onlara eğitim veren Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmenleri
Araştırmanın konusu	Suriyeli Öğrencilerin Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine Bakış Açıkları, Yaklaşımları ve Öğretmen Görüşleri
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/öde v/tez önerisi	Var
Veri toplama araçları	Görüşme Formu (22 Madde)
Görüş istenen Birim/Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Bu araştırma izni isteği komisyonumuzca Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından 22.08.2017 tarihinde yayımlanan 2017/25sayılı "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" konulu genelge kapsamında değerlendirilmiştir. Bilimsel çalışma kapsamında bu görüşme formunun Gaziantep ili Nizip ilçesi İşmont Halil- Meziyet Bildirici Ortaokuluna bağlı Nizip Çadır Kent Konaklama Tesisi Geçici Eğitim Merkezinde öğrenim gören Suriyeli 6. sınıf öğrencileri ve onlara eğitim veren Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenleri üzerinde gönüllülük esasına göre okul idaresinin bilgisi dahilinde eğitim öğretim sürecini aksatmadan uygulanması uygun görülmüştür. Araştırmacı yapılan araştırmanın iki örneğini, çalışma tamamlandıktan sonra en geç iki hafta içerisinde Müdürlüğümüze CD'ye kayıtlı olarak vermeyi taahhüt eder.	
Komisyon kararı	Oybirliği ile izin verilmiştir.

KOMİSYON

Komisyon Başkanı

Mehmet Ali TIRYAKIOSLU
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Üye

Halil İbrahim AKTAŞ
Öğretmen

Üye

Kemal ÖZDEMİR
Öğretmen

EK 3: Suriyeli Öğrenci Görüşme Formu

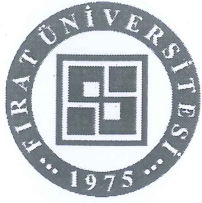
ÖĞRENCİ SORULARI

- 1) Sizce barış değeri ne ifade ediyor?
- 2) Barış eğitimi size ne ifade ediyor?
- 3) Barış gerekli midir? Neden?
- 4) Barışın olmadığı bir ortamda eğitim gerçekleştirmek mümkün müdür? Neden?
- 5) Sizce farklılıklara saygı değeri ne ifade ediyor?
- 6) Farklılıklara bir zenginlik midir? Neden?
- 7) Neden farklılıklara saygı duymalıyız?
- 8) Sizin farklılıklara alışıp, saygı duymanız kolay oldu mu? Nasıl?
- 9) Sizce farklılıklar barışın önünde bir engel midir? Neden?
- 10) Bu iki değer arasında sizce hangisi daha büyük öneme sahiptir? Neden?
- 11) Sosyal bilgiler dersi bu iki değer kazandırılması için yeterli midir? Neden?
- 12) Bu iki değere diğer derslerde de daha fazla yer verilmeli midir?
- 13) Çatışma çözme eğitimi size ne ifade ediyor?

EK 4: Öğretmen Görüşme Formu

ÖĞRETMEN SORULARI

- 1) Sizce barış değeri ne ifade ediyor?
- 2) Sizce farklılıklara saygı değeri ne ifade ediyor?
- 3) Bu iki değer arasında sizce hangisi daha büyük öneme sahiptir? Neden?
- 4) Sosyal Bilgiler dersi barış değerinin kazandırılması için yeterli midir?
- 5) Sosyal Bilgiler dersi farklılıklara saygı değerinin kazandırılması için yeterli midir? Neden?
- 6) Bu iki değere diğer derslerde de daha fazla yer verilmelidir? Neden?
- 7) Barış eğitimi size ne ifade ediyor?
- 8) Çatışma çözme eğitimi size ne ifade ediyor?
- 9) Suriyeli öğrencilerin farklılıklara alışıp , saygı duyması kolay oldu mu?

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORIJİNALLIK RAPORU¹

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Aysun AYZAZ
Öğrenci Numarası	151403134
Enstitü Anabilim Dalı	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ
Tez Başlığı (Türkçe)	Barış ve Farklılıklara Saygı Değerlerine İlişkin Suriyeli Öğrenciler İle Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 97 sayfalık kısmına ilişkin, 21/08/2019 tarihinde Enstitü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 23'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Aysun AYZAZ
(İmzası)

¹ İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "% 25'i geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZ GEÇMİŞ

Aysun AYZ 11 Aralık 1993' te Gaziantep/ Nizip'te doğdu. İlkokul ve ortaokulu Adile Altınbaş İlköğretim Okulu'nda, liseyi Maruf Marufoğlu Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2015 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2015 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. 2018 yılında Şanlıurfa/Viranşehir' de bulunan Hürriyet Ortaokulu'nda göreve başladı ve halen buradaki görevine devam etmektedir.